

ULUSLARARASI **LİŞKİLER**

Akademik Dergi
Cilt 19, Sayı 75, 2022

INTERNATIONAL **RELATIONS**

Academic Journal
Volume 19, Number 75, 2022

ULUSLARARASI **LİŞKİLER**

ULUSLARARASI İLİŞKİLER / INTERNATIONAL RELATIONS
hakemli bir dergidir / is a refereed journal

ULUSLARARASI İLİŞKİLER / INTERNATIONAL RELATIONS
aşağıdaki veri tabanlarınca taranmaktadır / is currently noted in

*Social Sciences Citation Index (SSCI),
Social Scisearch, Journal Citation Reports/Social Sciences Edition*

*Elsevier Scopus Index,
International Bibliography of the Social Sciences (IBSS),
International Political Science Abstracts (IPSA),
PAIS International,*

*International Bibliography of Book Reviews of Scholarly Literature in the Humanities and Social Sciences (IBR),
International Bibliography of Periodical Literature in the Humanities and Social Sciences (IBZ),*

*Cambridge Scientific Abstracts-CSA (Sociological Abstracts, Social Services Abstracts, Worldwide Political
Science Abstracts & Linguistics and Language Behavior Abstracts)*

*Columbia International Affairs Online (CIAO), EBSCO, Gale-Cengage,
Elsevier Bibliographic Databases (GEOBASE, Mosby's Index, SciVerseScopus),*

Index Islamicus, Women's Studies International, Ulrich's Periodicals,

*Middle Eastern and Central Asian Studies, European Sources Online (ESO),
ASOS Index (Akademia Sosyal Bilimler Endeksi), Başkent Üniversitesi Hukuk Veri Tabanı (Law Database),
TRDizin (TR Index)*

Dergiye yazı göndermek isteyenler ayrıntıları www.uidergisi.com.tr adresinde bulabilirler.

Değerlendirilmek üzere dergiye kitap göndermek isteyenler için posta adresi:

Doç. Dr. Evren Çelik Wiltse, E-Posta: evren.wiltse@sdstate.edu

Bireysel abonelik ücreti: 4 sayı için 200 TL
Kurumsal abonelik ücreti: 4 sayı için 750 TL
Abonelik hakkında bilgi için: bilgi@uidergisi.com.tr

Abone formları derginin arkasındadır.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER / INTERNATIONAL RELATIONS

Cilt/Vol.19, Sayı/No.75, 2022

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

EDITORIAL / EDİTÖRDEN

- All Azimuth, Insight Turkey ve Uluslararası İlişkiler Dergilerinde Yayımlanan Makalelerde Genel Bilim Felsefesinin Yeri 3
Emrah Utku GÖKÇE
- A Comparative Analysis of Human Rights Protection in European Union and African Union Countries: An fsQCA Approach 23
Emmanuel Oluwatosin ADEWUSI and Özker KOCADAL
- International Dimensions of Authoritarian Persistence in the MENA Region: Revisiting US Foreign Aid to Egypt in the post-2011 Arab Uprisings Era 45
Eman RATROUT and Nur KÖPRÜLÜ
- Through the Lenses of Morality and Responsibility: BRICS, Climate Change and Sustainable Development 65
Göktuğ KIPRIZLI
- 1939 İngiliz-Fransız-Türk Antlaşması'na Dair Dikkatlerden Kaçan Bir Gerçek: Özel Anlaşma'da Yer Alan 'Erteleyici Madde'nin Kaldırılması 83
Murat AYDOĞDU

BOOK REVIEWS / KİTAP İNCELEMELERİ

- Étienne BALİBAR, Demokrasiyi Demokratikleştirmek: Özgür Konuşma 103
Barış SÜR
- Navroz K. DUBASH, India in a Warming World: Integrating Climate Change and Development 107
Defne GÖNENÇ
- Benjamin R. COLE, Democratization and the Mischief of Faction 111
Tuğçe YILDIZ
- Bezen BALAMİR COŞKUN ve İnan RÜMA, Dış Politika Analizi: Konu, Kuram, Yöntem 113
Barış KESGİN

Editörden

Değerli okuyucularımız,

Uluslararası İlişkiler dergisinin 75. sayısında yeniden sizlerle birlikteyiz. Bu sayımızda nicel ve nitel yöntemlerin kullanıldığı iki makalenin yanı sıra bölge çalışmaları ve siyasi tarihe odaklanan üç makale ile dört kitap incelemesi bulunuyor.

Sayının ilk makalesinde Emrah Utku Gökçe, Uluslararası İlişkiler ana temasıyla *Web of Science* ve *Scopus* veri tabanlarında taranan Türkiye çıkışlı üç dergide yayımlanan makaleleri bilim felsefesi bağlamında karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Hem nitel hem de nicel yöntemleri kullanarak *Uluslararası İlişkiler*, *All Azimuth* ve *Insight Turkey* dergilerindeki konu dağılımlarını tespit eden yazar, analiz ettiği toplam 587 makalede en çok odaklanılan konuların başında bölge çalışmaları, dış politika analizi, Avrupa Birliği ile teori merkezli çalışmaların geldiğini tespit etmiştir. Yazar, söz konusu dergilerde sınırlı oranda (%3,6) yayımlanan ve genel bilim felsefesine odaklanan makaleleri de içerik olarak çalışmasında incelemiştir.

Emmanuel Oluwatosin Adewusi ve Özker Kocadal'ın çalışması ise Bulanık Küme Nitel Karşılaştırma Analizi (*Fuzzy-set Qualitative Comparative Analysis*, FsQCA) yöntemini kullanarak Avrupa Birliği ile Afrika Birliği üye ülkelerinde insan hakları korunmasını karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Analiz çerçevesinde yazarlar, hukukun üstünlüğü ve kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasılanın yüksek olması ile insan haklarının korunması arasında pozitif bir ilişki olduğunu vurgularken, Afrika Birliği ülkelerinde görülebileceği üzere aksinin insan hakları korunmasının önemli ölçüde zayıflaması sonucunu doğurduğu tespitini de yapmaktadırlar.

Takip eden makalede Eman Ratrou ve Nur Köprülü, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki ülkelerin demokratik dönüşümlerinde negatif yönde etkili olduğunu öne sürdükleri dış yardımları Mısır örneği üzerinden incelemektedir. Yazarlar, söz konusu ülkelerin demokratikleşme süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların literatürde genel olarak içsel faktörlerle ilişkilendirildiğini ifade ederken, çalışmalarında dış faktörlerin de bu süreçlerde etkili olduğunu savunmaktadırlar. Özellikle dış yardımların otoriter rejimlerin konsolidasyonunda etkili olduğunu savunan yazarlar, Arap Baharı sonrasında özellikle Trump Dönemi'nde ABD'nin Mısır'a yaptığı yardımların ordunun gücünün artmasına ve Abdul Fattah Al-Sisi döneminde ülkenin daha fazla otoriterleşmesine katkı sağladığını öne sürmektedirler.

Göktaş Kıprızlı ise makalesinde BRICS olarak bilinen Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'dan oluşan ülkelerin iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma konusundaki yaklaşımlarını ahlak ve sorumluluk bağlamında incelemektedir. Söz konusu ülkelerin iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma konusundaki eylem ve söylemlerini ayrıntılı şekilde analiz eden Kıprızlı, bu konudaki eylemlerinin BRICS ülkelerinin kendilerini algılama ve sınıflandırmasına yardımcı olduğunu savunmaktadır.

Sayının Murat Aydoğdu tarafından kaleme alınan son makalesi ise 1939 İngiliz-Fransız-Türk Antlaşması'nın 'Erteleyici Maddesi'ne ilişkin önemli bir gerçekliğe dikkat çekmektedir. Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı dışında kalmasının literatürde kendisine vaat edilen teçhizatın verilmemesinin bu

maddeye dayandırılarak tartışıldığını ifade eden Aydoğdu, bunun hatalı olduğunu ifade etmektedir. Nitekim İngiliz kabine dosyalarını merkeze alan çalışmasında Aydoğdu, söz konusu maddenin Bakanlar Kurulu'nun 26 Ocak 1940'ta aldığı bir kararla ve savaşın daha başlangıç aşamasında geçersiz kıldığını, Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı dönemdeki politikasının bu gerçeklik üzerinden incelenmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Makalelerin yanı sıra Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alanlarında yayımlanan dört önemli esere ilişkin Barış Sür, Defne Gönenç, Tuğçe Yıldız ve Barış Kesgin tarafından kaleme alınan incelemeler de bu sayıda yer almaktadır.

Bu sayı ile derginin değerlendirme sürecinde bulunan tüm Türkçe yazılmış makaleleri sonuçlandırmış oluyoruz. Önümüzdeki sayıdan itibaren tamamen İngilizce yayınlanacak makalelerle sizinle olmayı planlıyoruz.

Bir sonraki sayıda görüşmek üzere, iyi okumalar.

All Azimuth, Insight Turkey ve Uluslararası İlişkiler Dergilerinde Yayımlanan Makalelerde Genel Bilim Felsefesinin Yeri

Emrah Utku GÖKÇE

Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Balıkesir

E-Mail: e.utku.g@gmail.com

Orcid: 0000-0002-9319-1672

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, hem *Web of Science* (WoS) hem de *Scopus* veri tabanlarında yer alan Uluslararası İlişkiler ana temalı Türkiye adresli dergilerde yayımlanan makalelerin konu dağılımlarını sıklık/yüzde temelinde belirlemek ve genel bilim felsefesi bağlamında yapılan çalışmaların içeriklerini incelemektir. Araştırma nitel yöntem yaklaşımı içinde içsel durum çalışmasına göre tasarlanmıştır. İlgili veri tabanlarında taranan dergilerde yayımlanan toplam 587 makalenin tamamı incelenmiştir. İlk aşamada veriler nicel betimsel analize tabi tutulmuş ve konu dağılımlarının frekansları belirlenmiştir; ikinci aşamada ise veriler nitel betimsel analize tabi tutulmuş ve genel bilim felsefesiyle ilgili çalışmaların içerikleri betimlenmiştir. 587 makalenin %33,4'ünün bölgesel çalışmalar konusuna odaklandığı ve bölgesel çalışmaların başat konu olduğu; bununla birlikte genel bilim felsefesi eksenindeki çalışmaların %3.6 oranında kalarak toplam içinde çok az ağırlığa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler Disiplini, Bölgesel Çalışmalar, Bilim Felsefesi Teorileri, Metodoloji, Nicel ve Nitel Analiz

The Place of General Philosophy of Science in Articles Published in the Journals of All Azimuth, Insight Turkey, and Uluslararası İlişkiler

ABSTRACT

This study aims to determine the topic distribution based on the percentage frequency of the articles that were published in Turkey-addressed journals with the main theme in International Relations listed in both Web of Science (WoS) and Scopus databases, and examine the contents of the articles related general philosophy of science. The research was designed with the case study that is in the qualitative method approach. In total, 587 articles that were published in the journals were analyzed. Firstly, the data were subjected to quantitative descriptive analysis and determined frequencies of the topic distribution. Secondly, the data were subjected to qualitative descriptive analysis and described the contents of the articles about the general philosophy of science. It has been observed that 33,4% of the 587 articles focused on the regional studies and in the total, the regional studies were the main topic. In addition, the rate of the articles about general philosophy of science is 3.6% and they weighed very little in the total.

Keywords: The Discipline of International Relations, Regional Studies, Philosophy of Science Theories, Methodology, Quantitative and Qualitative Analysis

Giriş

Devlet ve devlet dışı aktörlerin birbirleriyle kurduğu ilişkiler sonucu ortaya çıkan olay ve olguları açıklamak, anlamak ve bu aktörler arasında meydana gelecek davranışları tahmin etmek/ön görmek için Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplini içinde birçok teori üretilmiştir.¹ Bu teorilerin Uİ akademisyenleri tarafından bilimsel temel üzerine nasıl inşa edildiğini incelemek için genel bilim felsefesinden faydalanmak gerekir. Çünkü genel bilim felsefesi ontolojik, epistemolojik ve metodolojik boyutta Uİ disiplini ve teorilerinin sorgulanmasına destek olur. Teorilerin bilimsel hale gelme ve teori olma süreçlerinin anlaşılmasını sağlar.²

Uİ'nin disiplinler çerçevesinde 1950'lerde başlayan metodolojik tartışmalar 1980'li yıllar itibarıyla ontolojik ve epistemolojik tartışmalara evrilmiş ve "Uİ teorilerinin temel iddia, araştırma gündemi, yöntem ve kavramlarını bilim felsefesi içinde şekillendirme"³ çabaları artmıştır. Genel bilim felsefesinden yola çıkarak uluslararası politikanın doğasına ilişkin ontolojik, epistemolojik, metodolojik boyutta yapılan bu tartışmalar alanın kuramsal ve bilimsel bir kimliğe ulaşma arzusuna katkı sağlamıştır.⁴ Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) akademisyenler "bilimin, uluslararası siyasetin daha iyi bir şekilde düzenlenmesinde asıl dayanak noktası olduğu inancıyla, yeni bir uluslararası siyaset teorisi geliştirmeye" odaklanmıştır.⁵

Türkiye'deki Uİ çalışmalarına bakıldığında genel bilim felsefesi eksenindeki Uİ araştırma konularının seçilmediği ve ilgili alanın gelişmediği, araştırmacıların genellikle bölgesel çalışmalara odaklandığı ve böylece başat olanın bölgesel çalışmalar olduğu düşünülmektedir.⁶ Son yıllarda Türkiye'deki teori merkezli çalışmalar her ne kadar artmış olsa da bu teoriler bir paket halinde kullanılmakta ve teorilerin varlığı bilim felsefesi bağlamında sorgulanmamaktadır. Yalvaç'a göre bu sorgula(ya)mama durumu bir sorundur ve buna "bilim felsefesi üzerine uzmanlaşmış Uİ akademisyenlerinin yokluğu" sebep olmaktadır. Ayrıca Türkiye'de naturalist-pozitivist anlayışın hakimiyeti diğer bilim felsefesi te-

- 1 Çeşitli teorileri giriş seviyesinde öğrenmek için Oxford Bibliyografisi'ne bakılabilir: Jonathan Cristol, "International Relations Theory", 26 Kasım 2019, <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199743292/obo-9780199743292-0039.xml> (Erişim Tarihi 17 Ekim 2021). Ayrıca teorileri sınıflandıran çalışma için bakınız: Martin Hollis ve Steve Smith, *Explaining and Understanding International Relations*, Oxford, Clarendon Press, 1990, s. 1-7 ve 196-216.
- 2 Bilim felsefesi ve Uİ ilişkisini anlamak için bknz: Patrick Thaddeus Jackson, *The Conduct of Inquiry in International Relations*, Oxon, Routledge, 2011; Colin Hay, "Political Ontology", Eylül 2009, <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199270439.001.0001/oxfordhb-9780199270439-e-004> (Erişim Tarihi 19 Ekim 2021); Milja Kurki ve Colin Wight, "International Relations and Social Science", Tim Dunne et al. (der.), *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, Oxford, Oxford University Press, 2013, s. 14; Inanna Hamati-Ataya, "IR Theory and the Question of Science", Ken Booth ve Toni Erskine (der.), *International Relations Theory Today*, Cambridge, Polity Press, 2016, s. 69-84; Christopher Lamont, *Research Methods in International Relations*, London, Sage Publications, 2015, s. 16 ve 24-25.
- 3 Muhammed A. Ağcan, "Sosyal Bilimler Felsefesi ve Uluslararası İlişkiler Teorisi", Evren Balta (der.), *Küresel Siyasete Giriş*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014, s. 97; Martin Griffiths et al., *Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*, çev. Cesran, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2013, s. 206; İsmail Erkam Sula, "Bilim, Yöntem, Kuram", Buğra Sarı ve İsmail Erkam Sula (der.), *Kuramsal Perspektiften Temel Uluslararası İlişkiler Kavramları*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2021, s. 10.
- 4 Scott Hamilton, "A Genealogy of Metatheory in IR: How 'Ontology' Emerged from the Inter-paradigm Debate", *International Theory*, Cilt 9, No 1, 2017, s. 141; Knud Erik Jørgensen, *International Relations Theory: A New Introduction*, London, Palgrave, 2018, s. 15.
- 5 Scott Burchill ve Andrew Linklater, "Giriş", Scott Burchill et al. (der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, çev. Muhammed Ağcan ve Ali Aslan, İstanbul, Küre Yayınları, 2013, s. 13.
- 6 Faruk Yalvaç, "Uluslararası İlişkilerde Teori Kavramı ve Temel Teorik Tartışmalar", Ramazan Gözen (der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014, s. 61.

orilerinin etkinliğini kısıtlamakta ve bilim felsefesine dayalı tartışmaların yapılamamasına yol açmaktadır.⁷ Bilgin'e göre ise teorik gündemi belirleyen ve disipline yön veren merkez ülkelerdeki teorik ve meta-teorik üretim, Türkiye gibi çevrede yer alan ülkelerce doğrudan tüketilmektedir.⁸ Böylece yeni ve özgün bir teori üretme ortamı kendini var edememektedir. Çünkü merkezde yürütülen entelektüel ve bilimsel faaliyetler çevrede yok denecek kadar azdır. Teori üretimi veya bir teorinin tartışılması yerine "komplo teorilerine yönelik eğilimler" teorik, meta-teorik ve daha genel anlamda bilim felsefesi temelli çalışmaların önünü kapatmaktadır.⁹

Buradan hareketle bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır: (i) Hem WoS hem de Scopus'ta taranan Uİ ana temalı ve Türkiye adresli dergilerde yayımlanan makalelerinin konu dağılımlarının genel sayısal görünümü nasıldır? (ii) Genel bilim felsefesi bağlamında yapılan çalışmaların diğer konularla oransal durumu nedir? (iii) Araştırma alanı içinde genel bilim felsefesini işleyen makaleler genel bilim felsefesinin hangi alt konularına odaklanmıştır ve içeriklerinin genel görünümü nasıldır?

Yapılan literatür taraması sonucunda, Uİ ve genel bilim felsefesini bir arada ele alan makaleleri analiz eden bir çalışmaya rastlanmamış ve literatürde bu konuda bir boşluk olduğu görülmüştür. Bu çerçevede söz konusu çalışma hem WoS hem de Scopus'ta taranan Uİ ana temalı Türkiye adresli dergilerdeki makaleleri konularına göre incelemeyi ve genel bilim felsefesi bağlamında yapılan çalışmalara dair veriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu araştırma gelecekte yapılacak yeni çalışmalara zemin hazırlamayı hedeflemektedir. Araştırma sadece betimsel bir temelde sorulara cevap vermektedir. Özellikle genel bilim felsefesi çalışmalarının Uİ disiplini için neden önemli olduğu ve bilim felsefesinin Uİ disiplinine nasıl ve ne ölçüde katkı yaptığı bu çalışmanın sınırları dışındadır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma içsel durum çalışmasına göre tasarlanmıştır İçsel durum çalışmasında bir tema ya da seçilen konu ve konular incelenir. Amaç ilgilenilen tema veya konulara yönelik içsel durumu ortaya çıkarmaktır.¹⁰ Bu çalışmanın sınırlarını çizmek ve bu sınırlar içinde daha derinlemesine analiz yapmak için bir ana tema ve bu temanın altında konular belirlenerek kod tablosu (bkz. Tablo 1) oluşturulmuştur. Böylece incelenen makaleler bu konulara göre kodlanarak konu yoğunlukları tespit edilmiş, çalışmanın odak noktasını oluşturan genel bilim felsefesinin çalışılma yoğunluğunun ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

7 Ibid, s. 62.

8 Pınar Bilgin, "Uluslararası İlişkiler Çalışmalarında 'Merkez-Çevre': Türkiye Nerede?", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 2, No. 6, 2005, s. 3-14; Pınar Bilgin, "How not to Globalise IR: 'Centre' and 'Periphery' as Constitutive of 'the International'", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 18, No 70, 2021, s. 13-17.

9 Ersel Aydın et al., *Yöntem, Kuram, Komplo: Türk Uluslararası İlişkiler Disiplininde Vizyon Arayışları*, İstanbul, Küre Yayınları, 2014, s. 83.

10 Sharan B. Merriam, *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, çev. Selahattin Turan, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2018, s. 48.

Tablo 1. Uluslararası İlişkiler Teması Altındaki Ana Konular (Kod Tablosu)

Konular	Konular
Avrupa Birliği Çalışmaları	Uİ Disiplini Hakkında Çalışmalar
Bölgesel Çalışmalar	Uİ Teori Merkezli Çalışmalar
Dış Politika Çalışmaları	Uluslararası Örgütler
Diplomasi	Uluslararası Hukuk
Enerji Çalışmaları	Uluslararası Politik Ekonomi
Kimlik Çalışmaları	Uluslararası Güvenlik ve Terör
Küresel Çevre Sorunları	Uluslararası Politika
Küreselleşme	Uluslararası Göç
Savaş ve Barış	Uluslararası İlişkiler Tarihi
Uİ ve Genel Bilim Felsefesi	
Bilim Felsefesi Teorileri	
Bilimsel Açıklama	
Bilimsel Modelleme	
Bilimsel Uygulama	
Meta-Teori	
Metodoloji ve Yöntem	
Teori İnşası	

Kaynak: Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'nın oluşturduğu bilim alanları ve anahtar kelimelerden yola çıkarak geliştirilmiştir. Genel bilim felsefesine ait alt konular philpapers.org sitesinden alınmıştır.

Genel bilim felsefesi, herhangi bir bilim dalının felsefesine değil, ister doğa bilimleri isterse de sosyal bilimler olsun tüm bilimlerin felsefesine odaklanır ve bilimin kendisini araştırma konusu haline getirir.¹¹ Bu genelliğe işaret etmek için bilim felsefesi bu çalışmada genel bilim felsefesi olarak kullanılmıştır, zira bilim denildiğinde genelde ilk akla gelen doğa bilimleridir, oysaki genel bilim felsefesi bunu aşan bir konumdur. Bilim, olay ve olguları betimlemeye, açıklamaya ve öngörmeye uğraşırken bilimsel teoriler geliştirir. Genel bilim felsefesi ise bilimin kendisini ve ürettiği teorileri ontolojik, epistemolojik ve metodolojik olarak sorgular.¹² Bilime yönelik kuramsal sorgulamalar, bilimsel açıklamanın nasıl olacağı, bilimsel yöntemin doğası, bilimsel teorilerin inşa süreçleri genel bilim felsefesinin alt konusu olarak ortaya çıkar.¹³

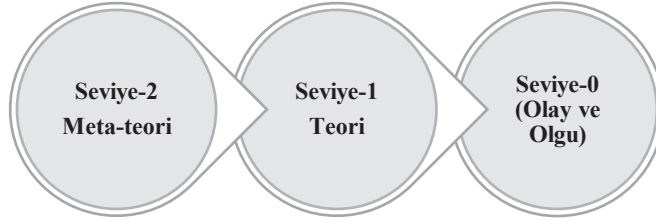
Genel bilim felsefesi, inşa edilen teorilerin varlığını ve bilimselliğini tartışma konusu haline getirirken meta-teorik seviyeden (seviye-2) bu tartışmayı yürütür (Şekil 1). Bilim felsefesiyle doğrudan ilişki içinde olan meta-teori, bir teoriyi sistematik olarak değerlendirme ve felsefi olarak sorgulama sürecidir.¹⁴

11 Emrah Utku Gökçe, "Genel Bilim Felsefesi Üzerine Yazılmış Türkçe Kitapların Tema Analizi", *Beytülhikme Felsefe Dergisi*, Cilt 11, No 4, 2021, s. 1769-1799.

12 Jonathan W. Moses ve Torbjørn L. Knutsen, *Biliminin Yolları*, çev. Kıvılcım İlbaş ve Ekrem Berkay Ersöz, İstanbul, Küre Yayınları, 2016, s. 22; Jørgensen, *International Relations Theory*, s. 15-16; Cemal Yıldırım, *Bilim Felsefesi*, İstanbul, Remzi Kitapevi, 2020, s. 81.

13 Howard Sankey, "General Philosophy of Science", Yayın Tarihi Yok, <https://philpapers.org/browse/general-philosophy-of-science> (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2021); Jerry Obi-Okogbo ve B. Phil Hons, "The Philosophy of Science. A Delineation of its Scope and Boundaries", *European Scientific Journal*, Cilt 11, No 8, 2015, s. 138.

14 Lucas G. Freire, "The Potential and the Pitfalls of Metatheory in IR", *Estudos Internacionais*, Cilt 1, No 2, 2013, s. 272; Hamilton, "A Genealogy of Metatheory in IR", s. 136; Jørgensen, *International Relations Theory*, s. 15.

Şekil 1. Genel Bilim Felsefesinde Üç Seviye

Kaynak: Losee, *Bilim Felsefesine Tarihsel Bir Giriş*, s. 11 ve Özkan, *Bilim Felsefesi*, s. 17'den esinlenilerek araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Bilim felsefesinde bir olay ve olgunun varlığı seviye-0 olarak kabul edilir. Seviye-0 üzerine ortaya konulan açıklayıcı ve anlamacı iddialar,¹⁵ teoriyi temsil eden seviye-1'dir. Antik Yunan'da teori (*theoria*) 'tepeden bakmak' veya 'kuşbakışı seyretmek' olarak tanımlanmıştır. Günümüzdeki anlamıysa "kısmen doğrulanmış olsa da çoğu kez asla kesinleşmeyen bir savlar topluluğu içeren sistemdir ve bu haliyle yine çoğu kez bir ya da birkaç önermeyle değil, birbirleriyle ilişkili birçok önermeyle dile getirilir".¹⁶ Seviye-2 ise teorinin teorisini yapma eylemidir. Seviye-2, seviye-0'ı açıklayan teorileri/seviye-1'i değerlendirme ve sorgulama amacındadır.¹⁷ Böylece, seviye-2 (meta-teori) "belirli bir olayı, fenomeni veya ampirik gerçek dünya uygulamalarını analiz nesnesi olarak almaz fakat teorileştirme eylemi ve ampirik araştırma pratiği üzerindeki varsayımları araştırır".¹⁸

Teoriler (seviye-1) disiplinlerin bel kemiğidir. "Teorisyenler her şeyden önce kavramsallaştırıcılar, sembolleştiriciler, sentezleyiciler ve soyut düzenleyicilerdir. Teorisyenlerin yaptıkları şey, yazılarında bizim için toplumsal gerçekliğin kalın çizgili, geniş fırçalanmış resimlerini boyamak ve gerçek dünyanın onların resimleri gibi olduğunu anlatmaktır".¹⁹ Çoğu teorisyen, teorilerin nasıl oluşturulduğunu tarif etmez.²⁰ Bir teorinin bilimsel prosedürlere göre nasıl inşa edileceği ya da reddedileceği bilim felsefesi içinde yapılan metodolojik tartışmalara dayandırılır.²¹ Metodolojinin yanında teoride kullanılacak kavram ve dil, epistemik kaynaklar ve teorinin oturtulacağı ontolojik statü teori inşasının genel yapısını belirler.

Uluslararası ilişkiler gerçeğinin ne olduğunu sorgulamak, uluslararası ile ilgili nasıl ve hangi yöntemle bilgi edinileceğine karar vermek için genel bilim felsefesi UI'ye katkı sağlar. Ayrıca genel bilim felsefesi UI'de yeni teorilerin nasıl inşa edileceğine ve reddedileceğine ilişkin görüşler orta-

15 Steve Smith, "The Self Image of a Discipline: A Genealogy of International Relations Theory", Ken Booth ve Steve Smith (der.), *International Relations Theories Today*, Pennsylvania, The Pennsylvania University Press, 1995, s. 27; Hollis ve Smith, *Explaining and Understanding*, s. 1-15.

16 Doğan Özlem, *Bilim Felsefesi*, İstanbul, Notos Kitap, 2016, s. 65.

17 John Losee, *Bilim Felsefesine Tarihsel Bir Giriş*, Ankara, Dost Kitapevi, 2008, s. 11; Cengiz İskender Özkan, *Bilim Felsefesi*, İstanbul, Say Yayınları, 2020, s. 17.

18 Kurki ve Wight, *International Relations and Social Science*, s. 14.

19 Donald J. Puchala, *Theory and History in International Relations*, London, Routledge, 2003, s. 24.

20 Knud Erik Jorgensen, "Would 100 Global Workshops on Theory Building Make A Difference?", *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, Cilt 7, No 2, 2018, s. 3.

21 Örneğin bilim felsefesi yoğunluklu bilimsel yöntem çalışması için bakınız: Steven Gimbel, *Bilimsel Yöntemin İzinde: Bilim Felsefesinin Öğretilmesinde Yeni Bir Yaklaşım*, (Çev. Özlem Ünlü), Ankara, Dipnot Yayınları, 2017.

ya koyar.²² Genel bilim felsefesinin sunduğu tartışmalardan yola çıkarak Uİ'nin kendine has teorik ve kavramsal altyapısı geliştirilebilir. Bilimsel teori ile komplo teorisi ayrımı yapmak için, özellikle Türkiye'de, genel bilim felsefesi bir rehber olabilir.²³ Seviye-1 bağlamında iyi bir teori oluşturmak isteyen teorisyenler için bilim felsefecilerinin yaptığı tartışmalar açık öneriler sunmaktadır. Örneğin bilim felsefesi içinde önemli bir ekolü temsil eden mantıksal pozitivistler ve ardından gelen mantıksal empiristler (Viyanalı Çevresi/neo-pozitivizm) meta-fizik öğeleri (tefekür, sezgi, vahiy, soyut kavramlar vb.) dışlamışlar, olgu ve olayları açıklamada basit nedenselliğe başvurmuşlardır. Tümünden gelim-nomolojik (*deductive-nomological*) model bağlamında "eğer şartlar tamsa, bizim kabul ettiğimiz yasa/düzenlilikler varsa, beklenen çıktı oluşmalıdır"²⁴ gibi çıkarımsal mantığa yönelmişlerdir. Beklenen çıktı istenilen sonucu vermiyorsa hipotez yanlışlanır ve süreç tekrardan başlatılır. Neopozitivistler, kendi bilimsel araştırma prosedürlerinde değer ve ahlak yargılarını dışlamışlardır. Aynı zamanda sadece anlamlı cümlelere odaklanmışlardır. Realist-maternalist ontolojiyi benimsemişler ve ampirizmi epistemik bağlamda kabul etmişlerdir. Mantıksal pozitivistlerin bilgiye ve yönetime dair bu duruşu ve araştırma programı Uİ'de teori inşa sürecini etkilemiştir. ABD'ye göç eden Viyanalı Çevresi'ndeki mantıksal pozitivistlerin ontolojik, epistemolojik ve metodolojik tanımları Amerikan sosyal bilimlerini ve gelişen davranışsal metodolojiyi etkilemiştir. Uİ içinde gelişen pozitivist teori inşasında ve davranışsal metodolojinin gelişiminde mantıksal pozitivistlerin etkisi yadsınmaz. Uİ'deki rasyonalist teoriler, özellikle neo-realizm ve neo-liberalizm, mantıksal pozitivistlerin genel iddiaları üzerine şekillendirilmiştir.²⁵

Genel bilim felsefesi altında gelişen sosyal bilimler felsefesi, sosyal bilimlerin teori ve yöntemini kendisine konu edinir.²⁶ "... [D]oğa bilimleri dışında ayrı bir kategori olarak sosyal bilimlerin mümkün olup olmadığı; sosyal bilimlerin kendilerine özgü yöntemleri; toplumsal fenomenlerin nedensel açıklamasının olanağı; toplum ve doğa ilişkisi, bilimde değer yargılarının etkisi ya da bilimin normatif temellendirmesi gibi sorunlar" ile ilgilidir.²⁷ Moses ve Knutsen, sosyal bilimler felsefesi içindeki geleceği genel bilim felsefesindeki teorileri²⁸ merkeze alarak natüralizm, konstruktivizm ve bilimsel gerçekçilik olarak üç genel tipe ayırır.²⁹ Lamont ise ampirizm ve yorumlamacılık (*interpretivism*) olarak tanımlanan iki ana gelenek içinde bir ayrımı öne çıkarır. Buna göre ampirizm; natüralizm, davranışsalılık ve açıklamacılıktan oluşurken, yorumlamacılık ise konstruktivizm, düşünümSELLİK (*reflektivizm*) ve anlamacılıktan meydana gelir.³⁰

Natüralizm, yorumlamacılık ve bilimsel realizm Uİ'nin kendisini ve teorilerini ontolojik, epis-

22 Fred Chernoff, *Theory and Metatheory in International Relations: Concepts and Contending Accounts*, New York, Palgrave Macmillan, 2007, s. 79-80.

23 Aydınli et al., *Yöntem, Kuram, Komplo*, s. 49.

24 Chernoff, *Theory and Metatheory in International Relations*, s. 84.

25 Colin Wight, "Philosophy of Social Science and International Relations", Walter Carlsnaes et al. (der.), *Handbook of International Relations*, London, Sage Publications, 2002, s. 23-51; Steve Smith, "Positivism and Beyond", Steve Smith et al. (der.), *International Theory: Positivism and Beyond*, New York, Cambridge University Press, 1996, s. 11-44.

26 Ibid, s. 23.

27 Lütfü Şimşek, *Sosyal Bilimler ve Felsefe*, İstanbul, Kitap Yayınevi, 2017, s. 27.

28 Bilim felsefesi içinde üretilmiş teoriler, disiplinler için üretilmiş teorilerden farklılaşırlar. Bilim felsefesi teorileri aracılığıyla, disiplinler içindeki teoriler inşa edilir ya da eleştirilir. Bu bağlamda pozitivistizm, neo-pozitivistizm (mantıksal pozitivistizm), post-pozitivistizm, bilimsel realizm/eleştirel realizm gibi teoriler genel bilim felsefesi için üretilmiş teorilerdir.

29 Moses ve Knutsen, *Bilimin Yolları*, s. 25.

30 Lamont, *Research Method*, s. 18-20; İsmail Erkam Sula, "Bilim, Yöntem, Kuram", s. 21.

temolojik ve metodolojik olarak (seviye-2) tartışır.³¹ Disiplin içinde gerçekliğin ne olduğuna ve bilginin nasıl üretilmesi gerektiğine dair ilk başta pozitivist ve yorumsamacı ayrım öne çıkar. Pozitivizm, uluslararası alanda araştırmacıdan bağımsız siyasal gerçekliğin var olduğunu, bunun keşfedilebileceğini ve açıklanabileceğini iddia eder. Var olan gerçekliği keşfetmek ve açıklamak için doğa bilimlerinde kullanılan metotların kullanılabilmesini savunur. Üretilen teoriler genellenebilir ve test edilebilir; hipotez testleriyle teoriler yanlışlanıp doğrulanabilir nitelikte olmalıdır.³² Yorumsamacılık, uluslararası alanın sosyal olarak inşa edildiğini söyler ve doğa bilimlerinde kullanılan yöntemleri genel olarak dışlar. Yorumsamacılıkta inşa edilmiş gerçekliğin anlaşılması esastır. Uluslararası politikadaki kimlikleri, fikirleri, normları ve kültürü anlamaya çalışır. Bilimsel realizmde ise gerçekliğin var fakat gömülü ve katmanlı olduğu iddiası mevcuttur. Bu gerçekliğin keşfedilmesi için natüralist metotlara başvurulabilir fakat evrensel yasalara ulaşmayı natüralistler gibi mutlak amaç olarak görmez. Bununla birlikte insanın da bu gerçekliği oluşturmada etken konumu olduğunu iddia ederler.³³ Bilimsel realizm Uİ'deki yapıyapan; yapı-yapılanma tartışmasına katkı sunmaktadır.³⁴

Veri Toplama Tekniği ve Analiz Yöntemi

Bu araştırmada durum analizi için veriler doküman-belge incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır, veri toplanırken akademik makalelere odaklanılmıştır. Akademik makaleler, bilimsel iletişimin en temel öğeleri³⁵ olup “ilgili disiplinin en doğrudan ölçüsünü” ortaya koyar.³⁶ Alanında uzman hakemler tarafından kontrolleri gerçekleştirilir ve bilimsel kriterlere göre değerlendirilir. Nitelikli dergiler, belirlenen bazı göstergelere göre kendi içlerinde farklılaşır. İndeks gruplamaları ve etki faktörü hesaplamalarıyla dergilerin uluslararası çapta konumları belirlenir. WoS ve Scopus, nitelikli dergilerin uluslararası sıralamalarını hesaplayan öncü veri tabanlarıdır. WoS; Social Citation Index Expanded (SCI-Expanded), Science Citation Index (SCI), Social Science Citation Index (SSCI), Arts and Humanities Citation Index (AHCI), Emerging Source Citation Index (ESCI) gibi indekslere sahiptir. WoS'ta yer alan tüm indeksli dergilerin atf göstergelerini hesaplamak için Journal Citation Indicator (JCI) kullanılmakla birlikte, ESCI dışındaki dergilerin atf raporlaması için Journal Citation Report (JCR) kullanılmakta ve ilgili kategorideki çeyreklikler verilmektedir. Scopus'ta ise dergi sıralaması hesaplamalarında Scimago Journal Rank (SJR) ve Source Normalized Impact per Paper (SNIP) hesaplamaları kullanılmakta ve çeyreklikler verilmektedir. Bilim camiasında önemli yere sahip bu iki veri tabanında taranan Uİ ana temalı Türkiye adresli dergileri ve bu nitelikli dergilerdeki makalelerin konu dağılımlarını incelemek, sınırlı da olsa literatürdeki konu dağılımları hakkında bir görünüm sunacaktır.

31 Jackson, *The Conduct of Inquiry in International Relations*, s. 24-40.

32 Hollis ve Smith, *Explaining and Understanding*, s. 45-67; Jackson, *The Conduct of Inquiry in International Relations*, s. 41-71; Lamont, *Research Method*, s. 18-19.

33 Moses ve Knutsen, *Bilmenin Yolları*, s. 31-33; Lamont, *Research Method*, s. 19-20.

34 Klevis Kolasi, “Uluslararası İlişkiler Teorisinde Bilimsel Realizm ve Yapı Kavramı”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 73, No 4, 2018, s. 931-958; Colin Wight ve Jonathan Joseph, “Scientific Realism and International Relations”, Jonathan Joseph ve Colin Wight (der.), *Scientific Realism and International Relations*, New York, Palgrave Macmillan, 2010, s. 23-30.

35 Metin Kozak, *Akademik Yazım: İlkeler-Uygulamalar-Örnekler*, Ankara, Detay Yayıncılık, 2018, s. 9-14.

36 Ole Wæver, “The Sociology of a Not So International Discipline: American and European Developments in International Relations”, *International Organization*, Cilt 52, No 4, 1998, s. 697; Elvan Çokişler, “Uluslararası İlişkiler Dergisinin Bibliyometrik Analizi (2004-2017)”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, No 64, 2019, s. 31.

Kasım 2021’de WoS ve Scopus’ta yapılan tarama sonrasında hem WoS hem de Scopus veri tabanında Türkiye adresli Uİ³⁷ ana temalı toplam üç derginin -*All Azimuth*, *Insight Turkey* ve *Uluslararası İlişkiler*- olduğu tespit edilmiştir. Bu üç dergi içinden seçilen çalışmalar araştırmamızın ana verisini (N=587) oluşturmaktadır.³⁸ Dergilerden incelenecek çalışmalar seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır.³⁹ Örneklemin seçimi için üç ölçüt belirlenmiştir. Araştırmaya kitap incelemesi, konferans tutanakları, editör yorumu, editöre mektup ve metne geçirilmiş konuşmaların dâhil edilmemesi ve sadece makalelerin dâhil edilmesi ilk ölçüttür. Makalelere dergilerin kendi orijinal internet sitelerinden ulaşılması ve internet sitesinde yer alan en eski sayının tarihi, veri toplamak için başlangıç tarihi olarak belirlenmesi ikinci ölçüttür. Üçüncü ölçüt ise Siyaset Bilimi temasına ait konuları içeren makalelerin dâhil edilmemesi, doğrudan Uİ temasına ait konuları içeren makalelerin dâhil edilmesidir. Bu ölçütler çerçevesinde Ocak 2004-Kasım 2021 tarihleri içinde üç dergiden toplamda 587⁴⁰ makale seçilmiş olup makalelerin tamamı araştırma için analiz edilmiştir.

Tablo 2. Hem WoS Hem de Scopus’ta Taranan Uluslararası İlişkiler Temalı Dergiler

Dergi Adı	Veri Tabanı ve Veri Tabanındaki Tema Başlığı		İndeks Grubu ve Derecelendirme		
	WoS	Scopus	WoS		Scopus
			İndeks Grubu	Derecelendirme	Derecelendirme
All Azimuth	Uluslararası İlişkiler	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	ESCI	JCI-2020: 0.52	SJR-2020: 0.277-Q2 SNIP-2020: 0.454
Insight Turkey	Siyaset Bilimi	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	ESCI	JCI-2020: 0.15	SJR-2020: 0.157-Q3 SNIP-2020: 0.454
Uluslararası İlişkiler	Uluslararası İlişkiler	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	SSCI	JCR-2020: 0.338-Q4 JCI-2020: 0.15	SJR-2020: 0.112-Q4 SNIP-2020: 0.252

Kaynak: www.mjl.clarivate.com (Erişim Tarihi: 7 Mart 2022)

2012’de yayım hayatına başlayan *All Azimuth*; WoS veri tabanı içinde ESCI indeks grubu ve Scopus’ta yer almaktadır. *All Azimuth* dergisi doğrudan Uİ’nin konularına ait çalışmalara yer vermektedir. Bu dergide Ocak 2012-Temmuz 2021 yılları arasında yayımlanan Uİ temasına ve ana konularına ait makaleler (n=85) çalışmaya dâhil edilmiştir. 1999 yılında yayım hayatına başlayan *Insight Turkey* ise WoS veri tabanı içinde ESCI indeks grubu ve Scopus’ta yer almaktadır. Bu dergide Ocak 2009-Haziran 2021 yılları arasında yayımlanan Uİ temasına ve ana konularına ait makaleler (n=144) çalışmaya dâhil edilmiştir. 2004 yılında yayım hayatına başlayan *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Türkiye’deki Uİ çalışmalarında öncü bir role sahiptir.⁴¹ WoS veri tabanı içinde SSCI indeks grubu ve Scopus’ta yer

37 WoS’ta doğrudan Uluslararası İlişkiler kategorisi varken Scopus’ta Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler kategorisi vardır. Bundan dolayı Scopus’taki tarama Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler kategorisi altında yapılmıştır.

38 Verilere <https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.7910/DVN/YIGOPO> adresinden ulaşılabilir.

39 Seher Yalçın et al., “En Yüksek Etki Faktörüne Sahip Eğitim Dergilerindeki Makalelerin İçerik Analizi”, *Eğitim ve Bilim*, Cilt 40, No 182, 2015, s. 3.

40 Daha güncel bir tarama yapıldığında sayıda değişiklik olabilir. Çalışma içinde son tarama 11 Kasım 2021’de yapılmıştır.

41 Çokişler, “Uluslararası İlişkiler Dergisinin”, s. 31.

almaktadır. Ocak 2004-Ağustos 2021 yılları arasında yayımlanan Uİ temasına ve ana konularına ait makaleler (n=358) çalışmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmanın veri analiz yöntemi ilk aşamada nicel betimsel analiz, ikinci aşamada nitel betimsel analizdir. Tablo 1’de verilen çerçeveye göre makaleler tasniflenmiş, kodlamalar yapılmış ve veriler organize edilmiştir. Organizasyon yapılırken profesyonel analiz yazılımı MAXQDA kullanılmıştır. Konular kodları temsil etmiştir. 587 makale MAXQDA’ya yüklenmiş; başlık, özet ve anahtar kelimeler Tablo 1 göre kodlanmış ve bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için sayısal sıklık, yüzde ve yoğunluk şekilleri çalışma boyunca kullanılmıştır.

Bulgular ve Analiz

Uluslararası İlişkiler Ana Teması İçinde Yer Alan Makalelerin Analizi

Araştırmaya veri sağlayan toplam 587 makalenin yıllara göre sayısal dağılımı Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Makalelerin Yıllara Göre Sayısal Dağılımı

	All Azimuth	Insight Turkey	Uluslararası İlişkiler	TOPLAM
Yıllar				
2004			21	21
2005			17	17
2006			18	18
2007			20	20
2008			13	13
2009		14	26	40
2010		13	14	27
2011		16	19	35
2012	9	16	26	51
2013	5	6	21	32
2014	6	16	19	41
2015	5	11	22	38
2016	6	7	25	38
2017	7	14	20	41
2018	11	9	21	41
2019	19	14	24	57
2020	11	5	21	37
2021	6	3	11	20
TOPLAM	85	144	358	587
# N = Belgeler	85 (14,5%)	144 (24,5%)	358 (61,0%)	587 (100%)

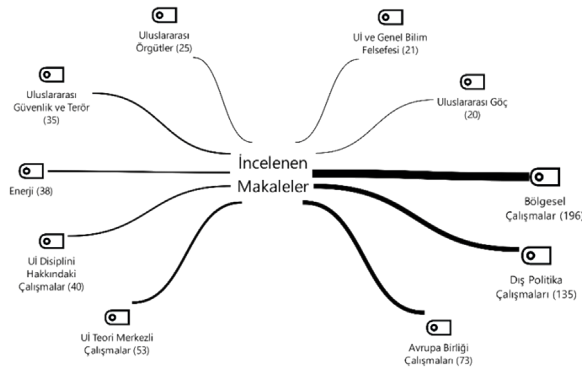
Buna göre, *All Azimuth* dergisinden toplam 85; *Insight Turkey* dergisinden 144; *Uluslararası İlişkiler* dergisinden 358 makale incelenmiştir. *Uluslararası İlişkiler* dergisinden alınan makale sayısının toplam sayıya oranı %61, *Insight Turkey* %24.5 ve *All Azimuth* %14,5’tir. *Uluslararası İlişkiler* dergisi gerek yayım hayatına başlama tarihi gerekse de *Insight Turkey* ve *All Azimuth*’a göre yıl bazında daha fazla makale yayımladığından bu araştırmaya daha fazla veri sunmuştur.

Tablo 4. Makalelerin Konu Bazında Dergilere Dağılımı

	All Azimuth	Insight Turkey	Uluslararası İlişkiler
Avrupa Birliği Çalışmaları	6	16	51
Bölgesel Çalışmalar	21	81	94
Diplomasi	3	3	13
Dış Politika Çalışmaları	15	54	66
Enerji		18	20
Uİ ve Genel Bilim Felsefesi	25		12
Kimlik Çalışmaları	2	2	4
Küresel Çevre Sorunları			10
Küreselleşme		1	13
Savaş ve Barış	4		10
Uİ Disiplini Hakkındaki Çalışmalar	22		18
Uİ Teori Merkezli Çalışmalar	9	2	42
Uluslararası Göç		12	8
Uluslararası Güvenlik ve Terör	2	4	29
Uluslararası Hukuk			14
Uluslararası İlişkiler Tarihi	1		5
Uluslararası Örgütler	1	4	20
Uluslararası Politik Ekonomi	2	4	10
Uluslararası Politika ve Sistem	7	1	9
# N = Belgeler	85 (14,5%)	144 (24,5%)	358 (61,0%)

Makalelerin konu bazında dergilere dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir. *All Azimuth* dergisi kendi içinde değerlendirildiğinde, Uİ Disiplini Hakkındaki Çalışmalar konusunda 22 (%25,9) makaleyle diğerleriyle kıyaslandığında en fazla makaleyi yayımlanmıştır. Aynı dergide Genel Bilim Felsefesi eksenli yayımlanan makalelerin sayısı 14, oranı ise %16,5 seviyesindedir. *Insight Turkey* dergisi kendi içinde değerlendirildiğinde ise, en fazla Bölgesel Çalışmalar konusunda 81 (%56,3) makale yayımlarken, Genel Bilim Felsefesi eksenli makale yayımlanmamıştır. *Uluslararası İlişkiler* dergisi kendi içinde değerlendirildiğinde, araştırma kapsamında kullanılan her konu başlığında makale yayımlandığı görülmüştür. En fazla Bölgesel Çalışmalar konusunda 94 (%26,3) makale yayımlanmış, Genel Bilim Felsefesi eksenli yayımlanan makalelerin sayısı 7, oranı ise %2'dir.

Genel durumu görebilmek için Tablo 1'deki 19 ana kod, araştırmaya dâhil edilen bütün makalelere (N=587) dağıtılmış ve bir makaleye birden fazla kod ataması yapılmıştır. Sayısal bulgular Tablo 4 ve en çok yoğunlaşan ilk 10 konu Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. En Çok Yoğunlaşan 10 Konu (daha kalın ve koyu çizgiler yoğunluğun fazla olduğuna işaret etmektedir)

Tablo 4 ve Şekil 2'ye göre toplam 587 makalenin 196'sı (%33,4) Bölgesel Çalışmalarda; 135'i (%23) Dış Politika Çalışmalarında; 73'ü (%12,4) Avrupa Birliği Çalışmalarındadır. Şekil 2'de görüldüğü gibi Teori Merkezli Çalışmalar (%9), Disiplin Hakkındaki Çalışmalar (%6,8), Enerji (%6,5), Uluslararası Güvenlik ve Terör (%6), Uluslararası Örgütler (%4,3), Uİ ve Genel Bilim Felsefesi (%3,6) ve Diplomasi (%3,2) çalışılan diğer konular arasındadır.

Genel Bilim Felsefesi Eksenindeki Uİ Çalışmalarının Analizi

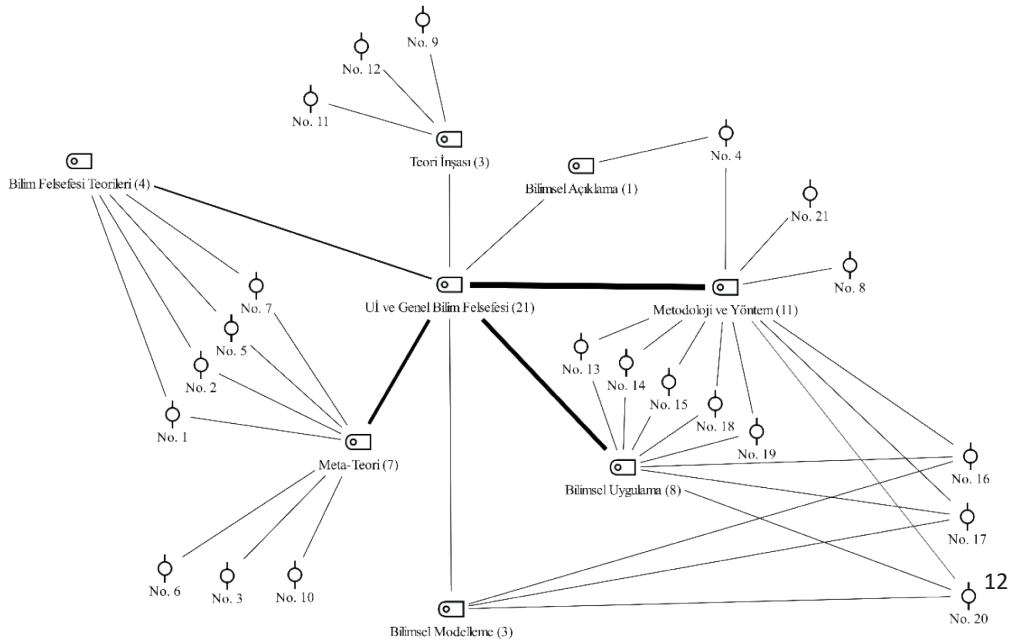
Araştırma kapsamında incelenen 587 makale arasından 21 makale (%3,6) Uİ ve Genel Bilim Felsefesi eksenindeki alt konular üzerine yazılmıştır. Alt konular kodları temsil ederek, söz konusu 21 makale alt konulara göre kodlanmış ve bir makaleye birden fazla kodlama yapılmıştır.

Tablo 5. Uİ ve Genel Bilim Felsefesi Konusunun Atandığı Makaleler ve Alt Konulara Göre Tasnifi

Numara (No.)	Dergi Adı	Yazar(lar)	Makale Başlığı	Alt Konular
1	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 6, Sayı 24, 2009	Faruk Yalvaç	Eleştirel Gerçekçilik: Uluslararası İlişkiler Kuramında Post-Pozitivizm Sonrası Aşama	Bilim Felsefesi Teorileri, Meta-Teori
2	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 8, Sayı 30, 2011	Burak Ülman vd.	"Uluslararası" Fikri, Epistemolojik Yanılgı ve Eleştirel Gerçekliğin İmkânları	Bilim Felsefesi Teorileri, Meta-Teori
3	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 11, Sayı 43, 2014	Hüseyin Sevim	Pierre Bourdieu'nun Uluslararası İlişkiler Kuramlarına Olası Katkıları	Meta-Teori
4	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 12, Sayı 46, 2015	Nil Şatana	Uluslararası İlişkilerde Bilimsellik, Metodoloji ve Yöntem	Bilimsel Açıklama
5	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 15, Sayı 59, 2018	Klevis Kolasi	Uluslararası İlişkilerde Sosyal Ontoloji Kavrayışının Meta-Teorik Eleştirisi	Bilim Felsefesi Teorileri, Meta-Teori
6	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 16, Sayı 61, 2019	Fulya Özkan	Uluslararası İlişkilere Disiplinlerarası Yaklaşım: Tarih ve Teori Üzerine Bir Değerlendirme	Meta-Teori
7	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 16, Sayı 65, 2020	Klevis Kolasi	Postyapısalcılığın Söylemsel Ontolojisinin Eleştirisi: Uluslararası İlişkilerde Söylem Dışı Alan ve Eleştirel Gerçekçilik	Bilim Felsefesi Teorileri, Meta-Teori
8	All Azimuth\Cilt 4, Sayı 1, 2015	Ali Balcı	Knowledge, Repetition and Power in İbn al-'Arabi's Thought: Some Preliminary Comments on Methodology	Metodoloji ve Yöntem
9	All Azimuth\Cilt 7, Sayı 1, 2018	Ersel Aydınlı ve Gonca Biltekin	Widening the World of IR: A Typology of Homegrown Theorizing	Teori İnşası
10	All Azimuth\Cilt 7, Sayı 1, 2018	Deniz Kuru	Homegrown Theorizing: Knowledge, Scholars, Theory	Meta-Teori
11	All Azimuth\Cilt 7, Sayı 1, 2018	Homeira Moshirzadeh	Iranian Scholars and Theorizing International Relations: Achievements and Challenges	Teori İnşası
12	All Azimuth\Cilt 7, Sayı 2, 2018	Knud Erik Jørgensen	Would 100 Global Workshops on Theory Building Make A Difference?	Teori İnşası
13	All Azimuth\Cilt 8, Sayı 2, 2019	İsmail Erkam Sula	An Eclectic Methodological Approach in Analyzing Foreign Policy: Turkey's Foreign Policy Roles and Events Dataset	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama

14	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Senem Aydın-Düzgit, Bahar Rumelili	Discourse Analysis: Strengths and Shortcomings	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama
15	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Alper Kaliber	Reflecting on the Reflectivist Approach to Qualitative Interviewing	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama
16	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	H. Akın Ünver	Computational International Relations What Can Programming, Coding and Internet Research Do for the Discipline	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama, Bilimsel Modelleme
17	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Ali Fisunoğlu	System Dynamics Modeling in International Relations	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama, Bilimsel Modelleme
18	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Belgin Şan-Akca	Large- N Analysis in the Study of Conflict	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama
19	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Emre Hatipoğlu vd.	Automated Text Analysis and International Relations: The Introduction and Application of a Novel Technique for Twitter	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama
20	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Özgür Özdamar	An Application of Expected Utility Modeling and Game Theory in IR: Assessment of International Bargaining on Iran's Nuclear Program	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama, Bilimsel Modelleme
21	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Mustafa Serdar Palabıyık	Broadening the Horizons of the "International by Historicizing it: Comparative Historical Analysis	Metodoloji ve Yöntem

Tablo 5'te Uİ ve Genel Bilim Felsefesi konusunun atandığı 21 makale numaralarıyla temsil edilmiş; yayımlandıkları zaman, yazar bilgileri ve makale başlıkları belirtilmiştir. Şekil 3'te ise Uİ ve Genel Bilim Felsefesi konusunun içinde yer alan 7 alt başlığın makalelere dağılımı gösterilmiştir. Ana konu ve alt konuları birbirine bağlayan çizgilerin daha kalın olması sıklığı ifade etmektedir.

Şekil 3. Uİ ve Genel Bilim Felsefesi İçindeki Alt Konuların 21 Makaleye Dağılımı

Şekil 3'e göre 21 makalenin %29.7'sini Metodoloji ve Yöntem, %21,6'sını Bilimsel Uygulama, %18,9'unu Meta-Teori, %10.8'ini Bilim Felsefesi Teorileri, %8.1'ini Bilimsel Modelleme ve Teori İnşası, %2.7'sini ise Bilimsel Açıklama alt konusu oluşturmaktadır. Alt konular arası ilişkiler değerlendirildiğinde Metodoloji ve Yöntem ile Bilimsel Uygulama (8) ve Bilim Felsefesi Teorileri ile Meta-Teori (8) alt konuları arasında yoğun ilişki olduğu görülmektedir. Bilimsel Modelleme ile Bilimsel Uygulama (3); Bilimsel Modelleme ile Metodoloji ve Yöntem (3) alt konuları arasında da ilişki tespit edilmiştir.

No.1/Yalvaç'ın makalesi⁴² meta-teorik düzeyden (seviye-2) değerlendirme yaparak bir genel bilim felsefesi teorisi olan bilimsel gerçekçiliği ele almaktadır. Bilimsel gerçekçiliğin sosyal bilimlerdeki karşılığı eleştirel gerçekçiliktir. Eleştirel gerçekçiliğin sorunsal hale getirdiği ve çözmeye çalıştığı en temel konu gerçekliğin ontolojisinin ne olduğudur. Makalede bu soruya cevap verilirken; eleştirel gerçekçilik, pozitivizm (ampirik gerçekçilik) ve post-pozitivizmin gerçeklik tanımları karşılaştırılmaktadır. Ayrıca, Üİ içinde var olan neo-realist ve konstrüktivist teorilerle eleştirel gerçekçiliğin bağı analiz edilmektedir.

No.2/Ülman ve diğerlerinin makalesi⁴³ "uluslararası" kavramının ontolojisini sorunsal hale getirirken seviye-2 içinde meta-teorik bir tartışmaya yönelmektedir. Bu tartışma yapılırken eleştirel realist bilim felsefesinin perspektifi ortaya konulmaktadır. Makale, neo-realizm ve neo-liberal kurumsalcılığın anarşi kavramına bakışlarını ve uluslararası alanın ontolojisine yönelik tanımlamalarını tartışırken her iki teorinin de pozitivist bilim felsefesine dayandırıldığı titizlikle açıklanmaktadır. Disipline hâkim bu iki pozitivist teorinin iddialarının yanında eleştirel gerçekçiliğin çok katmanlı ontolojik tanımlamalarının da uluslararası alanı açıklamak ya da anlamakta kullanılabileceğini savunarak tartışmaları meta-teorik düzeyde sürdürmektedir.

No.3/Sevim'in makalesi⁴⁴ sosyolog Pierre Bourdieu'ya ait kavram ve yaklaşımların Üİ'deki ana akım kuramlara olası meta-teorik katkısını çözümlemektedir. Bourdieu'da fail, yapan ya da eyleyen, etki oluşturan bir niteliğe sahiptir ve bu durum alanı ya da yapıyı dönüştürebilme kapasitesine sahiptir. Bu görüş neo-realizmin katı indirgemeci ve değişmez yapı algısına karşı bir görüştür. Yapı, yapanların eylem kapasitesiyle bir yapılanma sürecini kendinde barındırır. Yapanların sosyal aidiyetleri veya en genel anlamda kimliği, mutlak rasyonaliteye karşı sınırlı rasyonalite savını üretir. Sevim'in bu makalesi sosyoloji bağlamında Üİ teorilerine karşı eleştirel bakmayı sağlamakla özgün bir çalışma alanını sunmaktadır.

No.4/Şatana'nın makalesi⁴⁵ post-pozitivist metodoloji içinde konumlandırılan yorumsamacılığın, meta-teorik anlamda pozitivist metodolojiyle anlaşılmasa da birbirlerinden faydalanabileceğini metodolojik perspektiften ele almaktadır. Makale "analitik uzlaştırmacılık" kavramına çalışma boyunca atıf yapmaktadır. Disiplin içindeki ikinci büyük tartışma makale boyunca ana izlek olarak takip edilmektedir. Yöntem konusunda katı ve zorunlu seçimlerden ziyade bilim felsefesini dahil ederek me-

42 Faruk Yalvaç, "Eleştirel Gerçekçilik: Uluslararası İlişkiler Kuramında Post-Pozitivizm Sonrası Aşama", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 6, No 23, 2010, s. 3-32.

43 Burak Ülman et al., "Uluslararası Fikri, Epistemolojik Yanılgı ve Eleştirel Gerçekçiliğin İmkânları", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 8, No 30, 2011, s. 15-41.

44 Hüseyin Sevim, "Pierre Bourdieu'nun Uluslararası İlişkiler Kuramlarına Olası Katkıları", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 11, No 43, 2014, s. 7-32.

45 Nil Ş. Şatana, "Uluslararası İlişkilerde Bilimsellik, Metodoloji ve Yöntem", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 12, No 46, 2015, s. 11-33.

metodolojik tartışma yapmanın Uİ'yi ileri taşıyacağı öne sürülmektedir. Yöntem konusundaki bir diğer ayrım ise Amerika ve Avrupa yöntem geleneğidir. Bu iki geleneğin disipline metodolojik olarak katkısı aktarılırken, özellikle Amerikalı akademisyenlerin pozitivist davranışsalcı yöntemi mutlak bilimmiş gibi göstermelerine karşı Avrupalı akademisyenlerin bu durumu ideolojik bir tutum olarak görmesi değerlendirilmektedir.

No.5/Kolasi'nin makalesi⁴⁶ Uİ içindeki inşacı teorinin sosyal ontolojiye yönelik tanımlamalarını eleştirmekte ve bu eleştirisini yaparken eleştirel realizmin iddialarını kullanmaktadır. Seviye-2 içinde meta-teorik bir tartışmayı yürüten makale, sosyal olarak inşa edilmiş olanı ontolojik ve epistemolojik bağlamda sorgulamaktadır. Makalede pozitivist gerçektin tanımlaıyla post-pozitivist gerçektin tanımlaı karşılaştırılmaktadır. Bu gerçektin hep var olduğu ya da üretildiği yapı, Uİ içinde halen daha tanımlanan bir kavramdır. Makale inşacı teorinin yapı ve yapan ilişkisine yönelik tanımını sınırlandırılmış bulmaktadır, çünkü yapı ve yapanın birbirlerini inşa ettiği bir süreçte pozitivistin ortaya koyduğu dışsal gerçektin yok hükmündedir. Makale ise hem dışsal gerçektin hem de sosyal inşa sürecinin varlığını kabul ederek, tartışmasını eleştirel gerçektin perspektiften ortaya koymaktadır. Aynı zamanda 7 numaralı makalenin⁴⁷ de yazarı olan Klevis, bu makalesinde post-yapısalcılığın ontolojik varsayımının aslı unsuru olan söylemsel pratiklerin yerini eleştirmektedir. Bu eleştiri, eleştirel gerçektin bağlamda ortaya konulmaktadır. Postpozitivistin söylemsel pratikler dışındaki gerçektin yok saymasına karşı eleştirel realizm, katmanlı sosyal gerçektin anlayışını benimseyerek söylemsel pratiklerle birlikte bu pratikleri inşa eden yapıları da kabul etmektedir.

No.6/Özkan'ın makalesi⁴⁸ Tarih ile Uİ arasındaki ilişkiyi meta-teorik düzlemde değerlendirilmektedir. İlk olarak Uİ'nin ontolojisi ele alınırken, disiplinin kendi özerk varlığını inşa edebilmek için tarih, felsefe ve hukuktan uzaklaştığı ifade edilmektedir. Ancak disiplinin tarihten uzaklaşma isteğine ve ahistorik kabullere yönelmesine rağmen, tarihin disiplinindeki etkisinin sürdüğu kabul edilmektedir. İkinci olarak Uİ'nin epistemolojisi ele alınırken tarihin Uİ'ye ve teorilerine bilgi kaynağı sunduğu iddia edilmektedir. Teorilerin sahip olduğu iddiaları test etmek için tarih, bilgi edinilmesi gereken bir alan olarak görülür. Üçüncü olarak Uİ'nin metodolojisi ele alınırken, özellikle tarihsel sosyolojinin bir yöntem olarak Uİ'ye dahil edilmesi ve pozitivist-ilerlemeci tarih anlayışının tek bir yöntem olamaya cağı fikri gösterilmektedir.

No.8/Balcı'nın makalesi⁴⁹ Uİ'de gücün anlaşılmasına yönelik alternatif bir yöntemi İbnü'l Arabi'nin fikirleri üzerinden sunmayı amaçlamaktadır. Bu yöntem sunumu aynı zamanda Batılı Uİ anlayışının dışında Batılı olmayan bir okuma biçimidir. Kavramsal bir okuma yaparken ontolojik, epistemolojik ve metodolojik farklılaşmayı ortaya koyan Balcı'nın bu makalesi Batı dışı bir okuma şekli olarak özgündür.

46 Klevis Kolasi, "Uluslararası İlişkilerde Sosyal Ontoloji Kavrayışının Meta-Teorik Eleştirisini", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 13, No 59, 2018, s. 3-18.

47 Klevis Kolasi, "Postyapısalcılığın Söylemsel Ontolojisinin Eleştirisini: Uluslararası İlişkilerde Söylem Dışı Alan ve Eleştirel Gerçektinlik", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 17, No 65, 2020, s. 83-100.

48 Fulya Özkan, "Uluslararası İlişkilere Disiplinlerarası Yaklaşım: Tarih ve Teori Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, No 61, 2019, s. 5-22.

49 Ali Balcı, "Knowledge, Repetition and Power in *Ibn al-'Arabi's* Thought: Some Preliminary Comments on Methodology", *All Azimuth*, Cilt 4, No 1, 2015, s. 39-50.

No.9/Aydın ve Biltekin'in makalesi⁵⁰ ana akım teorilerin yanında yerli teorilerin varlığını sorgulamaktadır. Yerli teorilerin inşası sürecinde ele alınan kavram, düşünce, bilgi kaynakları ve yöntemler ortaya konulmaktadır. Yerli teori inşası "referans", "alternatif" ve "otantik" olarak üç ana bölüme ayrılmaktadır. İslam, Çin, Hint ve Rus düşüncesinin kendine has ontolojik ve epistemolojik kabulleriyle ortaya koydukları teorilerin değerlendirildiği bu makale teori inşası içinde ele alınabilir.

No.10/Kuru'nun makalesi⁵¹ Aydın ve Biltekin'in tipolojisinden yola çıkarak Batı dışı teori inşasını konu edinmekte ve yeni yerel teorilerin geliştirilmesi için neler yapılabileceğine dair yol haritası çizmektedir. Avrupa merkezci teori inşasına karşı ortak çalışma projeleri desteklenmeli ve Avrupa dışından gelecek kavramlar değerlendirilmelidir. Bu meta-teorik anlamda Batı'yı tekrar etmeyecek bir bilgi gelişimi çerçevesinde gerçekleştirilecek ve yerel unsurlar buna katkı yapacaktır.

No.11/Moshirzadeh'in makalesi⁵² yerel teori gelişimine örnek olarak İran İslam düşüncesi bağlamında neler yapıldığını ortaya koymaktadır. Batılı siyasal teoriye alternatif İran'ın Uİ teorisini inşa eden siyasal teori ve meta-teorik tartışma alanı aktarılmaktadır. Moshirzadeh'e göre, İran'daki teorisyenler eğer İslami siyasal teori ve İran kültürü temelinde bir Uİ teorisi geliştirecekse bu teorinin dünyadaki Uİ uzmanları tarafından anlaşılabilirliğini iddia etmektedir. Bu anlaşılabilirliğin temeli dilsel ve mantıksal farklılıktır. Bu yüzden daha genel ve disiplin üyeleri tarafından anlaşılabilir kavramların kullanılması gerektiğini savunulmaktadır.

No.12/Jørgensen'in makalesi⁵³ teori inşasında Batı egemenliğinde gelişen teorilere alternatif teori üretilebileceğini ancak küresel ölçekte yine de Batılı teorilerin egemen olacağı iddiasını tartışmaktadır. Bununla birlikte güncel teori geliştirmek için 100 çalıştayın yapılabileceği, çalıştaylardaki tartışmaların geçmiş dünya üzerine değil, çağdaş dünya üzerine yapılarak teoriler inşa edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Hem teorinin hem de 100 çalıştayı değerli kılmak için üç temel sorunun sorulması gerektiğini savunmaktadır: (1) "teori nedir?", (2) "teorileştirme süreci nedir?", (3) "teorik bilginin değeri nedir?"

No.13/Sula'nın makalesi⁵⁴ dış politika analizine dair eklektik bir yöntem ortaya koyarak, hesaplamaya dayalı sosyal bilim içinde hem nitel hem de nicel yöntem çerçevesinde eylem ve söylem arasındaki uyumu ölçmeyi amaçlamaktadır. Bunu Türk dış politikası örneği üzerinden inceleyen çalışma bilimsel uygulama yönünden bir rehber niteliğindedir.

No.14/Aydın-Düzgüt ve Rumelili'nin makalesi⁵⁵ söylem analizi yönteminin hem kavramsal hem de epistemolojik boyutunu ele alırken, aynı zamanda bu yöntemin nasıl kullanılacağına dair bir rehber sunmaktadır. Söylem analizi üç temel üzerine inşa edilmektedir. Özünde dil analizi olarak tanımlanan söylem analizi; yüklem analizi, metafor analizi, eleştirel söylem analizi olarak üçe ayrılır. Yo-

50 Ersel Aydın, et al. "Widening the World of IR: A Typology of Homegrown Theorizing", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, 2018, s. 45-68.

51 Deniz Kuru, "Homegrown Theorizing: Knowledge, Scholars, Theory", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, 2018, s. 69-86.

52 Homeira Moshirzadeh, "Iranian Scholars and Theorizing International Relations: Achievements and Challenges", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, 2018, s. 103-120.

53 Knud Erik Jørgensen, "Would 100 Global Workshops on Theory Building Make A Difference?", *All Azimuth*, Cilt 7, No 2, 2018, s. 65-80.

54 İsmail Erkam Sula, "An Eclectic Methodological Approach in Analyzing Foreign Policy: Turkey's Foreign Policy Roles and Events Dataset (TFPRED)", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 255-283.

55 Senem Aydın-Düzgüt ve Bahar Rumelili, "Discourse Analysis: Strengths and Shortcomings", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 285-305.

rum samacı metodolojiyle resmî açıklamalar, deklarasyonlar, meclis tartışmaları, diplomatik belgeler ve mülakatlara dil çözümlemesi gerçekleştirilir.

No.15/Kaliber'in makalesi⁵⁶ bilimsel yöntem çalışmasıdır. Nitel veri toplama tekniği olan mülakatın pozitivist ve post-pozitivist epistemik tartışmalardan faydalanarak sınırlarını reflektivist yaklaşımla ele almaktadır. Pozitivistler mülakat tekniğini etkili bir araştırma enstrümanı olarak tanımlarken post-pozitivistler elde edilen verilere kuşkuyla yaklaşır. Çünkü verilerin içine gömülü güç ve çıkar ilişkilerinin objektif bilgiyi yansıtmayacağı iddiası söz konusudur. Bu noktada makale reflektivist bir yaklaşımı benimseyerek mülakat tekniğinin süreçlerini ortaya koyan rehber niteliğinde bir çalışma sunmaktadır.

No. 16/Ünver'in makalesi⁵⁷ günümüzde hem nicel hem de nitel yöntemin bilgisayar programları sayesinde hesaplamaya dayalı olarak aynı anda kullanılabilmesini ve yöntem konusundaki bölünmenin zorunlu olmadığını ortaya koymaktadır. Hesaplamaya dayalı sosyal bilimlerin tarihini ele alan makale aynı zamanda hesaplamaların nasıl olacağına dair uygulama da ortaya koymaktadır.

No.17/Fisunoğlu'nun makalesi⁵⁸ nicel yöntem yaklaşımı bağlamında Uİ araştırmacıları için sistem dinamiği modellemesi sunmaktadır. Bu modellemeyle makale nicel ve nitel yöntem arasındaki zorunlu ayrımın ötesine geçerek eklektik bir yöntem ortaya koymakta, hatta pragmatik metodoloji çerçevesinde kabul gören bir yaklaşımla yöntemin bir amaç değil, bir araç olduğunu savunmaktadır. Makale sosyal bilimlerde sistem modellemesinin nasıl kullanılacağını dair uygulamaya da yer vermektedir. Uluslararası ilişkiler ve çatışma üzerine örneklendirmeler yapmakta, sosyal bilimlerle fizik ve mühendislik arasında bağ kurmaktadır. Fisunoğlu'nu yayımladığı bu makalenin "Türk uluslararası ilişkiler literatüründe sistem dinamiği yaklaşımını tanıtan ilk makale olduğunu" söylemektedir.

No.18/Belgin Şan-Akça'nın makalesi⁵⁹ pozitivist-davranışsalci metodolojinin kökenlerini anlattıktan sonra Uİ'de nicel yöntemle dayalı çalışmaların büyük-N veri testlerinin nasıl uygulanabileceğini sunmakta ve çatışma çalışmaları üzerinde uygulamaktadır. Özellikle Türkiye'deki Uİ üzerine çalışan araştırmacıların nicel yöntem yaklaşımını ve deneysel uygulamaları kullanarak pozitivist metodolojiye dair bilimsel çıktılar üretebileceğini göstermektedir. Makalenin sonuç bölümünde de ifade edildiği gibi tahminler ampirik olarak ifade edilmezse (*prediction*), o bilimsel anlamda tahmin değil, geleceğe yönelik hikaye anlatma ya da kehanet olarak kalacaktır.

No.19/Hatipoğlu ve diğerlerinin makalesi⁶⁰ bilgisayarlı metin analizi yöntemini sunmakta ve uygulamasını göstermektedir. Bu yöntem Sabancı Üniversitesi'ndeki I-POST ekibi tarafından geliştirilen kod kitabı ve metin analiz tekniği Twitter'dan veya farklı sosyal medya araçları üzerinden elde edilen metinlerin nasıl analiz edileceğini göstermektedir. Benzer metinleri kümeleyebilen, metin içindeki karakterleri ayırabilen ve karakter benzerlikleri görebilen yöntem; uzun süren manuel kodlamalar yerine otomatik kodlama yöntemini anlatmakta ve bir örnek uygulamayı göstermektedir.

56 Alper Kaliber, "Reflecting on the Reflectivist Approach to Qualitative Interviewing", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 339-357.

57 Akın Ünver, "Computational International Relations What Can Programming, Coding and Internet Research Do for the Discipline", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 157-182.

58 Ali Fisunoğlu, "System Dynamics Modeling in International Relations", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 231-253.

59 Belgin Şan-Akça, "Large-N Analysis in the Study of Conflict", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 135-156.

60 Emre Hatipoğlu et al., "Automated Text Analysis And International Relations: The Introduction And Application Of A Novel Tyechnique For Twitter", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, s. 183-204.

No.20/Özdamar makalesi⁶¹ oyun teorisi ve beklenen fayda hipotezini birleştirerek hem yöntem konusunda katkı sağlamakta hem de uygulamaya yönelik bir çıktı sunmaktadır. Bu modelin kullanımı uluslararası politikadaki aktörlerin hareketlerini simüle ederek atılacak adımların hesaplanmasını sağlamaktadır. Model mutlak anlamda geleceğe yönelik öngörülerde bulunamaz, fakat alternatif birçok izlenecek yolu ortaya çıkarabilir. Ayrıca Özdamar, Türkiye'deki Uİ eğitimi içindeki yöntem konularını da eleştirmekte, simülasyon temelinde hipotez testlerinin nitel ve nicel yöntem yaklaşımlarına göre incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

No.21/Palabıyık'ın makalesi⁶² nitel yöntem içinde karşılaştırmalı tarih analizi desenini ortaya koyarken kendi kişisel deneyiminden yola çıkarak tarih ve Uİ arasındaki bağı değerlendirmektedir. Palabıyık bu makalesinde Uİ disiplinine yöntemsel bir katkı sunarak genel bilim felsefesinin önemli bir tartışma alanı olan metodoloji ve yöntem meselesine girmiştir. Palabıyık'a göre karşılaştırmalı tarih analizi her ne kadar nitel yöntem yaklaşımı içinde konumlandırılrsa da nicel yöntem içinde de kullanılabilir. Karşılaştırmalı tarih analizi içinde "veri kümelemesi, istatistiksel yöntem ve değişken analizler" kullanılabilceğinden nicel yöntem yaklaşımıyla da bağlantılıdır. Uİ disiplinin gelişebilmesi için farklı disiplinlerle birlikte hem nicel hem de nitel yöntemde kullanılabilen karşılaştırmalı tarih analizinden faydalanılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu analiz yöntemi realist kuramın Uİ disiplini içindeki baskın tarih anlayışına karşı alternatif bir boyut getireceğini iddia etmektedir.

Sonuç

Bu araştırma hem WoS hem de Scopus'ta taranan Uİ ana temalı Türkiye adresli dergilerin konu dağılımlarını ve genel bilim felsefesinin bu konu dağılımları içindeki yerini betimsel olarak incelemiştir. Elde edilen bulgularla, genel bilim felsefesi bağlamında çalışmaların ön plana çıkmadığı, başat olanın bölge çalışmalarının (%33,4) olduğu görülmüştür. Genel bilim felsefesi ekseninde yazılan makalelerin daha çok Metodoloji ve Yöntem alt konusuna yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bilim felsefesi eksenindeki makaleler, pozitivist metodolojiye değinmekle birlikte post-pozitivist metodolojinin ne olduğuna dair tartışmalara yer verilmiştir. Yöntem konusunda nicel ve nitel yöntemleri aşan, eklektik ve çoklu yöntemi ön plana çıkaran çalışmalara rastlansa da karma yöntem çalışmasına rastlanmamıştır.

Bilim felsefesi teorileri ve meta-teorik bağlamda sadece pozitivistliğe değil, güncel meta-teorik perspektiflere yer verildiği gözlemlenmiştir. Özellikle bilimsel realizm ya da sosyal bilimlerde kullanım şekliyle eleştirel realizm açısından sadece temel kaynak niteliğinde makalelerin olduğu görülmüştür. Makaleler arasında Batı dışı teorilerin nasıl inşa edileceğine dair öneriler olsa da meta-teorik ve bilim felsefesi teorileri anlamında ya da bunlara alternatif nitelikte yeni ve özgün bir uluslararası siyasal teori sunumuna rastlanmamıştır. İlgili veri tabanlarında bulunan Türkiye adresli Uluslararası İlişkiler ana temalı dergilerde, Genel Bilim Felsefesi ekseninde yazılan makalelerin %3,6 seviyesinde olduğu; en fazla Bölgesel Çalışmalar konusunda makale yayımlandığı çalışmanın en temel vargısıdır.

Türkiye'de neden Uİ ve bilim felsefesini bir arada çalışan makalelerin az olduğu sorusuna yönelik verilecek cevaplar vardır. Girişte bahsedildiği gibi bilim felsefesine yönelik ilginin az olmasının

61 Özgür Özdamar, "An Application of Expected Utility Modeling and Game Theory in IR: Assessment of International Bargaining on Iran's Nuclear Program", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, s. 205-230.

62 Mustafa Serdar Palabıyık, "Broadening the Horizons of the "International" by Historicizing it: Comparative Historical Analysis", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, s. 307-325.

ve Türkiye'nin bilimsel anlamda bir çevre ülke olarak algılanmasının, bilim felsefesinin çalışılmasına engel olduğu söylenebilir. Fakat bu nedensel/açıklayıcı iddiaların da ampirik olarak doğrulanıp yanlışlanmaya ihtiyacı vardır ve bu konu araştırmanın amacına dahil edilmediğinden detaylandırılmamıştır. Ayrıca bilim felsefesine yönelik ilginin neden artırılması gerektiği de sorgulanması gereken bir başka konudur. Disipline yönelik soyut düşünmeyi sağlamak, bilimsel genellemelere nasıl ulaşılacağını öğretmek, bilimsel yöntemin felsefesini anlamak ve disiplin içinde kullanmak, bilimsel teorilerin nasıl inşa edileceğine yönelik fikir sahibi olmak ve teorileri daha üst bir teorik bakıştan (meta-teori) analiz edebilmek⁶³ için bilim felsefesine ilginin artırılması gerektiği iddia edilebilir.

Sonuç olarak, Uİ ve genel bilim felsefesi üzerine çalışmak isteyen araştırmacılar bu araştırma aracılığıyla ilgili dergilerde çalışılan konuların neler olduğunu görebilir ve konu dağılımlarından faydalanarak daha derinlemesine araştırmalar yapabilir. Hiç kuşkusuz seviye-2'den yapılacak her türlü çalışma Uİ disiplininin ve teorilerinin anlaşılıp daha iyi aktarılmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Ağcan, Muhammed A. (2014). "Sosyal Bilimler Felsefesi ve Uluslararası İlişkiler Teorisi", Evren Balta (der.), *Küresel Siyasete Giriş*. İstanbul, İletişim Yayınları, s. 77-109.
- Aydın-Düzgüt, Senem ve Bahar Rumelili (2019). "Discourse Analysis: Strengths and Shortcomings", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 285-305.
- Aydınlı, Ersel et al. (2014). *Yöntem, Kuram, Komplo: Türk Uluslararası İlişkiler Disiplininde Vizyon Arayışları*. İstanbul, Küre Yayınları.
- Aydınlı, Ersel et al. (2018). "Widening the World of IR: A Typology of Homegrown Theorizing", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, s. 45-68.
- Balci, Ali (2015). "Knowledge, Repetition and Power in *Ibn al-'Arabi's* Thought: Some Preliminary Comments on Methodology", *All Azimuth*, Cilt 4, No 1, s. 39-50.
- Breuning, Marijke et al. (2005). "Promise and Performance: An Evaluation of Journals in International Relations", *International Studies Perspectives*, Cilt 6, No 4, s. 447-461.
- Bilgin, Pınar (2005). "Uluslararası İlişkiler Çalışmalarında 'Merkez-Çevre': Türkiye Nerede?", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 2, No 6, s. 3-14.
- Bilgin, Pınar (2021). "How not to Globalise IR: 'Centre' and 'Periphery' as Constitutive of 'the International'", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 18, No 70, s. 13-27.
- Burchill, Scott ve Andrew Linklater (2013). "Giriş", Scott Burchill et al. (der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. çev. Muhammed Ağcan ve Ali Aslan, İstanbul, Küre Yayınları, s. 11-51.
- Chernoff, Fred (2007). *Theory and Metatheory in International Relations: Concepts and Contending Accounts*. New York, Palgrave Macmillan.
- Cristol, Jonathan (26 Kasım 2019). "International Relations Theory", <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199743292/obo-9780199743292-0039.xml> (Erişim Tarihi 17 Ekim 2021).
- Çarkoğlu, Ali (2013). "Örnekleme Yöntemleri", Ali Çarkoğlu (der.), *Uluslararası İlişkilerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 64-88.
- Çiçek, Dönüş ve Nazmi Kozak (2012). "Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nde Yayımlanan Hakem Denetimli Makalelerin Bibliyometrik Profili", *Türk Kütüphaneciliği*, Cilt 26, No 4, s. 734-756.
- Çokışler, Elvan (2019). "Uluslararası İlişkiler Dergisinin Bibliyometrik Analizi (2004-2017)", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, No 64, s. 29-56.
- Fisunoğlu, Ali (2019). "System Dynamics Modeling in International Relations", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 231-253.
- Freire, Lucas G. (2013). "The Potential and the Pitfalls of Metatheory in IR", *Estudos Internacionais*, Cilt 1, No 2, s. 271-302.

63 Aydın et al., *Yöntem, Kuram, Komplo*, s. 274.

- Gökçe, Emrah Utku (2021). "Genel Bilim Felsefesi Üzerine Yazılmış Türkçe Kitapların Tema Analizi", *Beytülhikme Felsefe Dergisi*, Cilt 11, Sayı 4, s. 1769-1799.
- Griffiths, Martin et al. (2013). *Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*. çev. Cesran, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hamati-Ataya, Inanna (2016). "IR Theory and the Question of Science", Ken Booth ve Toni Erskine (der.), *International Relations Theory Today*. Cambridge, Polity Press, s. 69-84.
- Hamilton, Scott (2017). "A Genealogy of Metatheory in IR: How 'Ontology' Emerged from the Inter-paradigm Debate", *International Theory*, Cilt 9, No 1, s. 136-170.
- Hatipoğlu, Emre et al. (2019). "Automated Text Analysis And International Relations: The Introduction And Application Of A Novel Tyechnique For Twitter", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 183-204.
- Hay, Colin (Eylül 2009). "Political Ontology", <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199270439.001.0001/oxfordhb-9780199270439-e-004> (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2021).
- Hollis, Martin ve Steve Smith (1990). *Explaining and Understanding International Relations*. Oxford, Clarendon Press.
- Jackson, Patrick Thaddeus (2011). *The Conduct of Inquiry in International Relations*. Oxon, Routledge.
- Jørgensen, Knud Erik (2018). "Would 100 Global Workshops on Theory Building Make A Difference?", *All Azimuth*, Cilt 7, No 2, s. 65-80.
- Jørgensen, Knud Erik (2018). *International Relations Theory: A New Introduction*. London, Palgrave.
- Kaliber, Alper (2019). "Reflecting on the Reflectivist Approach to Qualitative Interviewing", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 339-357.
- Kolasi, Klevis (2018). "Uluslararası İlişkiler Teorisinde Bilimsel Realizm ve Yapı Kavramı", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 73, No 4, s. 931-958.
- Kolasi, Klevis (2018). "Uluslararası İlişkilerde Sosyal Ontoloji Kavrayışının Meta-Teorik Eleştirisi", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 13, No 59, s. 3-18.
- Kolasi, Klevis, (2020). "Postyapısalcılığın Söylemsel Ontolojisinin Eleştirisi: Uluslararası İlişkilerde Söylem Dışı Alan ve Eleştirel Gerçekçilik", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 17, No 65, s. 83-100.
- Kozak, Metin (2018). *Akademik Yazım: İlkeler-Uygulamalar-Örnekler*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Kozak, Metin (2018). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yayımlama ve Yazım Teknikleri*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Kurki, Milja ve Colin Wight (2013). "International Relations and Social Science", Tim Dunne et al (der.), *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, Oxford, Oxford University Press, s. 15-33.
- Kuru, Deniz (2018). "Homegrown Theorizing: Knowledge, Scholars, Theory", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, s. 69-86.
- Lamont, Christopher (2015). *Research Methods in International Relations*. London, Sage Publications.
- Merriam, Sharan B. *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. çev. Selahattin Turan, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Moses, Jonathan W. ve Torbjørn L. Knutsen (2016). *Bilmenin Yolları*. çev. Kıvılcım İlbaş ve Ekrem Berkay Ersöz, İstanbul, Küre Yayınları.
- Moshirzadeh, Homeira (2018). "Iranian Scholars and Theorizing International Relations: Achievements and Challenges", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, s. 103-120.
- Obi-Okogbuo, Jerry ve B. Phil Hons (2015). "The Philosophy of Science. A Delineation of its Scope and Boundaries", *European Scientific Journal*, Cilt 11, No. 8, s. 130-140.
- Özdamar, Özgür (2019). "An Application of Expected Utility Modeling and Game Theory in IR: Assessment of International Bargaining on Iran's Nuclear Program", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 205-230
- Özkan, Fulya (2019). "Uluslararası İlişkilere Disiplinlerarası Yaklaşım: Tarih ve Teori Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, No 61, s. 5-22.
- Özkan, Cengiz İskender (2020). *Bilim Felsefesi*. İstanbul, Say Yayınları.
- Özlem, Doğan (2016). *Bilim Felsefesi*. İstanbul, Notos Kitap.
- Palabıyık, Mustafa Serdar (2019). "Broadening the Horizons of the "International" by Historicizing it: Comparative Historical Analysis", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 307-325.
- Puchala, Donald J. (2003). *Theory and History in International Relations*. London: Routledge.
- Losee, John (2008). *Bilim Felsefesine Tarihsel Bir Giriş*. Ankara, Dost Kitapevi.

- Sankey, Howard (Yayımlanma Tarihi Yok). "General Philosophy of Science", <https://philpapers.org/browse/general-philosophy-of-science> (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2021).
- Sevim, Hüseyin (2014). "Pierre Bourdieu'nun Uluslararası İlişkiler Kuramlarına Olası Katkıları", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 11, No 43, s. 7-32.
- Smith, Steve (1995). "The Self Image of a Discipline: A Genealogy of International Relations Theory", Ken Booth ve Steve Smith (der.), *International Relations Theories Today*. Pennsylvania, The Pennsylvania University Press, s. 1-37.
- Smith, Steve (1996). "Positivism and Beyond", Steve Smith et al. (der.), *International Theory: Positivism and Beyond*. New York, Cambridge University Press, s. 11-44.
- Sula, İsmail Erkam (2019). "An Eclectic Methodological Approach in Analyzing Foreign Policy: Turkey's Foreign Policy Roles and Events Dataset (TFPRED)", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 255-283.
- Sula, İsmail Erkam (2021). "Bilim, Yöntem, Kuram", Buğra Sarı ve İsmail Erkam Sula (der.), *Kuramsal Perspektiften Temel Uluslararası İlişkiler Kavramları*. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, s. 1-40.
- Şan-Akça, Belgin (2019). "Large-N Analysis in the Study of Conflict", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 135-156.
- Şatana, Nil Ş. (2015). "Uluslararası İlişkilerde Bilimsellik, Metodoloji ve Yöntem", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 12, No 46, s. 11-33.
- Şimşek, Lütfü (2017). *Sosyal Bilimler ve Felsefe*. İstanbul, Kitap Yayınevi.
- Ülman, Burak et al. (2011). "'Uluslararası' Fikri, Epistemolojik Yanılgı ve Eleştirel Gerçekçiliğin İmkânları", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 8, No 30, s. 15-41.
- Ünver, Akın (2019). "Computational International Relations What Can Programming, Coding and Internet Research Do for the Discipline", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 157-182.
- Wæver, Ole (1998). "The Sociology of a Not So International Discipline: American and European Developments in International Relations", *International Organization*, Cilt 52, No 4, 1998, s. 687-727.
- Wight, Colin (2002). "Philosophy of Social Science and International Relations", Walter Carlsnaes et al. (der.), *Handbook of International Relations*. London, Sage Publications, s. 23-51.
- Wight, Colin ve Jonathan Joseph (2010). "Scientific Realism and International Relations", Jonathan Joseph ve Colin Wight (der.), *Scientific Realism and International Relations*. New York, Palgrave Macmillan, s. 1-30.
- Yalçın, Seher et al. (2015). "En Yüksek Etki Faktörüne Sahip Eğitim Dergilerindeki Makalelerin İçerik Analizi", *Eğitim ve Bilim*, Cilt 40, No 182, 2015, s. 1-28.
- Yalvaç, Faruk (2010). "Eleştirel Gerçekçilik: Uluslararası İlişkiler Kuramında Post-Pozitivizm Sonrası Aşama", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 6, No 23, s. 3-32.
- Yalvaç, Faruk (2014). "Uluslararası İlişkilerde Teori Kavramı ve Temel Teorik Tartışmalar", Ramazan Gözen (der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul, İletişim Yayınları, s. 31-65.
- Yıldırım, Cemal (2020). *Bilim Felsefesi*. İstanbul, Remzi Kitabevi.

A Comparative Analysis of Human Rights Protection in European Union and African Union Countries: An fsQCA Approach

Emmanuel Oluwatosin ADEWUSI

*Ph.D. Candidate, Cyprus International University, Department of Political Science and International Relations, Nicosia
E-Mail: eadewusi@ciu.edu.tr
Orcid: 0000-0003-4768-6145*

Özker KOCADAL

*Assistant Professor, Cyprus International University, Department of Political Science and International Relations, Nicosia
E-Mail: okocadal@ciu.edu.tr
Orcid: 0000-0002-7464-2108*

Abstract

This study contributes to the human rights protection literature by using Fuzzy-set Qualitative Comparative Analysis (fsQCA) in the analysis of 76 cases composed of European Union and African Union countries. Results indicate that the ratification of treaties, establishment of human rights institutions, and high GDP per capita in the absence of rule of law, play crucial roles in the high rate of protection of human rights in Europe. In Africa, however, the low GDP per capita and absence of rule of law significantly weaken human rights protection. The analysis reveals that the establishment of human rights institutions is essential to protect human rights in Europe, while high GDP per capita and rule of law are paramount to improving human rights protection in Africa in relation to any institutional configuration, approach, or policy.

Keywords: Human Rights Treaties, Rule of Law, National Human Rights Institutions, GDP, Multivariate Analysis

Avrupa Birliği ve Afrika Birliği Ülkelerinde İnsan Hakları Korumasının fsQCA Yaklaşımı ile Karşılaştırmalı Analizi

Özet

Bu çalışma, Avrupa Birliği ve Afrika Birliği ülkelerinden oluşan 76 vakayı Bulanık Küme Nitel Karşılaştırmalı Analiz (fsQCA) yöntemiyle inceleyerek insan haklarının korunmasına ilişkin literatüre katkıda bulunmaktadır. Sonuçlar, hukukun üstünlüğünün olmadığı durumlarda antlaşmaların onaylanmasının, insan hakları kurumlarının kurulmasının ve kişi başına düşen yüksek GSYİH'nin, Avrupa'da insan haklarının yüksek düzeyde korunmasında önemli roller oynadığını göstermektedir. Ancak Afrika'da kişi başına düşen GSYİH'nin düşük olması ve hukukun üstünlüğünün olmaması insan haklarının korunmasını önemli ölçüde zayıflatmaktadır. Analiz, Avrupa'da insan haklarını korumak için insan hakları kurumlarının oluşturulmasının gerekli olduğunu, Afrika'da ise yüksek kişi başı GSYİH'nin ve hukukun üstünlüğünün herhangi bir kurumsal düzenleme, yaklaşım veya politika ile insan haklarının korunmasını geliştirmek için çok önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Hakları Antlaşmaları, Hukukun Üstünlüğü, Ulusal İnsan Hakları Kurumları, GSYİH, Çok Değişkenli Analiz

Introduction

The protection of human rights around the world varies across continents despite the overall increase in the ratification of treaties and the establishment of national human rights institutions. Specifically, although both European and African countries have ratified a significant number of human rights treaties, human rights indexes have reflected the fact that the *best* human rights protection in African countries is performing at the same level as the *worst* cases in Europe. For example, Italy scored 7.98 in 2019 as the worst case of human rights protection in Western Europe while Mauritius peaked at 7.86 on the human rights index as the best case of protection in Africa. Several National Human Rights Institutions have also been established across the two continents.¹ Although there are substantial differences in human rights protection, improvement is still taking place in terms of some features of democratic government in both regions. More specifically, the strengthening of electoral systems, the freedom of assembly, and inclusiveness have been noted in these regions.² The results were generated using several statistical methodologies, such as correlation and regression analysis, to examine the generalized performance of human rights in Europe and Africa. In this article, we compare human rights protection in European Union (EU) and African Union (AU) countries using a Fuzzy-Set Qualitative Comparative Analysis (fsQCA) approach, by using the data from human rights indexes of 2019. We aim to provide insight into the conditions that account for disparities in the protection of human rights and democratic values across the EU and the AU. The employment of the relatively underused methodology of fsQCA enables us to offer a novel contribution to the human rights literature.

This study contributes to the literature on human rights from two directions. Firstly, it points to multiple causal paths that lead to the protection of human rights with a focus on specific cases in 76 countries: 49 in AU and 27 in EU.³ These causal paths illustrate how explanations based on assessing the impact of one preliminary variable on the protection of human rights are insufficient. Rather, several configurations provide more comprehensive explanations of human rights protection. Secondly, this study employs a new methodology to analyze the data — fsQCA. Implementing this emerging qualitative comparative analysis method in the human rights context,⁴ the study provides an extensive configuration analysis of the conditions that determine the protection of human rights in these regions. This keeps with the study's objective of demonstrating how a combination of variables can be analyzed using a cases-oriented approach in fsQCA to explain human rights protection as a means of supplementing previous studies that have presented single factor explanations.⁵

1 See CATO Institute, "Human Freedom Index 2019", <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/human-freedom-indexfiles/cato-human-freedom-index-update-3.pdf> (Accessed 6 August 2020)

2 See United Nations, "World Economic Situations New York 2019", https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/WESP2019_BOOK-CH3-3-africa-en.pdf (Accessed 6 August 2020). A growing economy was used as a parameter for improvement in democratic values.

3 In 2019, there were 28 EU and 55 AU member states. All the EU countries, except the United Kingdom (UK), were included in our dataset, the UK was excluded as it was already in the process of leaving the EU in 2019 and officially left the bloc on 31 January 2020. We included 49 AU countries in the dataset, excluding the African islands and de-facto territories (Comoros, Eswatini, Madagascar, Western Sahara, Sao Tome and Principe, and Seychelles) due to lack of data.

4 Axel Marx and Jadir Soares, "Applying New Methodological Tools in Human Rights Research. The Case of Qualitative Comparative Analysis", *The International Journal of Human Rights*, Vol. 20, No 3, 2016, p. 365-385.

5 Sharanbir Grewal and Erik Voeten, "Are New Democracies Better Human Rights Compliers?", *International Organization*, Vol. 69, No 2, 2015, p. 497-518.

The article starts with a literature review of univariate, bivariate, and multivariate explanations for the protection of human rights in single cases or groups of cases, alongside the methodologies used in those analyses. Although the studies used correlation and regression analysis, these approaches do not test the casual complexities that result in the interaction among human rights protection variables/conditions. Subsequently, QCA research methodology is discussed and the case for using fsQCA in the current research is presented alongside definitions of the study variables. Treaty, institution, rule of law and per capita Gross Domestic Product (GDP) have been selected as conditions that interact to improve the protection of human rights. The article concludes with a presentation and discussion of study results. These results demonstrate that multiple paths account for the protection of human rights in Europe and Africa, by showing the relative combined influence of variables in the cases studied, using 2019 indexes. The combinations show that human rights institutions with high per capita GDP or treaty and rule of law are sufficient conditions for the high protection rate of human rights in Europe, while low per capita GDP and absence of rule of law are sufficient conditions that explain the low protection rate of human rights in Africa. This article contributes to the international relations debate on the effectiveness of international regimes with a focus on human rights. Rather than expecting the same conditions to prevail effectively among all countries, it is important for scholars to examine how conditions interact to identify the conditions necessary to improve human rights protection in individual regions.

Univariate Analysis of Factors Contributing to Human Rights Protection

Univariate analyses focus on explaining human rights protection by examining one variable. In previous research, these variables have included the influence of ratifying treaties, establishing human rights institutions, diffusion of human rights norms, and the rule of law.

Ratification of Treaties

Simmons claimed that the ratification of international human rights treaties has improved governments' dispositions toward their citizens' rights in most countries, which is notable in terms of lessening the amount of torture, eliminating religious restrictions, and reducing child labor.⁶ Guzman and Linos observed these effects only among moderately democratic countries and new democracies that sought acceptance or approval from the international community. On the other hand, in the case of established democracies, some countries showed the correlation between the ratification of international treaties and deterioration in human rights protection. This inverse relationship linking international treaties to worse human rights protection is what Guzman and Linos termed "human rights backsliding."⁷ Therefore, they suggested that international treaties have varying effects among countries.

6 Beth A. Simmons, *Mobilizing for Human Rights: International Law in Domestic Politics*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.

7 Andrew T. Guzman and Katerina Linos, "Human Rights Backsliding", *California Law Review*, Vol. 102, No. 3, 2014, p. 603-654.

Nevertheless, international treaties remain the most commonly discussed influence on the protection of human rights.⁸ Keith and Donnelly, and other proponents of international treaties, have argued that conventions are sufficient to promote good international human rights practices.⁹ Most scholars, however, point to the dubious effect of treaty ratification, which they attribute to the lack of domestication of such treaties, lack of enforcement, and poor state facilities to effectively promote civil and political rights.¹⁰ Similar to Guzman and Linos, other critics have argued that some states only ratify treaties to seek acceptance in the international community.¹¹ According to Hathaway, countries can deflect pressure for real change (both from internal and external actors) through treaty ratification.¹² She further argued that poorly performing states have continued to increase human rights violations due to the lack of effective monitoring and enforcement apparatus for human rights treaties.

Establishment of Human Rights Institutions

Another single factor explanation discussed by scholars is the creation of human rights institutions, which fall into two categories: international and domestic. While most international human rights institutions are under the umbrella of the United Nations' (UN) established treaties, domestic human rights institutions are established by the countries in compliance with international human rights standards, such as the Paris Principles. Domestic institutions have spread around the globe and have varying effects on countries' human rights performances. The diffusion of National Human Rights Institutions (NHRI) in developing countries has shown that this mechanism promotes human rights protection when International Non-Governmental Organizations (INGOs) pressure local actors and governments to establish these institutions. However, other studies focused on the spread of institutions in developing countries,¹³ poorly-performing countries,¹⁴ or moderate democracies or new democracies¹⁵ (all of which African countries exemplify), show that issues such as jungle justice (mob rule), xenophobia, kidnapping, child abuse, and rape still feature in human rights cases.¹⁶ At the same time, minority rights violations continue to be uncovered by reports and scholarly works in established or stable democracies (of which Europe is a leading region) as well.¹⁷ This is despite the fact that, as Pegram pointed out, attempts to establish human rights protection in Europe also have included the spread of institutions.¹⁸

8 Linda C. Keith, "The United Nations International Covenant and on Civil and Political Rights: Does it Make a Difference in Human Rights Behavior?" *Journal of Peace Research*, Vol. 36, No. 1, 1999, p. 95-118.

9 Jack Donnelly, "International Human Rights: a Regime Analysis", *International Organization*, Vol. 40, No 3, 1986, p. 599-642.

10 Thomas Risse et al., (eds), *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change*, Cambridge, Cambridge University Press, 1999.

11 Guzman and Linos, "Human Rights Backsliding", p. 604.

12 Oona A. Hathaway, "Do Human Rights Treaties Make a Difference?", *The Yale Law Journal*, Vol. 111, No 8, 2002, p. 1935-2042.

13 Hun Joon Kim and Kathryn Sikkink, "How do Human Rights Prosecutions Improve Human Rights after Transition?", *Interdisciplinary Journal of Human Rights Law*, Vol 7, No 1, 2012, p. 69-90.

14 Guzman and Linos, "Human Rights Backsliding", p. 604.

15 Simmons, "Mobilizing for Human Rights", p. 280.

16 Jonathan Crush and Sujata Ramachandran, "Xenophobic Violence in South Africa: Denialism, Minimalism, Realism", *Africa Portal*, No 6, 2014, p. 1-44.

17 David J. Galbreath and Joanne McEvoy, "The European Minority Rights Regime", David J. Galbreath and Joanne McEvoy (eds.), *The European Minority Rights Regime*, London, Palgrave Macmillan, 2012, p. 54-80.

18 Tom Pegram, "Global Human Rights Governance and Orchestration: National Human Rights Institutions as Intermediaries", *European Journal of International Relations*, Vol. 21, No 3, 2015, p. 595-620.

Rule of Law

Several studies, in pursuit of understanding the explanatory variables or determinants of human rights protection, have disregarded the role of rule of law.¹⁹ For example, Regan focused on non-legal variables (i.e., societal attributes on repression levels, international pressure, political and economic ideologies) to explain political repression as a form of human rights violation.²⁰ Moreover, Dahl assumed that constitutional arrangement was less significant, and his studies focused on the formation of political institutions.²¹ Scholars like Pritchard, who have included law as a form of constitutional protection, have not specified which human rights principles in the constitutions were examined.²² Other studies that attempted to consider the constitution or law have indicated that constitutional protection has an inverse relationship with human rights in terms of protection. Therefore, more constitutional protection has been associated with less human rights protection. Results from Cross' studies examining the constitutional protection of individual rights show that protection against unreasonable search and seizure does not affect the overall performance of human rights. Rather, constitutional protections only affect the method of protecting rights (e.g., how search and seizure take place). Cross carried out his studies by examining a section of the law that may have had an impact on human rights, since not many studies have considered a legal variable.²³ He examined independent political and legal variables such as federalism, the separation of powers, judicial independence, the number of lawyers, constitutional provisions, and political rights, by creating an intercorrelation matrix that shows significant relationships with the protection of human rights. Rule of law was not measured, on the assumption that this variable is too difficult to measure. However, Katz, Anheier and Lam measured rule of law as part of 'global civil society' in their application of crisp-set Qualitative Comparative Analysis (QCA).²⁴ Similar to Katz, Anheier, and Lam, this article applies QCA by adopting the rule of law indicator through the Rule of Law Index (RoLI) in scoring the countries on human rights protection using fsQCA coding.

Bivariate and Multivariate Analysis of Factors Contributing to Human Rights Protection

In contrast to univariate explanations, other scholars have argued that the combination of two or more variables upholds human rights across countries. Neumayer proposed that the establishment of a democratic government, the presence of a human rights based civil society, and transnational links as elements of an international regime account for improvement in the protection of both civil and political rights. Neumayer's findings show that treaty ratification is associated with negative effects,

19 Christian A. Davenport, "'Constitutional Promises' and Repressive Reality: A Cross-national Time-series Investigation of why Political and Civil Liberties are Suppressed", *The Journal of Politics*, Vol. 58, No 3, 1996, p. 627-654.

20 Tom Regan, "Obligations to Animals are Based on Rights", *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, Vol. 8, No 2, 1995, p. 171-180.

21 Robert A. Dahl, "What Political Institutions does Large-scale Democracy Require?", *Political Science Quarterly*, Vol. 120, No 2, 2005, p. 187-197.

22 Kathleen Pritchard, "Comparative Human Rights: An Integrative Explanation", *Politikon: South African Journal of Political Studies*, Vol. 13, No 2, 1986, p. 24-37.

23 Frank B. Cross, "The Relevance of Law in Human Rights Protection", *International Review of Law and Economics*, Vol. 19, No 1, 1999, p. 87-98.

24 Haggai Katz et al., "Fuzzy Set Approaches to the Study of Global Civil Society", Marlies Glasius, Mary Kaldor and Helmut Anheier (eds.), *Global Civil Society*, Cambridge, Cambridge University Press, 2006, p. 186-196.

in the absence of a democratic government that allows for the presence of a strong civil society. Put simply, treaty ratification without a democratic government leads to more human rights violations. Therefore, states engage in violence on the basis of a false commitment to human rights.²⁵

Hathaway's perspective claimed that the ratification of a single treaty, without combining it with all the international human rights treaties, leads to worse human rights records. This paper provided a more comprehensive analysis than Keith's.²⁶ Nevertheless, Hathaway's study²⁷ is similar to Keith's in that it relied on data from Freedom House to measure group integrity rights violations, by selecting a score of genocide/politicides to concentrate on. Hathaway examined the ratification of the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), the Genocide Convention, the Torture Convention, and the Convention on the Political Rights of Women alongside regional human rights treaties. Like most studies, Hathaway found that states that ratified most international human rights treaties had a better human rights record than non-ratifying states. While carrying out her second multivariate test to examine the ratifying countries' human rights performances over the years, the findings revealed no evidence associating the ratification of human rights treaties with improved performance. On the contrary, in some cases, it reflected worsening performance over the years. The exception in Hathaway's findings, however, is that established democracies continuously uphold human rights standards.

Hafner-Burton's study focused on international human rights treaties, and did not include regional human rights treaties.²⁸ The study ignored all other forms of optional treaties, which are considered in the treaty variable of our analysis.

In Landman's studies on the measurement of human rights, he argued that the focus on human rights measurement is narrowed when the analysis focuses only on measuring civil and political rights. Therefore, there is a need for 'broadening the scope of the study of rights.'²⁹ Similar to Keith, Hathaway, and Hafner-Burton, Landman applied correlation and regression, by using a two-tailed test and time series analysis to factor scores, to determine human rights performance in countries and regions across the globe. Landman tested all countries around the globe, and discovered gaps in performance (as already reflected in the other studies). This included countries whose signature of certain international treaties is mandated by their participation in human rights governance. He admitted that there were other variables that also accounted for such differences that were not included in the model used to determine performance. Landman, Kernohan and Gohdes also submitted the finding that 'there is certainly more work to be done in extending this method to other sets of rights and to using better methods for visualizing relative human rights performance.'³⁰ Based on this acknowledgment, this present article stands to use the fsQCA approach to examine medium (n) cases rather than large (N), as used in Landman's study.

25 Eric Neumayer, "Do International Human Rights Treaties Improve Respect for Human Rights?", *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49, No 6, 2005, p. 925-953.

26 Keith, "The United Nations International Covenant", p. 96.

27 Hathaway, "Do Human Rights Treaties Make a Difference?", p. 1936.

28 Emilie M. Hafner-Burton, "Trading Human Rights: How Preferential Trade Agreements Influence Government Repression", *International Organization*, Vol. 59, No 3, 2005, p. 593-629.

29 Todd Landman, "Projecting Liberalism into a Realist World: David P. Forsythe and the Political Science of Human Rights", *Journal of Human Rights*, Vol. 1, No 3, 2012, p. 332-336.

30 Todd Landman et al., "Relativizing Human Rights", *Journal of Human Rights*, Vol. 11, No 4, 2012, p. 481.

Selection of Cases and Conditions

Cases

In QCA case selection, cases must be similar enough to compare but also vary sufficiently on conditions and outcome. The cases examined in this study have been selected on the basis of membership of the same regional organizations, which are the EU and the AU.³¹ However, the EU and AU countries have significantly varying protection on the basis of the interaction of conditions. The case size in this study is a medium (n) one composed of 27 EU members with 49 AU members, which constitutes a total of 76 cases.³²

Conditions

The conditions examined in this study include the ratification of international treaties and GDP similar to the study by Keith and Hafner-Burton; it also follows the comprehensive study of Hathaway by including institutions and rule of law in measuring general human rights performance.

The data was analyzed by applying QCA to human rights in a similar way to how Marx and Soares identified the effect of explanatory variables on the protection of human rights in hypothetical cases.³³ Their model examined four explanatory variables: trade, ratification, income, and democracy (with protection as the outcome). Using fsQCA will contribute to providing an analysis of the conditions for human rights protection by comparing EU and AU countries (rather than hypothetical cases as seen in Marx and Soares). This article does not apply fsQCA methodology to serve as an alternative to OLS, regression, and correlation, rather the goal is to complement these methodologies and provide the case analysis that is lacking in statistical studies.³⁴

Applying Qualitative Comparative Analysis (QCA) for Measuring Human Rights

Previous studies have produced varying results regarding the combination of the ratification of treaties and gross domestic product (per capita) using regression analysis; rule of law has been examined using QCA but in a different issue area, while institutions, in the form of NHRI, have not been tested. In general, QCA has never been suggested as a means of analyzing human rights protection. Marx and Soares only presented a hypothetical case where crisp-set QCA was used. Therefore, this study is the first to apply fsQCA to real cases in examining the impacts of the identified conditions.

Qualitative Comparative Analysis (QCA) is a comparative methodology that attempts to bridge the gap between case-oriented and variable-oriented research methodologies, by integrating the best features of each.³⁵ Case-oriented studies examine a small number of (N) cases by providing a detailed study on the impact of several variables among the individual cases, while the variable

31 Replication data for this article is available at: <https://doi.org/10.7910/DVN/YAR3WJ>

32 Dirk Berg-Schlosser et al., "Qualitative Comparative Analysis (QCA) as an Approach", Benoît Rihoux and Charles C. Ragin (eds.), *Configurational Comparative Methods: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Techniques*, Thousand Oaks, CA, Sage, 2009, p.1-18.

33 Marx and Soares, "Applying New Methodological Tools in Human Rights Research", p. 374.

34 Berg-Schlosser et al., "Qualitative Comparative Analysis (QCA) as an Approach", p. 4.

35 Ibid, p. 90.

oriented approach focuses on a large number of (N) cases through a survey-type method, without necessarily providing in-depth knowledge of the cases. A variable approach examines one or two explanatory variables in larger data sets, to explain the differences among cases by grouping them.³⁶ The comparative nature of QCA is designed to examine a medium number of cases (from 10-100), which can be categorized as a small or medium number of cases. The main strength of QCA is that it is case-sensitive, because it leaves no case out of the analysis and does not try to aggregate the cases into one result. Each case's conditions and an outcome are presented, which allows for replicability of the research.³⁷ Results can, therefore, be validated by other researchers. QCA's goal is to grant in-depth insight into cases, identify complex causalities, explore equifinality, and present a level of parsimony among the cases.

There are two main concepts in QCA that make it unique: causal complexity, which includes equifinality and asymmetric relationships. Casual complexity refers to the need to understand the interaction among variables, as explanatory variables cannot be understood in isolation. Equifinality points to multiplicity in the combinations or configurations of variables that result in the outcomes, while asymmetry means that the occurrence of a condition for an outcome is not the reverse of the conditions for non-occurrence.³⁸ Unlike a conventional quantitative analysis that parsimoniously focuses on a set of a large number of cases where the variables are present and complete, QCA reveals in-depth knowledge concerning individual cases in which a) all variables are present with the presence of the outcome, b) all variables are not present yet the outcome might be present, c) all variables are present yet the outcome might be absent, d) all variables are not present and the outcome also is not present, e) some variables are present while others are absent and the outcome is present, f) some variables are present while others are absent and the outcome is absent, and g) conditions might bring about an outcome in one configuration while in another the value of the outcome changes. QCA does not intend to single out a casual model as is the observable goal of standard statistical techniques. Rather, QCA determines different existing causal models among comparable cases. This also is carried through Boolean algebra, which analyzes set-theoretical relationships. This means that the characteristics of a case are best reported in set relations and not based only on variables. However, the variable shows the difference across cases to capture variations. Boolean algebra codes variables into 0 or 1, signifying the absence or presence of the variable, which is the crisp-set QCA (csQCA). The extent to which a case is a member of a set in a given variable can vary from 0 to 1 by having other values in between. Therefore, the development of a fuzzy-set version (fsQCA) that supports the coding of the variable into decimal was introduced. The result is a level of parsimony that creates an advantage for QCA in terms of providing insight into cases, by examining elements that can be utilized to study a relatively larger population of cases to bring about modest generalization.³⁹

36 Carsten Q. Schneider and Claudius Wagemann, *Set-theoretic Methods for the Social Sciences: A Guide to Qualitative Comparative Analysis*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012.

37 Berg-Schlosser et al., "Qualitative Comparative Analysis (QCA) as an Approach", Benoit Rihoux and Charles C. Ragin (eds.), *Configurational Comparative Methods: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Techniques*, Thousand Oaks, CA, Sage, 2009 p. 4.

38 Jared B. Fitzgerald, "Equifinality and Pathways to Environmental Concern: A Fuzzy-Set Analysis", *Socius*, Vol. 5, 2019, p. 1-14.

39 Lasse Cronqvist and Dirk Berg-Schlosser, "Multi-value QCA (mvQCA)", Benoit Rihoux and Charles C. Ragin (eds.), *Configurational Comparative Methods: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Techniques*, Thousand Oaks, CA, Sage, 2009, p. 69-86.

The Strength of Fuzzy-Set QCA in Measuring Human Rights

This study uses fsQCA because it allows for the expansion of the dichotomized form of QCA (i.e., crisp-set QCA). Fuzzy-set membership can vary by the degree of closeness to full membership or non-membership in the conditions. Rather than in or out, additional coding such as “close to in” or “close to out” or the middle position of neither in nor out are presented. In other terms, it depends how close the case is to 0 or 1 in the membership score. The advantage is that it allows for ‘fine-grained assessment of set membership’⁴⁰ due to the nature of the variables studied.

Therefore, the treaty variable is coded using the number of UN human rights treaties ratified by member states. All cases in the study have ratified at least 5 of the 13 treaties. Their scores are calibrated to fit between 0 and 1, which shows the extent of closeness to 0 or 1. The institution variable is coded using the status of cases in the NHRI, which has been categorized into A, B, C, and D by the Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI) based on the 2019 performance of the institutions. Since this is not binary coding, fuzzy set QCA is more suitable than crisp-set QCA for the analysis. In addition, the extent to which cases adhere to the rule of law also ranges from 0 to 1 according to the 2019 Rule of Law Index of the World Justice Project (which already applies a form of fuzzy set decimal coding). The fourth variable under consideration is high GDP per capita, which is a variable present in all countries and hence cannot be represented by binary coding; rather, it will vary according to set membership. The coding of these variables validates the use of fuzzy-set coding for all conditions. Furthermore, dependent variable or outcome scores ranged from 0 to 10 on the CATO Institute’s Human Freedom Index, rather than binary coding. Therefore, fsQCA is again well-positioned as the appropriate set membership technique.

This study examines four conditions that shape human rights protection in EU and AU countries: ratification of treaties, compliance of national human rights with the Paris Principles, as well as rule of law and gross domestic product (which represent two political variables, one legal and one economic, respectively).

Treaty Ratification (TR) is the number of ratified international agreements on human rights under the UN Treaty body. This includes all treaties and their optional protocols, which are thirteen in total. It represents the commitment of each state to human rights protection. The number of treaties ratified is set as the degree of membership score for each state’s performance. This data was collected from the Treaty Body Database provided by the United Nations Human Rights Office.⁴¹

Institution (IN) represents the performance of the state’s National Human Rights Institutions (NHRIs), which are responsible for compliance with the Paris Principles. This compliance signals the fulfillment of international minimum standards of NHRIs, which involves promoting, monitoring, and implementing international human rights standards at the national level. The GANHRI categorized each NHRI into levels A, B, C, and D based on its compliance with the Paris Principles. The membership scoring is therefore based on the latest indicator from the GANHRI chart of the status of compliance published in November 2019. ‘A’ status represents full compliance with the Paris Prin-

40 Marx and Soares, “Applying New Methodological Tools in Human Rights Research”, p. 378.

41 See United Nations, “UN Treaty Body Database”, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=42&Lang=EN (Accessed 6 August 2020).

ciples; 'B' Partial compliance with the Paris Principles; 'C' Non-compliance with the Paris Principles; 'D' No application for accreditation of the country's NHRI.⁴²

Rule of Law (RoL) is the level at which citizens are protected by the law. That is the extent to which their security is assured by the legal system, which in turn assures the practical protection of human rights. It also is the extent to which justice is obtainable when human rights are violated, irrespective of political status, economic status, or the social status of the individuals involved. Also, it includes the prevention of arbitrary arrest or extra-judicial conduct by the government. Data relating to the rule of law has been obtained from the 2019 Rule of Law Index (RoLI) of the World Justice Project and the indicators range from 0 to 1.⁴³

Gross Domestic Product (GDP) is the market value of goods and services produced in each period (mostly generally annually) within a country. It is used to measure the wealth of a nation which has the potential of impacting the protection of human rights. GDP per capita is measured by the gross domestic product divided by the population of the country, without deducting depreciation, depletion, or degradation of national resources. This condition has been included based on Lipset indicators and it has also been tested by Berg-Schlosser and De Meur using QCA.⁴⁴ The membership scores are based on the GDP per capita in the observed group and were collected from the database of the GDP per capita as reported by the World Bank for 2019.⁴⁵

Protection of Human Rights (PRO) is the dependent variable or the outcome. The cases have been selected based on their overall performance on the 2019 CATO Institute Human Freedom Index (HRI) to include cases with overall high performances as well as cases with low human rights protection. This is to establish a fair distribution where the dependent variable takes on varying values.⁴⁶ A total of 76 countries (27 EU and 49 AU members) representing cases of high and low protection of human rights in both regions according to the Human Freedom Index have been selected. Protection in each case was represented by freedom scores.

Calibration

Calibration is the process of scoring countries based on their membership in terms of each given condition/variable. It is a direct calibration if the data are from a primary source, while calibration done from secondary sources is called indirect calibration.⁴⁷ This study employs indicators for an indirect

42 See Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI) (2019), "Chart of the Status of National Institutions, Accreditation Status as of 27 November 2019", <https://nhri.ohchr.org/EN/Documents/Status%20Accreditation%20Chart%20%2804%20March%202019.pdf> (Accessed 6 August 2020).

43 See World Justice Project, "Rule of Law Index 2019", https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2019-Single%20Page%20View-Reduced_0.pdf (Accessed 6 August 2020).

44 Dirk Berg-Schlosser and Gisèle De Meur. "Conditions of Democracy in Interwar Europe: A Boolean Test of Major Hypotheses", *Comparative Politics*, Vol. 26, No 3, 1994, p. 253-279. See Keith, "The United Nations International Covenant".

Emilie M. Hafner-Burton, "Trading Human Rights: How Preferential Trade Agreements Influence Government Repression".

45 See World Bank, "Gross Domestic Product Per Capita 2018", <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> (Accessed 6 August 2020).

46 Gary King et al., *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1994.

47 Charles C. Ragin, "Qualitative Comparative Analysis Using Fuzzy Sets (fsQCA)", Benoit Rihoux and Charles C. Ragin (eds.), *Configurational comparative methods: Qualitative comparative analysis (QCA) and related techniques*, Thousand Oaks, CA, Sage, 2009, p. 87-121.

method of calibration, to create a data matrix. The QCA methodology begins with the collection of raw data which is transformed by using any fuzzy set value score into the data matrix. Afterwards, all variables are given membership scores using the “calib” command in fsQCA software or the fractional polynomial command in Stata. The Stata MP 13 has been used to transform calibrated data into membership scores while fsQCA software version 3.1b has been used to generate the truth table and standard analyses. The truth table is presented in Appendix C.

The calibration for the conditions and outcome was carried out using 6-value fuzzy, based on the indexes and substantial knowledge of the cases in accordance with Ragin’s recommendation of good practice⁴⁸. The outcome and conditions are coded as follows; *Full membership* was coded as 1, *mostly in but not full membership* was coded as 0.8, *more in than out* was coded as 0.6, *slightly more out than in membership* was coded as 0.4, *mostly out but not full out of membership* was given 0.2 and *full non-membership* score is 0.

The fuzzy set membership scores were assigned using the fraction polynomial formula in Stata “*fracpoly glm rawvariable calibratedvalues, family(binomial) link(logit)*” where “rawvariable” is represented by data from indexes where each condition and outcome are substituted to generate membership scores. The “*calibratedvalues*” is the 6-value fuzzy set scores of conditions and outcomes of cases. The raw variables and calibrated values are in Appendix A and B respectively.

Results

The analysis of the results is divided into three sections: analysis of necessary conditions, analysis of high protection of human rights, and analysis of low protection of human rights. The presence of conditions has been represented with capital letters such as “TR” for presence of treaty while absence of conditions is represented with smaller letters, such as “tr”. The asterisk sign * indicates a combination.

Analysis of Necessary Conditions

Similar to the study of Schneider and Wagemann,⁴⁹ this analysis begins by examining the conditions necessary for high and low protection of human rights. Necessary conditions are factors needed in solution terms that explain the outcome. All conditions with a consistency level above 0.9 are considered necessary for the outcome. In Table 1 and Table 2, the presence of an institution is a necessary condition for high protection and in the absence of these, rule of law is necessary for low protection.

Table 1. Analysis of Necessary Conditions for High Protection of Human Rights

Conditions tested	High protection of human rights	
	Consistency	Coverage
TR	0.805914	0.729964
IN	0.993429	0.502524
RoL	0.799231	0.927966
GDP	0.842916	0.833282

Since a necessary condition is $X \geq Y$, therefore $IN \geq PRO$, hence an institution is a necessary

48 Ibid p. 94.

49 Carsten Q. Schneider and Claudius Wagemann, “Standards of Good Practice in Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Fuzzy-sets”, *Comparative Sociology*, Vol. 9, No 3, 2010, p. 397-418.

condition for high protection and implies that high protection of human rights is a subset of the presence of an institution. On the other hand, absence of rule of law is a necessary condition for low protection of human rights and the latter is a subset of the former i.e., $rol \geq pro$. The implication is that these necessary conditions are present in any configuration that leads to the outcomes.

Table 2. Analysis of Necessary Conditions for Low Protection of Human Rights

Conditions tested	Low protection of human rights	
	Consistency	Coverage
tr	0.750836	0.822345
in	0.718084	0.970087
rol	0.948149	0.849640
Gdp	0.859055	0.867436

Analysis of High Protection of Human Rights

The fsQCA analysis in Table 3 shows the intermediate solution for the configuration of cases with high protection of human rights. The solution terms reflect two configurations with a consistency above 0.75. The first configuration shows that the combination of the presence of a National Human Rights Institution and rule of law account for high protection of human rights and this explains the 79% (coverage 0.795168) of the cases in this configuration. The second configuration points to the combination of the presence of a treaty, a National Human Rights Institution, and high per capita GDP for high protection of human rights, and it explains the 70% (coverage 0.702738) of the cases in the configuration. Considering these two configurations, the presence of institutions is common in the combination, reaffirming that it is an insufficient condition but necessary in the sufficient configurations.

Table 3. The Configuration for High Human Rights Protection Cases

Configurations	Raw Coverage	Unique Coverage	Consistency	Cases
IN*RoL	0.795168	0.176827	0.930423	Austria, Belgium, Cyprus, The Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Luxembourg, The Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovenia, Spain, Sweden.
TR*IN*GDP	0.702738	0.084397	0.893965	Austria, Belgium, Cyprus, The Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, The Netherlands, Portugal, Slovenia, Spain.

solution coverage: 0.879565

solution consistency: 0.88211

These configurations of high protections of human rights display only EU cases and therefore this contributes to the understanding that European countries have well-developed human rights institutions in addition to high per capita GDP and rule of law. The EU is the most institutionalized regional organization, and this contributes to the development of strong human rights institutions in the region. The absence of African countries in these configurations shows that the human rights

institutions in African countries are still developing as compared to those of the European countries.

Analysis of Low Protection of Human Rights

The fsQCA analysis in Table 4 shows the intermediate solution for the configuration of cases with low protection of human rights. The solution term presents two configurations with a consistency above 0.75. The first solution stipulates a low GDP as a sufficient causal condition for low protection of human rights and explains the more than 86% (coverage - 0.859055) of the cases with a consistency of 0.867426. The second solution term is the absence of rule of law as a sufficient condition for low protection of human rights, explaining the 94% (coverage - 0.948149) of the cases with a consistency of 0.84964.

Table 4. The Configuration for Low Human Rights Protection Cases

Configurations	Raw Coverage	Unique Coverage	Consistency	Cases
gdp	0.859055	0.021866	0.867436	Burkina Faso, Burundi, Central African Republic, Congo Democratic Republic, Eritrea, Ethiopia, Federal Republic of Somalia, Guinea-Bissau, Liberia, Malawi, Mali, Mozambique, Niger, Republic of Chad, Republic of South Sudan, Republic of the Sudan, Rwanda, Sierra Leone, The Gambia, Uganda.
rol	0.948149	0.11096	0.84964	Cameroon, Central African Republic, Congo Democratic Republic, Egypt, Eritrea, Ethiopia, Federal Republic of Somalia, Gabon, Republic of Sudan, Guinea-Bissau, Islamic Republic of Mauritania, Kingdom of Eswatini, Kingdom of Lesotho, Republic of Angola, Republic of South Sudan, Republic of the Congo, Republic of Tunisia, Uganda, Zimbabwe.

solution coverage: 0.970015

solution consistency: 0.808894

These two solution terms comprise only African countries, which implies that human rights violations are taking place in these cases due to low GDP or violation of the principle of rule of law. The absence of European cases in this configuration shows the absence of low GDP and non-adherence to rule of law in European cases. However, the presence of high GDP and compliance with judicial principle are not sufficient to bring about high protection of human rights in the European countries. Institutions must be present in the configurations (see Table 3).

Discussion

Close examination of the cases in this study is important to shed light on the implications of the solution terms of low and high protection of human rights in these cases. The analysis compares the pathways that explain the levels of protection of human rights in the EU and AU cases. In the solution terms for cases of high protection of human rights, the National Human Rights Institutions variable appears in both solution terms, signaling that the establishment of the institutions is necessary for improvements in human rights. Revisiting the ranking of National Human Rights Institutions through GANHRI, most

of the human rights institutions in EU and AU countries have been ranked with A and B status, referring to them as fully and partially compliant with the Paris Principles. Hence, most institutions analyzed in this study are compliant with the Paris Principles. The expectation is that institutions should contribute to cases displaying high protection of human rights, in both EU and AU countries. Nevertheless, only EU countries were included in the configurations, that shows the importance of institutions with a high GDP or with treaties and rule of law. The implication is that development and diffusion of human rights institutions are important but not sufficient for protecting human rights in both regions.

The solution terms for cases of low protection of human rights present examples with a low per capita GDP and violation of the rule of law as pathways to low protection of human rights. The cases in this configuration face the challenge of low protection of human rights because of low economic growth measured by per capita GDP and with a weak judicial system, since the rule of law can be violated. The cases found in this configuration were only African countries. These nations are developing countries whose economies have not been significantly stable due to civil war or frequent coups d'état in cases like Somalia, Sudan, South Sudan, Central African Republic, Mali, and Ethiopia. The poor adherence to rule of law stipulates that the cases that appear in this solution lack a strong judicial system that brings about due process and justice with regards to human rights. Again, all the countries in this configuration are AU countries that are still in the process of democratization or are backsliding in the democratization process. For example, empirical evidence shows that most of the leaders stay in office longer than the constitutionally stipulated term, and they interfere in the judicial procedures, causing a decline in human rights protection.⁵⁰

Conclusion

Current international human rights regimes promote several conditions such as formal and informal norms, rules, treaties, laws and human rights institutions, for improvement of human rights protection.⁵¹ Using fsQCA to assess the effect of these conditions on the protection of human rights has been examined for the first time in this study. The fsQCA analysis suggests a new dimension in examining the conditions that contribute to human rights protection through interaction, among those conditions which form a necessary and sufficient recipe. The 76 cases examined in the study are composed of EU and AU cases; however, the EU countries appear in the solution term for high protection of human rights cases in contrast to the AU countries listed in the findings which provide low protection of human rights. The most significant findings are that: out of the four conditions tested, NHRI appears as a necessary condition but not sufficient for protection of human rights in EU countries, as economic development and rule of law play significant roles in the configuration. These two conditions (GDP and Rule of Law) are absent in the cases of low protection that are displayed in AU countries. Hence, among all the conditions that are promoted within the international human rights regime, institutions, economic development, and rule of law significantly contribute toward human rights protection in EU and AU countries. Therefore, promoting economic growth and strengthening the judicial system are practical recommendations for improving human rights protection.

50 Guzman and Linos, "Human Rights Backsliding", p. 604.

51 Sevilay Z. Aksoy, "The Regime Theories: Useful Frameworks for Analysing Human Rights Issues?" *Uluslararası İlişkiler* Vol 2, No 5, 2005, p. 1-23.

Bibliography

- Aksoy, Sevilay Z. (2005). "The Regime Theories: Useful Frameworks for Analysing Human Rights Issues?." *Uluslararası İlişkiler*, Vol 2, No 5, p.1-23.
- Berg-Schlosser, Dirk et al. (2009). "Qualitative Comparative Analysis (QCA) as an Approach", Benoît Rihoux and Charles C. Ragin (eds.), *Configurational Comparative Methods: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Techniques*, Thousand Oaks, CA, Sage, p.1-18.
- Berg-Schlosser, D., & De Meur, G. (1994). "Conditions of Democracy in Interwar Europe: A Boolean Test of Major Hypotheses", *Comparative Politics*, Vol. 26, No 3, p. 253-279.
- Cronqvist, Lasse, and Dirk Berg-Schlosser (2009). "Multi-value QCA (mvQCA)", Benoît Rihoux and Charles C. Ragin (eds.), *Configurational Comparative Methods: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Techniques*, Thousand Oaks, CA, Sage, p. 69-86.
- Cross, Frank B. (1999). "The Relevance of Law in Human Rights Protection", *International Review of Law and Economics*, Vol. 19, No 1, p. 87-98.
- Crush, Jonathan, and Sujata Ramachandran (2014). "Xenophobic Violence in South Africa: Denialism, Minimalism, Realism", *Africa Portal*, No 66, p. 1-44.
- Dahl, Robert A. (2005). "What Political Institutions Does Large-Scale Democracy Require?", *Political Science Quarterly*, Vol. 120, No 2, p. 187-197.
- Davenport, Christian A. (1996). "'Constitutional Promises' and Repressive Reality: A Cross-national Time-series Investigation of Why Political and Civil Liberties are Suppressed", *The Journal of Politics*, Vol. 58, No 3, p. 627-654.
- Donnelly, Jack (1986). "International Human Rights: a Regime Analysis", *International Organization*, Vol. 40, No 3, p. 599-642.
- Fitzgerald, Jared B. (2019). "Equifinality and Pathways to Environmental Concern: A Fuzzy- Set Analysis", *Socius*, Vol. 5, p 1-14.
- Galbreath, David J., and Joanne McEvoy (2012). "The European Minority Rights Regime", David J. Galbreath and Joanne McEvoy (eds.), *The European Minority Rights Regime*, London, Palgrave Macmillan, p. 54-80.
- Grewal, Sharanbir, and Erik Voeten (2015). "Are New Democracies Better Human Rights Compliers?", *International Organization*, Vol. 69, No 2, p. 497-518.
- Guzman, Andrew T. and Katerina Linos (2014). "Human Rights Backsliding", *California Law Review*, Vol. 102, No 3, p. 603-654.
- Hafner-Burton, Emilie M. (2005). "Trading Human Rights: How Preferential Trade Agreements Influence Government Repression", *International Organization*, Vol. 59, No 3, p. 593-629.
- Hathaway, Oona A. (2002). "Do Human Rights Treaties Make a Difference?", *The Yale Law Journal*, Vol. 111, No 8, p. 1935-2042.
- Katz, Hagai et al. (2006). "Fuzzy Set Approaches to the Study of Global Civil Society", Marlies Glasius, Mary Kaldor and Helmut Anheier (eds.), *Global Civil Society*, Cambridge, Cambridge University Press, p. 186-196.
- Keith, Linda C. (1999). "The United Nations International Covenant on Civil and Political Rights: Does it Make a Difference in Human Rights Behavior?", *Journal of Peace Research*, Vol. 36, No 1, p. 95-118.
- Kim, Hun Joon, and Kathryn Sikkink (2012). "How do Human Rights Prosecutions Improve Human Rights after Transition?", *Interdisciplinary Journal of Human Rights Law*, Vol. 7, p. 69-90.
- King, Gary et al. (1994). *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton, NJ, Princeton University Press.
- Krasner, Stephen D. (ed.) (1983). *International Regimes*. Ithaca, NY, Cornell University Press.
- Landman, Todd (2012). "Projecting Liberalism into a Realist World: David P. Forsythe and the Political Science of Human Rights", *Journal of Human Rights*, Vol. 11, No 3, p. 332-336.
- Landman, Todd et al. (2012). "Relativizing Human Rights", *Journal of Human Rights*, Vol. 11, No 4, p. 460-485.
- Landman, Todd (2018). "Democracy and Human Rights: Concepts, Measures, and Relationships", *Politics and Governance*, Vol. 6, No 1, p. 48-59.
- Marx, Axel, and Jadir Soares (2016). "Applying New Methodological Tools in Human Rights Research. The case of Qualitative Comparative Analysis", *The International Journal of Human Rights*, Vol. 20, No 3, p. 365-385.
- Neumayer, Eric (2005). "Do International Human Rights Treaties Improve Respect for Human Rights?", *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49, No 6, p. 925-953.

- Pegram, Tom (2015). "Global Human Rights Governance and Orchestration: National Human Rights Institutions as Intermediaries", *European Journal of International Relations*, Vol. 21, No 3, p. 595-620.
- Pritchard, Kathleen (1986). "Comparative Human Rights: An Integrative Explanation", *Politikon: South African Journal of Political Studies*, Vol. 13, No 2, p. 24-37.
- Ragin, Charles C. (2009). "Qualitative Comparative Analysis Using Fuzzy Sets (fsQCA)", Benoit Rihoux and Charles C. Ragin (eds.), *Configurational Comparative Methods: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Techniques*, Thousand Oaks, CA, Sage, p. 87-121.
- Regan, Tom (1995). "Obligations to Animals are Based on Rights", *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, Vol. 8, No 2, p. 171-180.
- Risse, Thomas et al. (eds.) (1999). *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Schneider, Carsten Q. and Claudius Wagemann (2010). "Standards of Good Practice in Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Fuzzy Sets", *Comparative Sociology*, Vol. 9, No 3, p. 397-418.
- Schneider, Carsten Q. and Claudius Wagemann (2012). *Set-theoretic Methods for the Social Sciences: A Guide to Qualitative Comparative Analysis*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Simmons, Beth A. (2009). *Mobilizing for Human Rights: International Law in Domestic Politics*. Cambridge, Cambridge University Press.

Appendix A. Raw Data

ID	Countries	Treaty	Institution	Rule Of Law	GDP Per Capita	Protection
1	Austria	12	0.75	0.82	50114.41	8.48
2	Belgium	11	0.75	0.79	46591.49	8.29
3	Benin	13	0.5	0.5	1219.516	6.77
4	Botswana	7	1	0.59	7203.064	7.17
5	Bulgaria	11	1	0.54	9879.269	7.79
6	Burkina Faso	12	1	0.51	796.115	6.73
7	Burundi	10	0.75	0.51	228.214	5.56
8	Cameroon	7	1	0.37	1533.096	5.64
9	Central African Republic	11	0.75	0.32	467.908	5.41
10	Congo Democratic Republic	10	1	0.33	580.717	5.36
11	Côte d'Ivoire	9	0.75	0.46	2276.332	6.59
12	Croatia	11	1	0.61	15311.77	7.86
13	Cyprus	11	0.75	0.63	28288.46	7.93
14	Czech Republic	12	0.75	0.73	23660.15	8.34
15	Denmark	11	1	0.9	59775.74	8.56
16	Egypt	10	1	0.36	3019.092	4.5
17	Eritrea	8	0.75	0.35	566.73	5.2
18	Estonia	11	1	0.81	23397.12	8.46
19	Ethiopia	9	0.75	0.39	855.761	5.25
20	Federal Republic of Somalia	6	0.5	0.2	320.038	3.2
21	Finland	11	1	0.87	48678.31	8.53
22	France	12	1	0.73	40578.64	8.02
23	Gabon	10	0.75	0.33	7766.997	5.99
24	Germany	12	1	0.84	46794.9	8.53
25	Ghana	10	1	0.58	2246.626	6.94
26	Greece	11	1	0.62	19133.76	7.33
27	Guinea	10	1	0.44	8419.933	5.61
28	Guinea-Bissau	11	0.75	0.33	749.454	6.07
29	Hungary	11	1	0.53	16735.66	7.65
30	Ireland	9	1	0	80886.62	8.52
31	Islamic Republic of Mauritania	11	1	0.35	1743.303	5.47
32	Italy	12	1	0.65	33641.63	8.12
33	Kenya	8	1	0.45	1912.648	6.85
34	Kingdom of Eswatini	9	0.75	0.43	3915.643	6.4
35	Kingdom of Lesotho	11	0.75	0.42	1113.372	6.54
36	Kingdom of Morocco	12	1	0.5	3230.41	6.18
37	Latvia	11	1	0.53	17926.84	8.29
38	Liberia	9	1	0.46	672.34	6.35
39	Libya	10	0.75	0.53	7685.948	4.64
40	Lithuania	12	1	0.53	19575.77	8.32
41	Luxembourg	11	1	0.71	113218.7	8.56
42	Malawi	10	1	0.51	591.846	6.6
43	Mali	12	0.75	0.41	879.043	6.03
44	Malta	12	1	0.53	30186.2	8.37
45	Mauritius	10	1	0.61	11097.17	7.52
46	Mozambique	11	0.75	0.43	506.642	6.24
47	Namibia	10	1	0.62	5009.686	6.75
48	Netherlands	12	1	0.84	52476.27	8.5
49	Niger	12	1	0.44	554.099	5.87

50	Nigeria	12	1	0.43	2229.859	6.38
51	People's Democratic Republic of Algeria	10	0.75	0.51	3989.668	4.99
52	Poland	12	1	0.66	15732.2	7.78
53	Portugal	12	1	0.71	23330.82	8.27
54	Republic of Angola	10	0.75	0.41	2809.626	5.4
55	Republic of Chad	9	0.75	0.43	709.54	5.46
56	Republic of Djibouti	10	0.75	0.44	3414.916	4.2
57	Republic of Equatorial Guinea	7	0.75	0.44	8419.933	5.61
58	Republic of South Sudan	6	0.5	0.33	343.01	3.2
59	Republic of the Congo	10	0.75	0.32	2369.79	5.8
60	Republic of the Sudan	9	0.5	0.33	753.282	4.32
61	Republic of Tunisia	11	0.75	0.42	3574.654	6.08
62	Romania	11	0.5	0.64	12899.35	8.11
63	Rwanda	12	1	0.61	820.149	6.82
64	Senegal	12	0.75	0.55	1430.148	6.57
65	Sierra Leone	9	1	0.45	521.755	5.99
66	Slovak Rep.	11	0.75	0.53	19303.55	8.02
67	Slovenia	12	0.75	0.67	25942.96	7.97
68	South-Africa	11	1	0.58	6624.762	7.08
69	Spain	12	1	0.71	29555.32	8.12
70	Sweden	11	0.75	0.85	51939.43	8.5
71	The Gambia	12	0.75	0.53	772.046	5.94
72	Togolese Republic	13	1	0.45	893.352	6.31
73	Uganda	10	1	0.4	798.586	6.61
74	United Republic of Tanzania	8	1	0.47	1085.885	6.26
75	Zambia	8	1	0.47	1305.001	6.49
76	Zimbabwe	8	1	0.4	1316.741	5.65

Appendix B. Fuzzy Set Membership Scores

ID	Countries	Treaty	Institution	Rule of law	GDP per capita	Protection
1	Austria	0.803619	1	0.897203	0.999603	0.867243
2	Belgium	0.626507	1	0.872193	0.998794	0.835774
3	Benin	0.904148	1	0.328	0.275257	0.443607
4	Botswana	0.004781	1	0.562368	0.445918	0.561277
5	Bulgaria	0.626507	1	0.437487	0.48506	0.730005
6	Burkina Faso	0.803619	1	0.355736	0.143844	0.431972
7	Burundi	0.38062	1	0.355736	0	0.151116
8	Cameroon	0.004781	1	0.043882	0.322217	0.165431
9	Central African Republic	0.626507	1	0.008733	0.011327	0.126414
10	Congo Democratic Republic	0.38062	1	0.012816	0.046073	0.118793
11	Côte d'Ivoire	0.155954	1	0.219285	0.371532	0.391832
12	Croatia	0.626507	1	0.606955	0.596887	0.746741
13	Cyprus	0.626507	1	0.648239	0.90404	0.762878
14	Czech Republic	0.803619	1	0.807982	0.811113	0.844523
15	Denmark	0.626507	1	0.945434	0.999988	0.879073
16	Egypt	0.38062	1	0.03356	0.392208	0.031182
17	Eritrea	0.038199	1	0.025043	0.040565	0.096422
18	Estonia	0.626507	1	0.88934	0.804836	0.864156
19	Ethiopia	0.155954	1	0.070311	0.168986	0.103087
20	Federal Republic of Somalia	0.000209	1	4.14E-07	0.000108	0.000592
21	Finland	0.626507	1	0.930148	0.99937	0.874734
22	France	0.803619	1	0.807982	0.993358	0.782712
23	Gabon	0.38062	1	0.012816	0.45334	0.237342
24	Germany	0.803619	1	0.911602	0.998867	0.874734
25	Ghana	0.38062	1	0.538858	0.370354	0.49355
26	Greece	0.626507	1	0.628011	0.695048	0.607505
27	Guinea	0.38062	1	0.169266	0.462458	0.159969
28	Guinea-Bissau	0.626507	1	0.012816	0.122837	0.255837
29	Hungary	0.626507	1	0.410619	0.632314	0.69485
30	Ireland	0.155954	1	0.881009	1	0.873261
31	Islamic Republic of Mauritania	0.626507	1	0.025043	0.34191	0.135962
32	Italy	0.803619	1	0.686243	0.965308	0.803505
33	Kenya	0.038199	1	0.193726	0.353708	0.467033
34	Kingdom of Eswatini	0.155954	1	0.146125	0.406658	0.339347
35	Kingdom of Lesotho	0.626507	1	0.124503	0.251712	0.377768
36	Kingdom of Morocco	0.803619	1	0.328	0.396214	0.282437
37	Latvia	0.626507	1	0.410619	0.663161	0.835774
38	Liberia	0.155954	1	0.219285	0.086759	0.326013
39	Libya	0.38062	1	0.410619	0.452248	0.040418
40	Lithuania	0.803619	1	0.410619	0.706783	0.841064
41	Luxembourg	0.626507	1	0.781765	1	0.879073
42	Malawi	0.38062	1	0.355736	0.050635	0.394664
43	Mali	0.803619	1	0.104576	0.178196	0.246497
44	Malta	0.803619	0.8	0.410619	0.931213	0.849611
45	Mauritius	0.38062	0.8	0.606955	0.50639	0.660401
46	Mozambique	0.626507	0.8	0.146125	0.020513	0.29749
47	Namibia	0.38062	0.8	0.628011	0.419914	0.437782
48	Netherlands	0.803619	0.8	0.911602	0.99982	0.870278
49	Niger	0.803619	0.8	0.169266	0.035834	0.211006

50	Nigeria	0.803619	0.8	0.146125	0.369671	0.333987
51	People's Democratic Republic of Algeria	0.38062	0.8	0.355736	0.407639	0.071546
52	Poland	0.803619	0.8	0.704045	0.607148	0.727567
53	Portugal	0.803619	0.8	0.781765	0.803241	0.83218
54	Republic of Angola	0.38062	0.8	0.104576	0.387635	0.124866
55	Republic of Chad	0.155954	0.8	0.146125	0.104247	0.13434
56	Republic of Djibouti	0.38062	0.8	0.169266	0.39934	0.016595
57	Republic of Equatorial Guinea	0.004781	0.8	0.169266	0.462458	0.159969
58	Republic of South Sudan	0.000209	0.8	0.012816	0.000336	0.000592
59	Republic of the Congo	0.38062	0.8	0.008733	0.374998	0.196445
60	Republic of the Sudan	0.155954	0.8	0.012816	0.124596	0.021647
61	Republic of Tunisia	0.626507	0.8	0.124503	0.401831	0.2582
62	Romania	0.626507	0.8	0.667646	0.542072	0.801486
63	Rwanda	0.803619	0.8	0.606955	0.154231	0.458227
64	Senegal	0.803619	0.8	0.463823	0.30969	0.386187
65	Sierra Leone	0.155954	0.8	0.193726	0.024934	0.237342
66	Slovak Rep.	0.626507	0.8	0.410619	0.699556	0.782712
67	Slovenia	0.803619	0.8	0.721067	0.861442	0.771822
68	South Africa	0.626507	0.8	0.538858	0.438699	0.534865
69	Spain	0.803619	0.8	0.781765	0.922895	0.803505
70	Sweden	0.626507	0.8	0.918174	0.999784	0.870278
71	The Gambia	0.803619	0.8	0.410619	0.133132	0.22616
72	Togolese Republic	0.904148	0.6	0.193726	0.183679	0.315508
73	Uganda	0.38062	0.6	0.08648	0.144927	0.397502
74	United Republic of Tanzania	0.038199	0.6	0.245716	0.244746	0.302589
75	Zambia	0.038199	0.6	0.245716	0.290922	0.363875
76	Zimbabwe	0.038199	0.6	0.08648	0.292877	0.167276

Appendix C. Truth Table

Conditions				Outcome	Cases
Treaty	Institution	Rule of Law	GDP per capita	Protection	Countries
1	1	1	1	1	Austria, Belgium, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Italy, Luxembourg, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovenia, Spain, Sweden
0	1	1	1	1	Ireland, Mauritius
0	1	1	0	1	Botswana, Ghana, Namibia
1	1	1	0	1	Rwanda, South Africa
1	1	0	1	1	Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Slovak Republic
1	1	0	0	0	Benin, Bulgaria, Burkina Faso, Central African Republic, Guinea-Bissau, Islamic Republic of Mauritania, Kingdom of Lesotho, Kingdom of Morocco, Mali, Mozambique, Niger, Nigeria, Republic of Tunisia, Senegal, The Gambia, Togolese Republic
0	1	0	0	0	Burundi, Cameroon, Congo Democratic Republic, Cote d'Ivoire, Egypt, Ethiopia, Federal republic of Somalia, Gabon, Guinea, Kenya, Kingdom of Eswatini, Liberia, Libya, Malawi, People Democratic Republic of Algeria, Republic of Angola, Republic of Chad, Republic of Djibouti, Republic of Equatorial Guinea, Republic of the Congo, Republic of South Sudan, Sierra Leone, Uganda, United Republic of Tanzania, Zambia, Zimbabwe

International Dimensions of Authoritarian Persistence in the MENA Region: Revisiting US Foreign Aid to Egypt in the post-2011 Arab Uprisings Era

Eman RATROUT

PhD Candidate, Near East University, PhD Programme of Political Science and International Relations, Nicosia
E-Mail: im_rts@yahoo.com
Orcid: 0000-0002-8978-212X

Nur KÖPRÜLÜ

Professor, Near East University, Department of Political Science, Nicosia.
E-Mail: nur.koprulu@neu.edu.tr
Orcid: 0000-0002-6978-1891

Abstract

The majority of studies that examine political liberalization and democratization in the Middle East and North Africa (MENA) region concentrate on internal factors such as Islamic or patriarchal culture, oil rents, socio-economic structures and patrimonialism. This article argues instead that external factors under the cloak of aid represent one of the main dynamics impeding democratic transformation in the region, and precisely supports authoritarian regime consolidation. In this regard, Egypt can be described as a case of authoritarian stability in the post-2011 Arab Uprisings era in which politics and stability rather than democratization and/ or development agenda have become the main motive behind donor decisions hitherto. In this article, Egypt has been selected as a case study to illuminate how the increased hopes and dividends of democratic transition from the Arab Uprisings can swiftly turn into upholding authoritarian rule.

Keywords: MENA region, Arab Uprisings, Egypt, US Foreign Aid, Authoritarianism

MENA Bölgesinde Otoriter Kalıcılığın Uluslararası Boyutları: 2011 Arap Ayaklanmaları Sonrası Dönemde Mısır'a ABD Dış Yardımı Üzerine Yeniden Düşünmek

Özet

Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA)'daki ülkelerin demokratikleşme süreçlerine neden olan zorlukları bazı yazarlar, İslami veya ataerkil kültür, petrol rantları, sosyo-ekonomik yapılar ve patrimonyalizm gibi iç faktörlerle ilişkilendirme eğilimindedirler. Bu makale, bu görüşün yanı sıra, yardım amaçlı dış faktörlerin bölgedeki demokratik dönüşümü sınırlandıran dinamiklerden birini temsil ettiğini ve otoriter rejimlerin konsolidasyonunu desteklediğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu bağlamda makale, Mısır'a sağlanan dış yardımın bugüne dek demokratikleşme ve/ veya kalkınmayı hedeflenmekten çok siyaset ve istikrar etrafında şekillenmekte olduğunu öne sürmekte ve 2011 Arap Ayaklanmaları sonrasında ülkenin daha ziyade otoriter istikrarla tanımlanabileceğini ortaya koymaktadır. Bu noktadan hareketle, bu çalışma Arap Ayaklanmalarından sonra demokratik geçişle artan umutların nasıl hızla otoriterleşen bir duruma dönüşebileceğini Mısır örneği üzerinden incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: MENA bölgesi, Arap Ayaklanmaları, Mısır, ABD dış yardımı, Otoriterlik

Introduction

Representing the second-largest recipient of US foreign assistance in the world, Egypt has been supplied with 80 billion USD in economic and military aid in the last four decades.¹ Notwithstanding that American aid to Egypt, *inter alia*, embraced democracy promotion, Egypt has not, up to now, conformed to the parameters of democratic transition. With the onset of the Arab Uprisings in 2011, Egypt has been rather characterized by authoritarian stability or upgrading.² In this regard, the 2021 Freedom House report records that Egypt's score for civil liberties is 12 out of 60, and 6 out of 40 in political rights. Egypt's overall rank is 18 out of 100, which puts the country in the category of "not free".³ For Hawthorne, despite a 28-billion-USD economic investment in Egypt since 1975, the US surprisingly has not managed to encourage a more transparent, participatory, and responsive government in the country.⁴ Moreover, politics rather than the development agenda has become the main motive behind donor decisions hitherto. The dramatic change in the behaviour of international and Arab donors towards Egypt in the post-2011 era is clear evidence supporting this statement.⁵ In this article, the post-Arab Spring period will be explored with the aim of illustrating the extent to which American aid had continued direction in light of the lessons learned from the 2011 uprisings, or has continued in the former directions of prioritizing military aid over economic aid to Egypt, combined with decreasing aid to democracy support. The question of "What accounts for the willingness of aid donors to exert pressure only on some recipients?"⁶ occupies a central place in foreign aid literature. As stated by Thomas Carothers, the political survival of "useful non-democratic regimes allied with the West" has been more central than democracy promotion in those same regimes.⁷

Within this context, this article does not neglect or undervalue the existing literature that explains the democracy deficit of the Middle East and North Africa (MENA) region through internal factors; however, it will attempt to analyse the impact of foreign aid in sustaining authoritarian regimes since the 2011 Arab Uprisings specifically during the Trump administration, using Egypt as a case study. As the corollary of this aim, this article makes the argument that, with the help of US foreign aid, the role of the military has been calibrated in post-2013 Egypt and the country has shifted from a hybrid 'semi-authoritarian' regime type towards authoritarianism under Abdul Fattah Al-Sisi. This research draws its main data from the existing literature on the impacts of foreign aid on Egypt, as well as international and US donor reports and records on this particular case.

-
- 1 Jeremy Sharp, *Egypt Background and US Relations*, Report no. RL33003 Congressional Research Service, 2020. Available at <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc822658/m1/25/> (Accessed 21 February 2021).
 - 2 Bruce K. Rutherford, "Egypt's New Authoritarianism under Sisi", *Middle East Journal*, Vol. 71, No 2, 2018.
 - 3 Freedom House, *Freedom House Report for Egypt, 2021*, <https://freedomhouse.org/country/egypt/freedom-world/2021> (Accessed 15 July 2021).
 - 4 Amy Hawthorne, *Rethinking U.S. Economic Aid to Egypt*, Washington D.C, Project on Middle East Democracy (POMED), 2016, p. 4.
 - 5 Samir Amin, "International Assistance to Egypt after the 2011 and 2013 Uprisings: More Politics and Less Development", *Mediterranean Politics*, Vol. 19, No 3, 2014, p. 411.
 - 6 Bann Sen Tang, *International Aid and Democracy Promotion, Liberalization at the Margins*, London, Routledge, 2021, p. 1.
 - 7 Thomas Carothers, "Democracy Aid at 25: Time to Choose", *Journal of Democracy*, Vol. 26, No 1, 2015, p. 71.

Theoretical Framework: Foreign Aid as an External Dimension of Authoritarian Persistence

Many scholars have discussed the reasons behind the democracy deficit in the MENA region. The key factors named for the lack of or weak democratic institutions (liberalized autocracies) in the region have primarily been political and economic dimensions and mechanisms of re/making authoritarian persistence and upgrading,⁸ along with socio-cultural characteristics in the form of neopatrimonialism⁹ or Oriental despotism.¹⁰ Notwithstanding these explanations, generally speaking the reasons why the regimes in the MENA region exhibit authoritarian forms of governance and/or a democracy deficit can be sorted into four categories. The political culture perspective that gives attention to the region's patrimonial and patriarchal structure, as well as its colonial past, has mostly dominated the literature of the authoritarian myth in the MENA region. In this regard, this perspective that takes the nature of Islam as essentially "fixed and uniform"¹¹ treats the region as culturally *authentic* and *peculiar* as compared to other regions. For instance, according to Elie Kedourie, for two of the protagonists of this group, "Democracy is alien to the mind-set of Islam",¹² and for Yahya Sadowski the civil society in the region is not the harbinger of democracy, but instead of authoritarianism.¹³ Secondly, the economic factors have also found resonance in exposing the (*semi-*)rentier states, and also the implications of the economic relations established between extra-regional actors such as the US and the incumbent authoritarian regimes.¹⁴ The international context and the policies of the external actors – primarily the US and USSR/Russian Federation – have also demarcated the democratization attempts of the MENA regimes.¹⁵ Needless to say, the political and socio-economic environment that has arisen in the post-World War II era, shaped and limited by the persistence of the protracted Arab–Israeli Conflict and subsequent inter-state and intra-state wars in the MENA region, was *not* favorable to democratization either.

All in all, authoritarian persistence in the MENA region has been explained as a matter of a weak middle class in an environment of predation,¹⁶ patrimonialism, and clientelism.¹⁷ Development specialists in democracy promotion took these assumptions to heart and began to work on civil society-building, training of technical electoral specialists and civic education trainings.¹⁸ The Arab Spring has explicitly unpacked this phenomenon and illustrated that while training provided activists

8 Nazih Ayubi, *Over-Stating the Arab State: Politics and Society in the Middle East*, London, Tauris, 1995; Steven Heydemann, "Upgrading Authoritarianism in the Arab World", The Saban Center for Middle East Policy at the Brookings Institute, 2007.

9 Hisham Sharabi, *Neopatriarchy: A Theory of Distorted Change in Arab Society*, New York, Oxford University Press, 1988; Katerina Dalacoura, "Democratic Transitions in the Levant: Prospects for Restoring a Regional Order", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 15, No 60, 2018, p. 31-44.

10 Samuel Huntington, "Will More Countries Become Democratic?", *Political Science Quarterly*, Vol. 99, No 2, 1984.

11 Raymond Hinnebusch, "Authoritarian persistence, democratization theory and the Middle East: An overview and critique", *Democratization*, Vol. 13, No. 3, 2006, p. 375.

12 Elie Kedourie, *Democracy and Arab Political Culture*, Washington, DC, Washington Institute for Near East Policy, 1992.

13 Yahya Sadowski, "The New Orientalism and the Democracy Debate", J. Beinlin, and J. Stork (eds.), *Political Islam*, Berkeley and Los Angeles, University of California Press, 1997, p. 33–50.

14 Nader Habibi, "Prospects for Economic Integration in Levant", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 15, No 60, 2018, p. 59-73.

15 Beverly Milton-Edwards, *Contemporary Politics of the Middle East*, Cambridge, Polity Press, 2011, p. 191.

16 Simon Bromley, *Rethinking Middle East Politics*, Texas: University of Texas Press, 1994; Nazih Ayubi, *Overstating the Arab State: Politics and Society in the Middle East*, London: I.B. Tauris, 1995, Alan Richards & John Waterbury, *A Political Economy of the Middle East*, Boulder: Westview Press, 2007.

17 Ellen Lust, "Competitive Clientelism in the Middle East", *Journal of Democracy*, Vol. 20, No 3, 2009, p. 122–135.

18 Augustus Richard Norton, *Civil Society in the Middle East*, Leiden, E. J. Brill, 1995.

in the region with tools,¹⁹ by and large, these popular revolts erupted to the great surprise of both donors and politicians.²⁰

Even though Egypt can look back on a comparatively long history of political institution development, informal, personalist or neo-patrimonial processes have limited the extent to which such institutions have structured political dynamics. Today, despite the Arab Uprisings, for instance, it has become evident that authoritarian regimes *still* persist in the region. In the case of Egypt, Abdul Fattah al-Sisi did not build and calibrate his autocratic rule with a ‘mass’ political party, as the previous Egyptian leaders had (during the Nasser, Sadat, and Mubarak eras), which is a sign of authoritarian upgrading. As argued by Bader and Faust, neither foreign aid nor democracy aid prop up political transformation, but “their effectiveness depends on the particular survival strategy of the recipient country’s political regime”.²¹ Given that aid is a fungible resource, the recipient country’s endogenous factors also matter. In light of the aforementioned theoretical framework, foreign aid as a tool does not offset all the factors that favor authoritarianism in the region, but *rather* it evolves as an important factor that has not been taken deeply into consideration by many scholars in the post-2011 era. Thus, besides the factors mentioned above, particularly in the aftermath of the Arab Spring, it is foreign aid that has helped the situation move towards authoritarianism in the specific case of Egypt.

As Raymond Hinnebusch argued, a paradoxical relationship exists between global powers’ efforts in the region and the outcome of targeted democratic consolidation. Accordingly, a state becomes more accountable to transnational capital and less to its citizenry.²² Thus, the external powers of the core, guided by neoliberal trends, determined the fate of democracy in the periphery by impeding the economic rights of the people and supporting trade pacts based on rivalry, which may not ask for democracy or human rights.²³ In this regard, the case of Egypt illustrates that this local *pact* includes the business community, the army and the media monopolies. The political parties benefit from this system; therefore, they are not part of the powers of change, which are left to unorganized and non-united social factors in consideration of the sharp rift characterizing Egypt between *al-Ikhwan al-Muslimin* (the Muslim Brotherhood) and secular groups. In this context, global and regional aid to Egypt targeted the mentioned *pact* with the aim of preserving stability rather than democratization *per se*.

The modern history of Egypt since the 1952 Free Officers Revolution – during Abdul Nasser’s era – has been one of “army-led authoritarianism”.²⁴ This civil-military bureaucracy has continued until today, with the exception of 2012–2013, when President Mohammad Morsi was popularly elected for the first time in the country’s history. During this period, some aspects of competitive authoritarianism²⁵ were seen in Egypt, including holding periodic elections in which parties under

19 Francesco Cavatorta, “No Democratic Change ... and Yet No Authoritarian Continuity: The Inter-Paradigm Debate and North Africa After the Uprisings”, *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 42, No 1, 2015, p. 135–145.

20 Timur Kuran, “Now out of Never: The Element of Surprise in the Eastern European Revolution of 1989”, *World Politics*, Vol. 44, No 1, 1991, p. 7–48.

21 Julia Bader, and Jörg Fausti, “Foreign Aid, Democratization, and Autocratic Survival”, *International Studies Review*, Vol. 16, No 4, 2014, p. 583.

22 Raymond Hinnebusch, “Globalization, Democratization, and the Arab Uprising: The International Factor in MENA’s Failed Democratization”, *Democratization*, Vol. 22, No 2, 2015, p. 338.

23 *Ibid.*

24 Marina Ottaway, *Authoritarian Governance in Egypt: A Return to the Past*, Italian Institute for International Political Studies, 2020.

25 Steven Levitsky and Lucan Way, *Competitive Authoritarianism*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010.

control participated. In light of these developments, this article argues that external aid is an important dynamic in promoting authoritarianism in Egypt under Al-Sisi rule. This shift has taken place since the 2014 modification of the Constitution, which allowed President Al-Sisi to stay in power until 2034. The concept of Sultanistic regimes²⁶ was primarily used among those regimes which build relations with their citizens on the basis of personal and patron-client relations, rather than fostering institutional ones. Moreover, Al-Sisi’s rule sustained its authoritarian character by increasing the amounts of grants and loans that the regime receives particularly from the US and the Gulf countries. This makes Egypt more accountable to these donors than being accountable to Egyptians themselves.

Historical Trajectories of US Aid to Democracy in Egypt

The first phase in analyzing US aid to Egypt traces back to the period after the Second World War, which basically covers the end of the monarchy and the rule of Nasser.²⁷ The amount of aid covers the period between 1946 and 1967. During this period, the US provided Egypt a total of nearly one billion USD in economic assistance, with the bulk of it provided through the Food for Peace Program, including 772,801,000 dollars in economic assistance during the period of 1953 to 1967, with Nasser continuing until 1970.²⁸

Table 1. U.S. Foreign Assistance to Egypt: 1953–1967

Year	Military	Economic	Annual Total
1953	n/a	\$12,900,000	\$12,900,000
1954	n/a	\$4,000,000	\$4,000,000
1955	n/a	\$66,300,000	\$66,300,000
1956	n/a	\$33,300,000	\$33,300,000
1957	n/a	\$1,000,000	\$1,000,000
1958	n/a	\$601,000	\$601,000
1959	n/a	\$44,800,000	\$44,800,000
1960	n/a	\$65,900,000	\$65,900,000
1961	n/a	\$73,500,000	\$73,500,000
1962	n/a	\$200,500,000	\$200,500,000
1963	n/a	\$146,700,000	\$146,700,000
1964	n/a	\$95,500,000	\$95,500,000
1965	n/a	\$97,600,000	\$97,600,000
1966	n/a	\$27,600,000	\$27,600,000
1967	n/a	\$12,600,000	\$12,600,000
Total			\$772,801,000

Source: Jeremy Sharp, *Egypt Background and US Relations*, Report no. RL33003 Congressional Research Service, 2020.

26 Houchang Chehabi and Juan Linz, *Sultanistic Regimes*, Baltimore and London, John Hopkins University Press, 1988.

27 Judith Miller. “Egypt Misses an Interest Payment on \$2.1 Billion Arms Debt to US”.

The New York Times Archives, 22 July 1983 <https://www.nytimes.com/1983/07/22/world/egypt-misses-an-interest-payment-on-2.1-billion-arms-debt-to-us.html>

28 See numbers in Table 1. Military assistance for the same period was not available; this table has been excerpted from the original table mentioned in the Congressional Research Service reference.

According to the Table 1, economic assistance to Egypt was around 66 million in 1955, but dropped in 1957 to one million after the Suez Canal War. Later, it rose again to 44 million in 1959, then dropped again to around 12 million in 1967, the year of the Six-Day War. The US intention of support to the Nasser regime was to contain Egypt from the expansion of the communist threat during the Cold War. It was during the Nixon and Carter Administrations – while Egypt was under Anwar Sadat’s rule – that the US came to perceive Egypt as one of its key “strategic partners”. With the acceleration of the *neo*-liberal economic transformation, US aid in the form of development assistance to Egypt has become primarily tied to military assistance, and in turn to the purchase of US weapons. Most military aid either came from the US State Department or from the Pentagon. Egypt began receiving US military aid precisely after signing the Camp David Peace Accords with Israel in 1978. The amount spent on civic spheres went to education, health and economic development, with a minor amount spent on democracy and governance. Between 1945 and 2017, USAID grants to democracy only reached 5.2 million USD annually.²⁹

Between 1978 and 2020, Egypt received 80 billion USD³⁰ in aid from the US. The annual amount was 1.3 billion for the military, and 850 million in economic aid. The latter was decreased annually beginning in 2010,³¹ dipping to just 125 million in 2020.³² This economic aid was used in three basic areas: direct budget support for the government, large infrastructure projects, and also a variety of development projects.³³ In light of these figures, US aid to Egypt was spent largely on the Egyptian government and its military unit. It was during Clinton’s presidency that US aid implemented democracy promotion projects in Egypt for the first time. By 2015, however, Egypt was one of the five largest recipients of US military aid in the Middle East.³⁴ Although democracy and human rights are included under the economic aid segment of American aid to Egypt, US economic aid to the country was described as a “shield for American military aid”; in other words, without economic aid, military aid could come under scrutiny, criticism and questioning in Congress.³⁵

Furthermore, US aid to Egypt had gone through two transitions; the first took place during the Cold War and was focused on buying loyalty and ensuring stability. The second transition was during the post-Cold War era. American aid to Egypt passed through three stages: the first stage can be called the ‘democracy promotion’ stage, and this was during the Clinton and George W. Bush presidencies (1993–2009). The second stage can be called the ‘stability first’ stage, and characterized the presidential terms of Obama and Trump (2009–2021). The third stage started with the Biden presidency in 2021, and it can be described as ‘incentivizing democracy behavior’; hereafter we will discuss these three stages in detail. Table 2 (in the Annex) shows American support to Egypt from 1946 through 2020. Egypt remains an important partner/ally to the US because it has been a “pillar

29 USAID, 2017, U.S. Overseas Loans and Grants: Obligations and Loans Authorized July 1, 1954–September 30, 2017 (Document ID number PB-AAJ-725), p. 16.

30 Sharp, *Egypt Background and US Relations*.

31 Abdel-Fattah Abdel-Moneim, “The Story of US Aid from the July 23 Revolution So Far”, *Al-Youm Al-Sabea*, October 3, 2017.

32 “The United States Provides \$125 million in Economic Assistance to Egypt”, US Embassy in Egypt, 1 November 2021 <https://eg.usembassy.gov/the-united-states-provides-125-million-in-economic-assistance-to-egypt/> (Accessed 22 March 2022).

33 Hawthorne, “Rethinking”, p. 6.

34 “US Releases Aid to Egypt Amid Human Rights Concerns”, *Reuters*, 5 September 2018. <https://www.voanews.com/a/us-releases-aid-to-egypt-amid-human-rights-concerns/4559335.html> (Accessed 7 May 2019).

35 Hawthorne, “Rethinking”, p. 7.

of the Israeli security matrix since the Camp David Accords”³⁶ due to its cooperation on counter-terrorism issues, as well as its strategic location. The full focus was placed on sustaining the Mubarak regime and combating Islamists between 1981 and 2011. By then, the US concluded that its values and way of life had won the battle. Accordingly, it started to play a unipolar global strategy aiming to re-engineer the world according to its own values and norms.³⁷ The US was torn between promoting democracy in the Middle East –which might bring to power Islamists who would reject Western values – and supporting despotic regimes in order to preserve the stability needed to preserve its interests in the region.³⁸ Accordingly, the democracy-promotion approach as a top-down re-engineering from the outside does not necessarily mean democratization; the latter is a bottom-up process that must be initiated by internal social groups.

US spending on democracy worldwide was 100 million dollars in the late 1980s but reached 700 million in 2000 and one-and-a-half billion under George W. Bush;³⁹ this last amount included 120 million dollars towards the Middle East Partner Imitative Program (MEPI).⁴⁰ Surprisingly, “the American democracy assistance in the Arab world are quantitatively lacking”⁴¹

The US administrations, primarily during the tenures of Clinton and Bush, operated an aid policy that focused on the private sector. The Clinton Administration (1993–2001) was, however, distinguished for its adoption of a policy of promoting democracy from above, or “institutionalizing mechanisms to promote democracy”⁴² as one of the goals of aid. Consequently, the promotion of good governance from abroad was thought to be able to help advance the market economy that the US was pushing in Egypt. The Clinton administration focused on a strategy of Democratic Enlargement, which was based on legalizing humanitarian interventions through enforcing the relationship between democracy promotion and security.⁴³ This policy was subsequently used by the George W. Bush administration (2001–2009) to continue securitizing the democracy within its Greater Middle East program. This program aimed to support democratic micro-reforms through supporting civil society and youth, in addition to reforms in the governance systems.⁴⁴ Later, the Obama Administration (2009–2017) called for changes in both domestic and foreign aid,⁴⁵ and emphasized “promoting sustainable democracy”,⁴⁶ but was constrained by the effects of the recession after the 2008 financial

36 Jordi Quero, and Dessi Andrea, “Unpredictability in US foreign Policy and the Regional Order in the Middle East: Reacting vis-à-vis a Volatile External Security-Provider”, *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 48, No 2, 2019, p. 9.

37 Michelle Pace, “The Construction of EU Normative Power”, *Journal of Common Market Studies*, Vol. 45, No 5, 2007. See also Kristina Kausch (ed.), *Geopolitics and Democracy in the Middle East*, Madrid, FRIDE, 2015.

38 Ibid.

39 Larry Diamond. *The Spring of Democracy*, New York, Times Books Henry Holt and Company, p. 127

40 Ibid., p. 395.

41 Ahmad Badawi, “American Democracy Assistance in Egypt Understanding Neoliberalism in Decentralization and Democratic Governance”, Unpublished M.A. Thesis, The American University in Cairo, January 2012, p. 74.

42 Thomas Carothers, “The Clinton Record on Democracy Promotion”, *Democracy and Rule of Law Project Working Papers*, No 16, Carnegie, 2000, p. 4.

43 Rasmus Sondergaard, “Bill Clinton’s ‘Democratic Enlargement’ and the Securitization of Democracy Promotion”, *Diplomacy & Statecraft*, No 26, 2015, p. 534–551.

44 Khalil Shikaki, *The American Initiative for the Greater Middle East*, Ramallah, Palestinian Centre of Policy and Survey Research, 2004.

45 James McCormick, “The Obama Presidency: A Foreign Policy of Change?”, Steven Schier (ed.), *Transforming America: Barack Obama in the White House*, Lanham, Rowman & Littlefield Publishers, 2011.

46 Eric Patterson, and Malcolm Fitschen, “Obama’s Sustainable Democracy Promotion: Assessing 7 years of Policy Performance”, *International Politics*, Vol. 58, No 1, 2021, p. 90–110.

crisis.⁴⁷ Thus, the Obama Administration continued the US's long-standing policy of supporting the stability of its allies in the region, even if they were authoritarian.⁴⁸ During the Obama Administration, USAID stopped funding civil society groups that were not registered in the bilateral aid funds.

The Trump administration (2017–2021) was, in fact, from the beginning skeptical about foreign aid. Therefore, as a response to China's Belt and Road Initiative – which was launched in 2013 to expand China's economic and political influence, and stretches from East Asia to Europe⁴⁹ – Trump signed the Build Act in 2018, a bipartisan legislation that created a new 60-billion-USD foreign aid agency to encourage US investments in developing countries.⁵⁰ Moreover, his administration did not demonstrate any interest in promoting democracy or reforming the Egyptian regime like previous administrations, which was seen in President Trump's description of Al-Sisi as “my preferred dictator”.⁵¹ Having said that, the administration also prioritized US military ties with Egypt. In 2019, American aid to Egypt was 1.42 billion USD, wherein 1.3 billion USD went to the Egyptian army to fight terrorism, while the economy and the other civil spheres were granted 142 million USD.⁵² Despite the fact that the Al-Sisi government did not meet US requirements, the US released the pending aid in 2018. The State Department justification was that a “strengthened security cooperation is important to US national security.”⁵³ Similarly, Egypt does not charge US airplanes to cross its airspace. Moreover, both governments have increased their cooperation against Islamist militants in the Sinai Peninsula. In 2020, the Trump Administration continued its policy of promoting good relations with the Al-Sisi government “by advancing military-to-military ties, trade, and investment”.⁵⁴ In the last decades, US aid has paved the way to strengthening the authoritarian regime in Egypt. As a matter of fact, during the 1990s, the US provided Egypt with about 2.2 billion USD in military aid and about 1.9 billion USD in economic aid, at a ratio of just over 1:1. When we look at the records in 2018, however, the US provided Egypt with about 1 billion dollars in military aid and about 230.1 million in economic aid, at a ratio of more than 4:1.⁵⁵

The Biden administration's foreign policy since 2021 rests on renewing democracy – which seems to be under threat. US Secretary of State Blinken has said that they learned from the failure of democracy promotion under previous administrations through its military interventions and use of force. Instead, Washington's new policy will supposedly “incentivize democratic behavior” and “encourage others to

47 Nicolas Walle, “US Policy Towards Africa: The Bush Legacy and the Obama Administration”, *African Affairs*, Vol. 109, No 434, 2010, p. 1–21.

48 Maria Arena, “Changing Foreign Policy: the Obama Administration's Decision to Oust Mubarak”, *Brazilian Journal of International Politics*, Vol. 60, No 1, 2017.

49 Andrew Chatzky and James McBride, “China's Massive Belt and Road Initiative”, *Council of Foreign Relations*, January 2020; Habibi, “Prospects for Economic Integration in Levant”.

50 Dominic Tierney, “Obama and Trump: Foreign Policy Opposites or Twins?”, *Foreign Policy Research Institute*, 2019, <https://www.fpri.org/article/2019/12/obama-and-trump-foreign-policy-opposites-or-twins/> (Accessed 6 February 2020).

51 Clark Mindock, “Where's is My Favorite Dictator?”, *Independent*, September 13, 2019, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-egypt-president-sisi-favorite-dictator-meeting-a9104951.html> (Accessed 6 February 2019).

52 Sharp, *Egypt: Background and U.S. Relations Report*.

53 Andrew Miller, “Five Myths about U.S. Aid to Egypt. Commentary”, *Reuters*, 2018, p. 3. <https://www.reuters.com/article/us-miller-egypt-commentary-idUSKBN1KY1WJ> (Accessed 1 July 2021).

54 Ibid.

55 Tamara Wittes, “The Needed Reset for the US-Egypt Relationship”, *Brookings*, 2020, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/09/10/the-needed-reset-for-the-us-egypt-relationship/> (Accessed 10 July 2021).

make key reforms (and) fight corruption”,⁵⁶ and the US avoided provoking opposition movements to minimize the risk of instability; this policy means stopping the previous democracy-promotion program and focusing instead on attempts to create internal groups that will work for democratization. In this case, this means the focus is still on retaining authoritarianism versus democracy and human rights until the internal powers of democratization emerge. Recently, President Biden followed the traditional method of preferring stability with respect to the problems of the region as a whole, and contacted President Al-Sisi in order to work to restore stability and mediate between Hamas and Israel.⁵⁷

As a matter of fact, as Hawthorne maintains, the citizens’ demands for democracy and human rights that sparked the 2011 Arab Uprising did not come from such foreign aid projects. These projects do not constitute “US support for democracy and human rights in Egypt”,⁵⁸ but rather provide resources for authoritarian actors to seize them.

US Aid in the post-2011 Uprisings Era

The Arab popular protests that broke out initially in Tunisia and then swiftly echoed across the Arab world also engulfed Egypt. The anti-government movement demanding economic and political reforms converged at Tahrir Square in Cairo and culminated in ‘the January Revolution’. With the downfall of President Hosni Mubarak, who had ruled the country since 1981, Egypt then entered an era of transition. Muhammad Morsi, the leader of the *Ikhwan* movement and the head of the Freedom and Justice Party (FJP) in Egypt thereby became the first popularly elected president of the Republic. Morsi, however, was toppled by a military coup in 2013 led by General Abdul Fattah Al-Sisi.

As mentioned, US aid to Egypt, according to the Camp David Accords of 1979, included two components: the military and the economic. As shown in the first table, military aid continued to be the same over the years while economic aid went down from one billion in the 1990s to 125 million in 2020, during the years of the Trump administration. Throughout its existence, including the post-2011 uprisings era, US aid to Egypt prioritized stability, security and military cooperation over the issue of democratization, which opened the opportunity to foster the despotic regime. Democracy promotion projects were presented with minor funding to achieve some political liberalization but not democratization.

The tension with the Egyptian regime over democratization ended either by compromise, or by the US’s concession for the sake of security and stability in crisis situations with the following US administrations: George W. Bush, Barack Obama, and Donald Trump. The threat to cut aid in 2008 under the slogan of Egypt’s failure to advance in the areas of reform and democracy is politically linked to what Secretary of State Condoleezza Rice said at the time: “We think that Egypt has to do more. Those tunnels need to be dealt with”,⁵⁹ and this is what Egypt has done to keep the aid flowing. The Obama administration was obliged to temporarily suspend aid in 2013, following the tragedy of

56 Burhanettin Duran, “What is Biden’s New Democracy Promotion?”, *Daily Sabah*, March 8, 2021. <https://www.dailysabah.com/opinion/columns/what-is-bidens-new-democracy-promotion> (Accessed 10 July 2021).

57 The White House, Readout of President Joseph R. Biden, Jr. Call with President, 2021. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/05/20/readout-of-president-joseph-r-biden-jr-call-with-president-abdel-fattah-al-sisi-of-egypt/> (Accessed 14 July 2021).

58 Hawthorne, “Rethinking”.

59 “Rice: U.S. Can Help Egypt with Gaza Border”, *Reuters*, 8 January 2008, <https://www.reuters.com/article/idUSN08496570> (Accessed 5 July 2020).

the bloody dispersal of the Rab'a sit-in.⁶⁰ This time the threat to cut aid disguised concerns: "Egypt's flirtation with Putin's Russia and its unilateral actions in Libya cause more concerns in Washington than lack of political reform."⁶¹ The Obama administration's suspension of aid was cancelled, and he resumed aid after finding a face-saving solution through two basic amendments that strengthened the US's control of military aid by adopting UN Resolution 3241.⁶² One of these amendments was to impose restrictions on the use of military aid to be spent in four areas: counterterrorism, border security, Sinai security and maritime security.⁶³ More importantly, the administration resumed its aid programs to Egypt in March 2015 without changing the Egyptian human rights status.⁶⁴

In 2018, the US State Department released 195 million USD in military aid that was frozen in 2017 based on the Egyptian Law on Non-Governmental Organizations; 64,000 associations and organizations threatened to crush their independent work in 2012–2013, including imprisoning workers for their peaceful work,⁶⁵ relations with North Korea and the prosecution of unresolved NGOs. The funds were released on the condition that Egypt would make progress in each area.⁶⁶ However, the only progress that has occurred is to stop the arms deal with North Korea,⁶⁷ the civil society organizations were marginalized and the above-mentioned demands for democracy were neglected. These examples show the American attempts to impose democratic reforms on the regime, and how they usually involve compromise for the sake of stability at the expense of democratization.

Egypt in the *post-Revolution* Era: Foreign Aid as a Tool for Sustaining Authoritarianism

In the post-2013 era, Egypt during the presidency of Al-Sisi restored some of these characteristics of Nasser's rule since 1952, such as civilian-military bureaucracy – but with a much stronger military presence. For Hamzawy, since 2011 the public role of the military has been striking in a way that seems

60 Max Fisher, "Law Says the U.S. is Required to Cut Aid after Coups. Will it?", *Washington Post*, 2013, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/07/03/law-says-the-u-s-is-required-to-cut-aid-after-coups-will-it/> (Accessed 7 December 2020).

With the deposal of President Morsi by the military on 3 July 2013, Morsi supporters organized sit-in protests in in *Rab'a al-Adawiya* Square, located in eastern Cairo. The security forces crushed the sit-in protest on August 14 and the Ikhwan and the National Coalition for Supporting Legitimacy reported that the number of deaths from the *Rabaa al-Adawiya* Mosque sit-in alone was about 2,600.

61 Emiliano Alessandri et al., "US Democracy Promotion from Bush to Obama", Working Paper No. 1, *Euspring*, 2015.

62 Muhammad Al-Minshawi, *America and the Egyptian Revolution: From January 25 to Sisi Election, Testimony from Washington*, Cairo, El-Shorouk, 2014.

63 Robert Springborg and Pink Williams, *The Egyptian Military: A Slumbering Giant Awakes*, Carnegie, 2019. p. 5.

64 Yezid Sayigh, "The Owners of the Republic: An Anatomy of Egypt's Military Economy", *Carnegie Endowment for International Peace*, 2019, https://carnegieendowment.org/files/Sayigh-Egypt_full_final1.pdf (Accessed ???); Amr Hamzawy, "Legislating Authoritarianism: Egypt's New Era of Repression", *Carnegie Endowment for International Peace*, 2017, <https://carnegieendowment.org/2017/03/16/legislating-authoritarianism-egypt-s-new-era-of-repression-pub-68285> (Accessed 11 May 2019).

65 "US releases \$195 million in frozen military aid to Egypt", *Arab News*, 26 July 2018, <https://www.arabnews.com/node/1346136/middle-east> (Accessed 4 May 2019).

66 "U.S. Release of \$195 Million in Military Assistance to Egypt", *The Tahrir Institute for Middle East Policy*, 8 August 2018, <https://timep.org/wp-content/uploads/2018/08/US-Release195MillionPolicyBriefupdated2-6-19.pdf> (Accessed 4 April 2019).

67 Declan Walsh, "Need a North Korean Missile? Call the Cairo Embassy", *The New York Times*, 3 March 2018, <https://www.nytimes.com/2018/03/03/world/middleeast/egypt-north-korea-sanctions-arms-dealing.html> (Accessed 7 April 2019).

unprecedented – at a minimum one would have to go back to the first half of the 1960s to find such a prominent role for the military in public affairs.⁶⁸ For Brown and Hamzawy the role of the military is underpinned by the increased relationship between the military and the head of state, which has been the principal anchor of authoritarian power and the guarantor of regime durability.⁶⁹

What is more, the Egyptian Constitution, which was amended on 16 April 2019, increased the term of the president from four to six years. This amendment thus allows Al-Sisi to remain in power until 2034 under Article 140. In addition, a transitional article stipulates that “after the end of the current president’s term of office, his term may be reinstated as stipulated in Article 140”.⁷⁰ Al-Sisi justified rule-by-military-order through the belief that security and economic development comes first before political freedoms. Also, he was afraid that a 25th of January-style revolution might take place again, this time against him. At the economic level, he started with digging a new branch of the Suez Canal, which would double Egypt’s revenue. However, it contributed to increasing the country’s external debt to 123.6 per cent of GDP, reaching 125.3 billion USD in September 2020⁷¹ despite the influx of billions of dollars in aid, especially from Saudi Arabia and the United Arab Emirates (UAE).⁷²

As an integral part of national security matters, Al-Sisi opted to ban the Muslim Brotherhood, which led to the deaths of 1160 strikers who rejected the *coup*.⁷³ He also launched a campaign against terrorism, especially in the Sinai, and the achievements took a long time with heavy losses. Also, Al-Sisi called rhetorically for the renewal of religious teachings and modified religious curricula accordingly. During this time, the US and USAID did not clearly object to Al-Sisi’s authoritarian practices; however, the website of the American Chamber of Commerce in Egypt speaks openly about working with the Al-Sisi regime to enact reforms according to that regime’s plans.

By accepting the 2014 Constitution, the 2030 vision and the partnership with the Egyptian government, the US approved the authoritarian regime. With the new constitution came a modest amount of funding for micro-projects to cosmetically improve political liberalization without democratization. USAID included human rights and the governance section on its website on Egypt, such as a project for cities free of violence against women and girls implemented by UN-Women from 2013–2016, which had a 70-million-dollar budget.⁷⁴ Another project aimed to provide a “positive life alternative for Egyptian youth at-risk of irregular migration”,⁷⁵ by supporting the international organization of migration with 3.2 million USD to conduct the project from 2015 to 2017.

A third project for the promotion of partial political liberalization is civic education among the youth in North Sinai, with a budget of 1.9 million USD granted to a local community centre named

68 Hamzawy, “Legislating Authoritarianism”.

69 Nathan Brown and Amr Hamzawy, “The Role of Egypt’s Armed Forces: A Military Empire”, *ISPI*, 24 September 2020, <https://www.ispionline.it/en/publicazione/role-egypts-armed-forces-military-empire-27403> (Accessed 3 December 2020).

70 “Egypt Constitutional Amendments”, *Human Rights Watch*, 20 April 2019, <https://www.hrw.org/news/2019/04/20/egypt-constitutional-amendments-entrench-repression> (Accessed 3 December 2020).

71 “Egypt External Debt reached 125.3 USD bn in Sep 2020”, 2021 <https://www.ceicdata.com/en/indicator/egypt/external-debt> (Accessed 10 June 2021).

72 Arab News, “US releases \$195 million”, 2018.

73 Azmi Bishara, “Revolution Against the Revolution and the Street Against the People and the Counter Revolution”, *Arab Politics Journal*, No 4, 2013, p. 6.

74 USAID-Egypt, 2019.

75 “Positive Life Alternatives for Egyptian Youth At-Risk of Irregular Migration 2015-2017”, *IOM Egypt*, 2015, https://egypt.iom.int/sites/g/files/tmzbd11021/files/documents/iom-country-strategy_final.pdf (Accessed 21 July 2019).

El-Gora Community Development Center. This budget extended from 2018–2019 with the aim of providing youth with alternatives to the extremism common in the Sinai area. There are three other projects under the scope of US aid, each of which has a budget of a few million to support the judiciary and elections training, as well as at-risk girls, all to be implemented by international organizations.⁷⁶ It is imperative to state here that five out of the six projects of the USAID democracy section for 2013–2019 were given to American and UN-affiliated organizations, while only one was given to a local organization, and it had the lowest budget. Also, some of the projects are directed to the prevention of terror, extremism and illegal migration.

The US administration treats Al-Sisi, who took over by military coup or a counter-revolution, as a ‘popularly elected’ president. He is therefore considered a “moderate” Arab voice leading the war against extremism.⁷⁷ Moreover, in the US FY17 budget request, they added that for “providing assistance in the national security of the United States”, democratic elections are not required.⁷⁸ This means that the executive branch exercises these concessions in a way that renders US law meaningless. It is a cover to justify its manipulation of the concept of democracy for the sake of its political interest. This manipulation is part of the international political situation where the 2011 revolution and the 2013 counter-revolution can be viewed from a transnational perspective. Al-Sisi’s policies can be assessed not only from the perspective of its counter-revolutionary intentions, but also as part of this global economic project whose effects are beginning to emerge internationally, such as populism, xenophobia, racism, and deep wealth and opportunity inequalities.⁷⁹

The USAID support for democracy programs did not include protest movements that aimed to transform the authoritarian regime into democratic rule. Instead, they were micro-interventions that do not have the capacity to “upgrade its authoritarianism”,⁸⁰ and to maintain their trustworthy alliance with US interests in the region. American support to the Al-Sisi regime was revived in 2015 with the justification of helping the regime to combat terrorism. The secular opposition in Egypt supported the Al-Sisi coup in 2013 because they objected to the *Ikhwan*’s policies. This influenced the position of the subsequent 2016 Trump administration to return to its anti-Islamist position, and to the traditional American position of supporting authoritarian regimes. In other words, the Trump administration turned its back even on those gradual, partial democracy promotion reforms in Egypt that had been in place for the previous three American presidents: Clinton, Bush, and Obama. The result was also ceding ground to Saudi Arabia and the UAE to become the main donors to the Al-Sisi regime. These Gulf countries granted 23 billion USD covering the period of 2013–2014 and 21.5 billion in 2015, versus 2 billion USD only from the US in the same period.⁸¹

The positive aspects of US aid to Egypt can be seen at the micro-level, contributed over the past 40 years in various basic development fields, especially electricity and infrastructure, economic and political governance, some small projects to combat violence, gender equality and others aiming to promote democracy and human rights in both the political and the economic

76 USAID-Egypt, 2019.

77 Miller, “Five Myths about U.S. Aid to Egypt”.

78 The White House, 2016.

79 David Patel *The Egyptian Revolution After 10 Years*, The Crown Center for Middle Eastern Studies, Brandeis University, 2021.

80 Heydemann, “Upgrading Authoritarianism”.

81 Kausch, *Geopolitics*, p. 23.

structures in Egypt. Sherry Carlin, the director of USAID in Egypt from 2015–2020 confirmed that USAID worked with 13 different ministries (not with the civil society), providing consultations, studies and training to the private sector to develop its capabilities, and women’s support projects. In addition, USAID supported business organizations and helped small farmers to export their products to global markets.⁸²

The main negative aspect of US aid is its support of authoritarianism. US aid goes to the government sector, which is dominated by businessmen loyal to the government. The Egyptian Center for Economic and Social Rights estimated that the corruption resulting from the businessmen’s involvement in the aid projects is about 40 billion Egyptian pounds annually.⁸³ Furthermore, Egyptian governments have contributed to reinforcing the American argument that aid contributes to “preventing the collapse of the Egyptian regime or ensuring political stability that suits the goals of the foreign policy of the United States”.⁸⁴ This manner of grants and aid distribution takes into account favouritism, and does not take into account Egypt’s problems, mainly debt and poverty. As reported by the World Bank, the poverty rates for the period October 2019–March 2020 were estimated at 29.7%.⁸⁵ The coronavirus crisis has also damaged the tourism sector, raising unemployment to 9.6 per cent.⁸⁶

To support internal democratization in Egypt, the US should have cancelled undeclared conditions of aid, such as an official ban on expanding Egyptian agricultural lands, which reduces the import of US food products. This is what Abdel-Fattah’s study indicated, that aid programs ignore the priorities of Egyptian development planning, for example the US refusal to contribute to horizontal agricultural expansion.⁸⁷ As a result, there is “Egyptian government inaction in expanding agriculture in order to achieve self-sufficiency, which deepens aid dependency”.⁸⁸

To support such democratization the US should cancel “tied aid”,⁸⁹ meaning that aid dollars must be spent to buy US goods or pay off US debt. Moreover, much of the economic aid goes to US organizations as well as companies, specifically to pay salaries to the US contractors who implement most of USAID’s projects, rather than directly to Egyptian citizens. Egyptians complain that these contractors are not aware of the Egyptian reality.⁹⁰ Finally, the US should have supported the internal social forces for democratization in Egypt, something that did not happen.

82 USAID, “Egypt: Country Profile”, April 2022, https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/Egypt_CountryProfile_English_EN_2022.pdf (Accessed 1 May 2022).

83 Amr, Adly, “The Economics of Egypt’s Rising Authoritarian Order”, *Carnegie Endowment for International Peace* 18 June 2014. <https://carnegieendowment.org/sada/55804> (Accessed 7 June 2019).

84 Zainb Abdel-Azim, *The Egyptian Policy Toward the United States 1981–1891*, Beirut, Centre for Arab Unity Studies, 1997.

85 The World Bank in Egypt, 16 May 2022, <https://www.worldbank.org/en/country/egypt/overview> (Accessed 2 June 2022).

86 “Egypt’s Unemployment Rate Records 9.6% in Q2 2020: CAPMAS”, *Egypt Today*, 14 May 2020, <https://www.egypttoday.com/Article/3/90916/Egypt-s-unemployment-rate-records-9-6-in-Q2-2020> (Accessed 21 April 2021).

87 Bashir Abdel-Fattah, *Horizons of Egyptian-American Relations*, Cairo, Cairo University Centre for Studies and Research for Developing Countries, 2001.

88 Abdel-Azim, *The Egyptian*, p. 108.

89 Katharina Michaelowa, “Who Determines the Amount of Tied Aid: A Public Choice Approach”, *HWWA*, Discussion Paper No. 40, 1996.

90 Hawthorne, *Rethinking*.

Conclusion

This article has shown that the *neo*-liberal agenda of foreign aid in a globalized context to Egypt was aimed at rewarding it for its peace agreement with Israel, for combating terrorism, and for carrying out economic and political reforms that would be employed to promote a free-market economy capable of buying and consuming US products rather than promoting democracy and human rights. In this context, US aid to Egypt has two contradictions: First, it is based on military aid more than economic or social assistance, which eventually causes issues like respect for democracy and human rights to be perceived as irrelevant, and also civil society to be marginalized. In other words, foreign aid aims to support the incumbent regime and its mechanisms such as patronage to make authoritarianism durable.

If the US wanted Egyptian democratization rather than sustainable authoritarianism, it would have supported the Egyptian social forces for democratization, and it would support micro-projects for the poor in the state countryside, and it would cancel funding conditionality that obliges Egypt to purchase American equipment, or bans the expansion of the Egyptian agricultural lands.

Bibliography

- Abdel-Fattah, Bashir (2001). *Horizons of Egyptian-American Relations*. Cairo, Cairo University Centre for Studies and Research for Developing Countries.
- Abdel-Moneim, Abdel-Fattah (2017). "The Story of US Aid from the July 23 Revolution So Far", *Al-Yuom Al-Sabea*, October 3.
- Adly, Amr (2014). "The Economics of Egypt's Rising Authoritarian Order", 18 June. <https://carnegieendowment.org/sada/55804> (Accessed 7 June 2019).
- Alessandri, Emiliano et al. (2015). *U.S. Democracy Promotion from Bush to Obama*. EUSpring, Working Paper No. 1.
- Al-Sayyid, Mustapha Kamel (2003). *The Other Face of the Islamist Movement*. Washington, DC, Carnegie.
- Al-Minshawi, Muhammad (2014). *America and the Egyptian Revolution: From January 25 to Sisi Election, Testimony from Washington*. Cairo, El-Shorouk.
- Amin, Samir (2014). "International Assistance to Egypt after the 2011 and 2013 Uprisings: More Politics and Less Development", *Mediterranean Politics*, Vol. 19, No 3, p. 392–412.
- Arab News (2018). "US Releases \$195 Million in Frozen Military Aid to Egypt", 26 July, <https://www.arabnews.com/node/1346136/middle-east> (Accessed 4 May 2019).
- Arena, Maria (2017). "Changing Foreign Policy: the Obama Administration's Decision to oust Mubarak", *Brazilian Journal of International Politics*, Vol. 60, No 1, p. 1-17.
- Ayubi, Nazih (1995). *Over-Stating the Arab State: Politics and Society in the Middle East*, London, I.B. Tauris.
- Badawi, Ahmad (2012). *American Democracy Assistance in Egypt Understanding Neoliberalism in Decentralization and Democratic Governance*. Unpublished M.A. Thesis, American University in Cairo, AUC Knowledge Fountain. https://fount.aucegypt.edu/retro_etds/2526
- Bader, Julia and Jörg Faust (2014). "Foreign Aid, Democratization, and Autocratic Survival", *International Studies Review*, Vol. 16, No 4, p. 575-595.
- Bishara, Azmi (2013). "Revolution Against the Revolution and the Street Against the People and the Counter Revolution", *Arab Politics Journal*, No 4, p. 5–16.
- Bromley, Simon (1994). *Rethinking Middle East Politics*, Texas: University of Texas Press.
- Brown, Nathan and Hamzavy Amr (2020). "The Role of Egypt's Armed Forces: A Military Empire", *ISPI*, 24 September, <https://www.ispionline.it/en/publicazione/role-egypts-armed-forces-military-empire-27403> (Accessed 3 December 2020).
- Carnegie Middle East Center (2013). "National Rescue Front", September 3, <https://carnegie-mec.org-2013/09/03> (Accessed 20 August 2021).

- Carothers, Thomas (2000). "The Clinton Record on Democracy Promotion", *Democracy and Rule of Law Project Working Papers*, Carnegie, No 16.
- Cavatorta, Francesco (2015). "No Democratic Change ... and Yet No Authoritarian Continuity: The Inter-Paradigm Debate and North Africa After the Uprisings", *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 42, No 1, p. 135–145.
- CEIC (2021). "Egypt External Debt Reached 125.3 USD bn in Sep 2020", <https://ceicdata.com/en/indicator/egypt/ext> (Accessed 10 June 2021).
- Chatzky, Andrew and James McBride (2020). "China`s Massive Belt and Road Initiative", Council of Foreign Relations, <https://www.cfr.org> (Accessed 20 March 2022).
- Chehabi, Houchang and Juan Linz (1998). *Sultanistic Regimes*. Baltimore and London, John Hopkins University Press.
- Dalacoura, Katerina (2018). "Democratic Transitions in the Levant: Prospects for Restoring a Regional Order", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 15, No 60, p. 31-44.
- Diamond, Larry J. (2008). *The Spring of Democracy*. New York, Times Books Henry Holt and Company.
- Duran, Burhanettin (2021). "What is Biden's New Democracy Promotion?", *Daily Sabah*, March 8. <https://www.dailysabah.com/opinion/columns/what-is-bidens-new-democracy-promotion> (Accessed 10 July 2021).
- Fisher, Max (2013). "Law Says the U.S. is Required to Cut Aid After Coups. Will it?", <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/07/03/law-says-the-u-s-is-required-to-cut-aid-after-coups-will-it> (Accessed 7 December 2020).
- Freedom House (2021). *Freedom House Report for Egypt*. <https://freedomhouse.org/country/egypt/freedom-world/2021> (Accessed 15 July 2021).
- Habibi, Nader (2018). "Prospects for Economic Integration in Levant", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 15, No 60, p. 59-73.
- Hamzawy, Amr (2017). "Legislating Authoritarianism: Egypt's New Era of Repression", <https://carnegieendowment.org/2017/03/16/legislating-authoritarianism-egypt-s-new-era-of-repression-pub-68285> (Accessed 11 May 2019).
- Hawthorne, Amy (2016). *Rethinking U.S. Economic Aid to Egypt*. Washington, DC, Project on Middle East Democracy (POMED).
- Heydemann, Steven (2007). "Upgrading Authoritarianism in the Arab World", The Saban Center for Middle East Policy at the Brookings Institute. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/10arabworld.pdf>
- Hinnebusch, Raymond (2006). "Authoritarian persistence, democratization theory and the Middle East: An overview and critique", *Democratization*, Vol. 13, No. 3, p. 373-395.
- Hinnebusch, Raymond (2015). "Globalization, Democratization, and the Arab Uprising: The International Factor in MENA's Failed Democratization", *Democratization*, Vol. 22, No 2, p. 335–357.
- Human Rights Watch (2019). Egypt Constitutional Amendments. <https://www.hrw.org/news/2019/04/20/egypt-constitutional-amendments-entrench-repression> (Accessed 25 June 2021).
- Huntington, Samuel (1984). "Will More Countries Become Democratic?", *Political Science Quarterly*, Vol. 99, No 2, p. 193-218.
- IOM Egypt, "Positive Life Alternatives for Egyptian Youth At-Risk of Irregular Migration 2015-2017", 2015. <https://egypt.iom.int/sites/egypt/files/IOM%20Egypt%20Country%20Strategy%202021-2025%20FINAL.pdf> (Accessed 21 July 2019).
- Kausch, Kristina (ed.) (2015). *Geopolitics and Democracy in the Middle East*. Madrid, FRIDE.
- Kedourie, Elie (1992). *Democracy and Arab Political Culture*. Washington DC, Washington Institute for Near East Policy.
- Kuran, Timur (1991). "Now out of Never: The Element of Surprise in the Eastern European Revolution of 1989", *World Politics*, No 44, p. 7-48.
- Levitsky, Steven and Lucan Way (2010). *Competitive Authoritarianism*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Lust, Ellen (2009). "Competitive Clientelism in the Middle East", *Journal of Democracy*, Vol. 20, No 3, p. 122–135.
- McCormick, James (2011). "The Obama Presidency: A Foreign Policy of Change?" in *Transforming America: Barack Obama in the White House*. Steven Schier (ed.), *Transforming America: Barack Obama in the White House*, Lanham, Rowman & Littlefield.
- Michaelowa, Katharina (1996). "Who Determines the Amount of Tied Aid: A Public Choice Approach", HWWA, Discussion Paper No. 40.
- Miller, Andrew (2018). "Five Myths about U.S. Aid to Egypt", Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-miller-egypt-commentary-idUSKBN1KY1WJ> (Accessed 1 July 2021).

- Miller, Judith (1983). "Egypt Misses an Interest Payment on \$2.1 Billion Arms Debt to US". *The New York Times Archives*, 22 July. <https://www.nytimes.com/1983/07/22/world/egypt-misses-an-interest-payment-on-2.1-billion-arms-debt-to-us.html> (11 May 2019).
- Mindock, Clark (2019). "Where's is My Favorite Dictator?", *Independent*, September 13, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-egypt-president-sisi-favorite-dictator-meeting-a9104951.html> (Accessed 11 May 2019).
- Milton-Edwards, Beverly (2011). *Contemporary Politics of the Middle East*. Cambridge, Polity Press.
- Norton, Augustus Richard (1995). *Civil Society in the Middle East*. Leiden, E. J. Brill.
- Office of Inspector General (2009). Audit of USAID/Egypt's Democracy and Governance Activities, Report Number 6-263-10-001-P. <https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2018-06/6-263-10-001-p.pdf> (Accessed 2 April 2019).
- Ottaway, Marina (2020). "Authoritarian Governance in Egypt: A Return to the Past", *Italian Institute for International Political Studies*, 24 September. <https://www.ispionline.it/en/publicazione/authoritarian-governance-egypt-return-past-27405> (22 February 2021).
- Pace, Michelle (2007). "The Construction of EU Normative Power", *Journal of Common Market Studies*, Vol. 45, No 5, p. 1041–1064.
- Patel, David (2021). "The Egyptian Revolution After 10 Years", *The Crown Center for Middle Eastern Studies*, <https://www.brandeis.edu/crown/publications/crown-conversations/cc-5.html> (4 May 2021).
- Patterson, Eric and Malcolm Fitschen (2021). "Obama's Sustainable Democracy Promotion: Assessing 7 years of Policy Performance", *International Politics*, Vol. 58, No 1, p. 90–110.
- Podeh, Elie (2012). "Farewell to an Age of Tyranny? Egypt as a Model of Arab Revolution", *Palestine-Israel Journal*, Vol. 18, No 1, p. 10–18.
- Quero, Jordi and Dessi, Andrea (2019). "Unpredictability in US foreign Policy and the Regional Order in the Middle East: Reacting vis-à-vis a Volatile External Security-Provider", *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 48, No 2, p. 311-330.
- Reuters (2013). "Rice: U.S. can help Egypt with Gaza border" (2008). 8 January. <https://www.reuters.com/article/idUSN08496570> Rice (Accessed 5 July 2020).
- Reuters (2018). "US Releases Aid to Egypt Amid Human Rights Concerns", 5 September. <https://www.voanews.com/a/us-releases-aid-to-egypt-amid-human-rights-concerns/4559335.html> (7 May 2019).
- Richards, Alan & Waterbury, John (2007). *A Political Economy of the Middle East*, Boulder: Westview Press.
- Rutherford, B. K. (2018). "Egypt's New Authoritarianism under Sisi", *Middle East Journal*, Vol. 72, No 2, p. 185–208.
- Sadowski, Yahya (1997). "The New Orientalism and the Democracy Debate", Beinin, J. and Stork, J. (eds.), *Political Islam*. Berkeley and Los Angeles, University of California Press, p. 33-50.
- Sayigh, Yezid (2019). "The Owners of the Republic: An Anatomy of Egypt's Military Economy", Carnegie Endowment for International Peace, https://carnegieendowment.org/files/Sayigh-Egypt_full_final1.pdf
- Sharabi, Hisham (1988). *Neopatriarchy: A Theory of Distorted Change in Arab Society*. New York: Oxford University Press.
- Sharp, Jeremy (2020). *Egypt Background and US Relations*, Report no. RL33003 Congressional Research Service, 2020. Available at <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc822658/m1/25/> (Accessed 21 February 2021).
- Shikaki, Khalil (2004). *The American Initiative for the Greater Middle East*. Ramallah, Palestinian Centre of Policy and Survey Research.
- Sondergaard, Rasmus (2015). "Bill Clinton's 'Democratic Enlargement' and the Securitization of Democracy Promotion", *Diplomacy & Statecraft*, No. 26, 2015, p. 534–551.
- Springborg, Robert and Williams Pink (2019). *The Egyptian Military: A Slumbering Giant Awakes*, Carnegie.
- Tang, Bann Sen (2021). *International Aid and Democracy Promotion, Liberalization at the Margins*. London, Routledge.
- The Tahrir Institute for Middle East Policy (2018). "U.S. Release of \$195 Million in Military Assistance to Egypt", August 8, <https://timep.org/wp-content/uploads/2018/08/US-Release195MillionPolicyBriefupdated2-6-19.pdf> (Accessed 2 February 2019).
- The White House (2021). "Readout of President Joseph R. Biden, Jr. Call with President", <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/05/20/readout-of-president-joseph-r-biden-jr-call-with-president-abdel-fattah-al-sisi-of-egypt/> (Accessed 1 July 2021).

- The World Bank in Egypt (2022). 16 May <https://www.worldbank.org/en/country/egypt/overview> (Accessed 2 June 2022).
- Tierney, Dominic (2019). "Obama and Trump: Foreign Policy Opposites or Twins?", *Foreign Policy Research Institute*, <https://www.fpri.org/article/2019/12/obama-and-trump-foreign-policy-opposites-or-twins/> (Accessed 1 July 2021).
- USAID (2017). *U.S. Overseas Loans and Grants: Obligations and Loans Authorized July 1, 1954– September 30*. Document ID number PB-AAJ-725, 2017, 16.
- USAID-Egypt Fact Sheet (2019). "Safe Cities Free from Violence Against Women and Girls", September 18, <https://www.usaid.gov/egypt/documents/fact-sheet-safe-cities-free-violence-against-women-and-girls> (Accessed 15 July 2021).
- USAID (2022). "Egypt: Country Profile", https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/Egypt_CountryProfile_English_EN_2022.pdf (Accessed 1 May 2022)
- US Embassy in Egypt (2021). "The United States Provides \$125 million in Economic Assistance to Egypt", 1 November. <https://eg.usembassy.gov/the-united-states-provides-125-million-in-economic-assistance-to-egypt/> (22 March 2022).
- Walle, Nicolas (2010). "US Policy Towards Africa: The Bush Legacy and the Obama Administration", *African Affairs*, Vol. 109, No 434, p. 1–21.
- Walsh, Declan (2018). "Need a North Korean Missile? Call the Cairo Embassy", *The New York Times*. 3 March. <https://www.nytimes.com/2018/03/03/world/middleeast/egypt-north-korea-sanctions-arms-dealing.html> (7 April 2019).
- Wittes, Tamara (2020). "The Needed Reset for the US-Egypt Relationship", *Brookings*, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/09/10/the-needed-reset-for-the-us-egypt-relationship/> (Accessed 10 July 2021).

Table 2. US Foreign Assistance to Egypt: 1946-2020

Year	Military	Economic	Annual Total
1946	n/a	\$9,600,000	\$9,600,000
1948	n/a	\$1,400,000	\$1,400,000
1951	n/a	\$100,000	\$100,000
1952	n/a	\$1,200,000	\$1,200,000
1953	n/a	\$12,900,000	\$12,900,000
1954	n/a	\$4,000,000	\$4,000,000
1955	n/a	\$66,300,000	\$66,300,000
1956	n/a	\$33,300,000	\$33,300,000
1957	n/a	\$1,000,000	\$1,000,000
1958	n/a	\$601,000	\$601,000
1959	n/a	\$44,800,000	\$44,800,000
1960	n/a	\$65,900,000	\$65,900,000
1961	n/a	\$73,500,000	\$73,500,000
1962	n/a	\$200,500,000	\$200,500,000
1963	n/a	\$146,700,000	\$146,700,000
1964	n/a	\$95,500,000	\$95,500,000
1965	n/a	\$97,600,000	\$97,600,000
1966	n/a	\$27,600,000	\$27,600,000
1967	n/a	\$12,600,000	\$12,600,000
1972	n/a	\$1,500,000	\$1,500,000
1973	n/a	\$800,000	\$800,000
1974	n/a	\$21,300,000	\$21,300,000
1975	n/a	\$370,100,000	\$370,100,000
1976	n/a	\$464,300,000	\$464,300,000
1976tq	n/a	\$552,501,000	\$552,501,000
1977	n/a	\$907,752,000	\$907,752,000
1978	\$183,000	\$943,029,000	\$943,212,000
1979	\$1,500,379,000	\$1,088,095,000	\$2,588,474,000
1980	\$848,000	\$1,166,423,000	\$1,167,271,000
1981	\$550,720,000	\$1,130,449,000	\$1,681,169,000
1982	\$902,315,000	\$1,064,936,000	\$1,967,251,000
1983	\$1,326,778,000	\$1,005,064,000	\$2,331,842,000
1984	\$1,366,458,000	\$1,104,137,000	\$2,470,595,000
1985	\$1,176,398,000	\$1,292,008,000	\$2,468,406,000
1986	\$1,245,741,000	\$1,293,293,000	\$2,539,034,000
1987	\$1,301,696,000	\$1,015,179,000	\$2,316,875,000
1988	\$1,301,477,000	\$873,446,000	\$2,174,923,000
1989	\$1,301,484,000	\$968,187,000	\$2,269,671,000
1990	\$1,295,919,000	\$1,093,358,000	\$2,389,277,000
1991	\$1,301,798,000	\$998,011,000	\$2,299,809,000
1992	\$1,301,518,000	\$933,320,000	\$2,234,838,000
1993	\$1,302,299,892	\$753,532,569	\$2,055,832,461

1994	\$1,329,014,520	\$615,278,400	\$1,944,292,920
1995	\$1,342,039,999	\$975,881,584	\$2,317,921,583
1996	\$1,373,872,023	\$824,526,772	\$2,198,398,795
1997	\$1,304,889,154	\$811,229,175	\$2,116,118,329
1998	\$1,303,343,750	\$833,244,554	\$2,136,588,304
1999	\$1,351,905,310	\$862,062,972	\$2,213,968,282
2000	\$1,333,685,882	\$742,458,662	\$2,076,144,544
2001	\$1,299,709,358	\$393,734,896	\$1,693,444,254
2002	\$1,301,367,000	\$1,046,193,773	\$2,347,560,773
2003	\$1,304,073,715	\$646,856,657	\$1,950,930,372
2004	\$1,318,119,661	\$720,241,711	\$2,038,361,372
2005	\$1,294,700,384	\$495,849,549	\$1,790,549,933
2006	\$1,301,512,728	\$351,242,865	\$1,652,755,593
2007	\$1,305,235,109	\$737,348,766	\$2,042,583,875
2008	\$1,294,902,533	\$314,498,953	\$1,609,401,486
2009	\$1,301,332,000	\$688,533,320	\$1,989,865,320
2010	\$1,301,900,000	\$301,154,735	\$1,603,054,735
2011	\$1,298,779,449	\$240,529,294	\$1,539,308,743
2012	\$1,302,233,562	\$90,260,725	\$1,392,494,287
2013	\$1,239,659,511	\$330,576,763	\$1,570,236,274
2014	\$300,000	\$179,300,000	\$179,600,000
2015	\$1,345,091,943	\$222,200,000	\$1,567,291,943
2016	\$1,105,882,379	\$133,300,000	\$1,239,182,379
2017	\$1,302,300,000	\$173,200,000	\$1,475,500,000
2018	\$1,306,800,000	\$233,700,000	\$1,540,500,000
2019	\$1,306,800,000	\$112,500,000	\$1,419,300,000
2020	\$1,300,000,000	\$125,000,000	\$1,425,000,000
Totals	\$51,045,162.162	\$33,136,725.695	\$84,181,887.860

Source: Jeremy Sharp, *Egypt Background and US Relations*, Report no. RL33003 Congressional Research Service, 2020.

Through the Lenses of Morality and Responsibility: BRICS, Climate Change and Sustainable Development

Göktuğ KIPRIZLI

Dr., Bilkent University, Department of International Relations, Ankara.

E-Mail: goktugkiprizli@outlook.com

Orcid: 0000-0003-4273-382X

Abstract

The aim of this article is to shed a broader light on the social identity of the BRICS group of countries (Brazil, Russia, India, China, and South Africa) whose growing economic power is the defining motive of their social construct in international relations. In line with this purpose, the article examines the BRICS nations' positions concerning the moral aspect and the notion of responsibility for the nexus between climate change and sustainable development. This article argues that their statements and discourse on climate change and sustainable development forge the process of constructing a separate group identity for the BRICS partners. The articulation of moral appraisals and the notion of responsibility in the areas of climate change and sustainable development help the BRICS countries build their self-conception and self-categorization corresponding to their identity as emerging powers, so their actions are accomplished accordingly.

Keywords: BRICS, Social Identity, Emerging Powers, Common Future, South-South Solidarity

Ahlak ve Sorumluluk Bakışıyla: BRICS, İklim Değişikliği ve Sürdürülebilir Kalkınma

Özet

Bu makale, uluslararası ilişkilerdeki sosyal yapıların belirlenmesini sağlayan artan ekonomik güçleri olan BRICS ülke grubunun (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) sosyal kimliğine dair kapsamlı bir açıklama sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda makale, ahlaki açı ve sorumluluk kavramı bağlamında iklim değişikliği ile sürdürülebilir kalkınma arasındaki bağa ilişkin BRICS ülkelerinin görüşlerini incelemektedir. Makale, iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma konusundaki açıklamalarının ve söylemlerinin BRICS ortakları için ayrı bir kimlik oluşturma sürecini pekiştirdiğini savunmaktadır. İklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma alanlarında ahlaki değerlendirmelerin ve sorumluluk kavramının ifade edilmesi, BRICS ülkelerinin kendilerini algılama ve kendilerini sınıflandırma biçimlerini yükselen güçler statüsüne karşılık gelecek şekilde inşa etmesine yardımcı olmakta ve eylemleri ise buna uygun olarak sonuçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: BRICS, Sosyal Kimlik, Yükselen Güçler, Ortak Gelecek, Güney-Güney Dayanışması

Introduction

The acronym BRICS stands for five emerging powers, namely Brazil, Russia, India, China, and South Africa. After its formal inception in 2009 in the form of BRIC, the four nations' annual leaders' summits, ministerial meetings, and joint statements initiated the institutionalization of the grouping. The platform took its current design following the addition of South Africa in 2010. Since their success in promoting their economic development has been the bedrock of preserving and maintaining their newly won status, the issues of climate change and sustainable development are relevant to their international image. As a sense of responsibility is closely related to the growing power of the actors on the international stage,¹ the expanding heterogeneity of the developing world differentiates the perceptions of responsibilities for and moral appraisals of how to respond to the prospects of climate change and sustainable development.

Discourse plays a central role in empowering ideas to shape identities and in giving meaning to social and physical phenomena. Defining identity as relational, discourse provides an analytical tool for understanding the relational construction of identity.² Social contexts and group membership are determinative functions when an actor frames its attitudes and actions toward any issue. Accordingly, an actor's perception of the Self in relation to the groups with which it is associated shapes social identity. Also, self-categorization relies on the comparison revealing the differences between the perception of self and other relevant out-group members in terms of attitudes, beliefs, and behaviors.³ So, identity is a reflection of a process building on the conceptualizations of the Self and in-group/out-group differentiations.⁴

This article, therefore, intends to address the questions of in what context the BRICS countries frame climate change and sustainable development, how the moral aspect toward and the sense of responsibility for the climate change—sustainable development nexus inspire the BRICS group, and whether this process forges a social identity for the five members. Having been undergirded by the Constructivist point of view, the article argues that the discourse on climate change and sustainable development allows the BRICS members to present a particular self-conception and self-categorization. Within this framework, the discursive position grounded in moral underpinnings and the notion of responsibility outlines the BRICS' commitment to fight against climate change and promote sustainable development. Hence, the self-conception and self-categorization of the BRICS countries contribute to the construction of a distinct social entity at the international level taking shape in line with the group identity as emerging powers, and the BRICS group produces practical outcomes accordingly.

* I thank the Editorial Board of *Uluslararası İlişkiler*, the anonymous referees, and Dr. Özgür Tüfekçi for their comments on earlier drafts of this article.

1 Amrita Narlikar, "Is India a Responsible Great Power?", *Third World Quarterly*, Vol. 32, No 9, 2011, pp. 1607-1621.

2 Donald A. Sylvan and Amanda K. Metskas, "Trade-Offs in Measuring Identities: A Comparison of Five Approaches", Rawi Abdelal et al. (eds.), *Measuring Identity: A Guide for Social Scientists*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009, pp. 72-112; Lene Hansen, "Discourse Analysis, Identity, and Foreign Policy", Lene Hansen (ed.), *Security as Practice: Discourse Analysis and the Bosnian War*, London, Routledge, 2006, pp. 15-32.

3 Kelly S. Fielding and Matthew J. Hornsey, "A Social Identity Analysis of Climate Change and Environmental Attitudes and Behaviors: Insights and Opportunities", *Frontiers in Psychology*, No 7, 2016, p. 121.

4 Rawi Abdelal et al., "Identity as a Variable", Rawi Abdelal et al. (eds.), *Measuring Identity: A Guide for Social Scientists*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009, pp. 17-33.

The studies analyzing the BRICS grouping with respect to climate change mainly focus on the importance of their contributions to actions over global climate change, and the potential role of the BRICS partnership in international climate negotiations.⁵ Additionally, the works exploring the BRICS countries' engagement in sustainable development initiatives point out their capacities in supporting international efforts.⁶ Still, these works limit their analysis by concentrating on material indicators such as these five countries' share of greenhouse gas (GHG) emissions in order to analyze their role in climate change, and their rapid economic performances to assess their effectiveness in enhancing sustainable development. To the best of my knowledge, no published work has yet drawn up an analytical perspective delving into the moral aspect of and the perception of responsibility for climate change and sustainable development in respect of uncovering the BRICS countries' social identity, whilst revisiting their practices in the areas of climate change mitigation and sustainable development. Thus, the article contributes to the previous literature by presenting the first attempt to discuss the BRICS grouping within this scope.

Also, skeptical views emphasize the disparities between the BRICS states concerning their emissions profiles⁷ and their positions in the climate negotiations⁸. Some developments such as India's interference in weakening the language of the final text of the twenty-sixth Conference of Parties (COP)⁹ or the course of Brazil under President Bolsonaro (2019-ongoing) caused suspicions of divergences surfacing among the BRICS states.¹⁰ While India did not eschew cooperating in Glasgow, Environment Minister Yadav (2021-ongoing) admitted the importance of the BRICS group for India and the platform's "very significant role in addressing [...] climate change".¹¹ Additionally, President Bolsonaro re-explored the value of the BRICS states in the post-Trump period and underlined the need for "further strengthening of the BRICS strategic partnership".¹²

-
- 5 Elena Gladun and Dewan Ahsan, "BRICS Countries' Political and Legal Participation in the Global Climate Change Agenda", *BRICS Law Journal*, Vol. 3, No 3, 2016, pp. 8-42; Christian Downie and Marc Williams, "After the Paris Agreement: What Role for the BRICS in Global Climate Governance?", *Global Policy*, Vol. 9, No 3, 2018, pp. 398-407; Marco António Baptista Martins, "The BRICS Commitment on Climate Change: Process Towards an Effective Approach in the Path of Sustainable Development", Tiago Sequeira and Liliana Reis (eds.), *Climate Change and Global Development*, Springer, Cham, 2019, pp. 175-187.
 - 6 Elisabetta Basile and Claudio Cecchi, "Will the BRICS Succeed in Leading the Way to Sustainable Development?", *Rivista Di Studi Politici Internazionali*, Vol. 85, No 2, 2018, pp. 223-234; Sergey Bobylev and Leonid Grigoryev, "In Search of the Contours of the Post-COVID Sustainable Development Goals: The Case of BRICS", *BRICS Journal of Economics*, Vol. 1, No 2, 2020, pp. 4-24.
 - 7 Deborah Davenport, "BRICs in the Global Climate Regime: Rapidly Industrializing Countries and International Climate Negotiations", Ian Bailey and Hugh Compston (eds.), *Feeling the Heat*, London, Palgrave Macmillan, 2012, pp. 38-56.
 - 8 Axel Michaelowa and Katharina Michaelowa, "BRICS in the International Climate Negotiations", Soo Yeon Kim (ed.), *The Political Economy of the BRICS Countries: Volume 2: BRICS and the Global Economy*, World Scientific, 2020, pp. 289-305.
 - 9 Joanna Depledge et al., "Glass Half Full or Glass Half Empty?: The 2021 Glasgow Climate Conference", *Climate Policy*, Vol. 22, No 2, 2022, pp. 147-157.
 - 10 Alexander Zhebit, "The BRICS: Wither Brazil?", *Strategic Analysis*, Vol. 43, No 6, 2019, pp. 571-584. For an analysis of the effect of Jair Bolsonaro on Brazilian politics, see: Esra Akgemci, "Authoritarian Populism as a Response to Crisis: The Case of Brazil", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 19, No 74, 2022, pp. 1-15.
 - 11 Bhupender Yadav, "BRICS Environment Ministers Adopt the New Delhi Statement on Environment", 27 August 2021, <https://pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=1749687> (Accessed 25 May 2022).
 - 12 "Joint Statement by President of the Federative Republic of Brazil Jair Bolsonaro and President of the Russian Federation Vladimir Putin", *Ministry of Foreign Affairs*, 16 February 2022, <https://www.gov.br/mre/en/contact-us/press-area/press-releases/joint-statement-by-president-of-the-federative-republic-of-brazil-jair-bolsonaro-and-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin> (Accessed 25 May 2022).

It is of importance to note that this article does not argue about whether the BRICS grouping is an alliance in international politics or a block in international climate negotiations. Furthermore, it is not the only organization whose members possess dissimilarities. Nevertheless, dialogue among the BRICS states continues, and this enables its members to form a non-Western identity and develop a shared understanding of how to address global challenges, such as climate change and sustainable development.

Furthermore, the literature lacks studies that trace the concepts of morality and responsibility regarding climate change and sustainable development in the realms of discourse and practice.¹³ Acknowledging this gap, the article adopts an interpretive discourse analysis which allows it to uncover structures and patterns across texts, and to reveal the connection between words and identity.¹⁴ By assembling textual materials, the article draws an integrated frame for the BRICS states' discursive and ideational position. Accordingly, the article collected the declarations of the BRICS platform, high-ranking state representatives' speeches—delivered at UN events, the BRICS summits, the BRICS ministerial meetings, and other multilateral forums—, and official texts. While the annual summit declarations particularly illustrate the BRICS' discursive stance, orientation, and coordination toward major international issues, high-ranking representatives' speeches and texts are the articulations of each country's position, and display a glimpse of their coherence in formulating and advancing the shared discursive framework.

This analysis covers the period from the initiation of the BRICS group onwards. This timeframe corresponds to the process in which the BRICS formed a grouping for those states whose voices were becoming important in global climate discourse and whose efforts were critical in promoting the global sustainable development agenda. The analysis starts by examining materials from the BRICS platform to explore the discursive elements and then delves into speeches and texts to build an integrated frame. Relying on this investigation, the article employs self-conception and self-categorization as its analytical tools in explaining the BRICS identity, as a separate social entity, in connection with morality and responsibility. Whilst merging this analytical framework with its methodological approach, the article contributes to the literature by bridging discourse and practice as it focuses on the BRICS nations' efforts at mitigation, their investments in renewables, and the New Development Bank (NDB).

The Moral Dimension of the BRICS' Stance on Achieving Sustainable Development

The identities of actors help to explain their actions in remaining in solidarity with others, which may not produce an optimal profit for them.¹⁵ For this reason, approaches built on actors' morally framed identity conceptions and self-categorizations have more explanatory power than the consequentialist accounting for their behaviors and choices, because morality redresses any cognitive dissonance

13 Cristina Besio and Andrea Pronzini, "Morality, Ethics, and Values Outside and Inside Organizations: An Example of the Discourse on Climate Change", *Journal of Business Ethics*, Vol. 119, No 3, 2013, pp. 287-300. For a discussion of discourse and practice in the realm of climate change and security, see: Başar Baysal and Uluç Karakaş, "Climate Change and Security: Different Perceptions, Different Approaches", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 14, No 54, 2017, pp. 21-44.

14 Loizos Heracleous, "Interpretive Approaches to Organizational Discourse", *Discourse, Interpretation, Organisation*, Cambridge, Cambridge University Press, 2006, pp. 28-54; Charlotte Epstein, "Who Speaks? Discourse, the Subject and the Study of Identity in International Politics," *European Journal of International Relations*, Vol. 17, No 2, 2011, p. 341.

15 Kathryn Hochstetler and Manjana Milkoreit, "Responsibilities in Transition: Emerging Powers in the Climate Change Negotiations", *Global Governance*, Vol. 21, 2015, pp. 205-226.

between actors' decisions and their normative positions. Moreover, the moral aspects of actors' motivations can suppress and regulate selfishly calculated actor behaviors that would challenge the maintenance of the global public good.¹⁶ Providing the basis for the contemporary understanding of sustainability, the Brundtland Report, entitled "Our Common Future", defines sustainable development as "meet[ing] the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs [...]" and an assurance that those poor get their fair share of the resources required to sustain that growth.¹⁷ The current moral conceptualization is inherited from this definition, since it has introduced intergenerational and intra-generational ideas to the language of sustainability.

In its earliest days, the BRICS grouping considered hunger and poverty eradication, which are the components of sustainable development goals, as "moral, social, political and economic imperative[s] of humankind".¹⁸ The BRICS countries affirmed this intergenerational vision by seeing sustainable development efforts as key elements for future growth and a "responsibility to [...] future generations".¹⁹ The statements delivered by the BRICS leaders confirm this intergenerational vision of sustainable development. The label 'Common Future' represents this perspective, since it refers to an understanding of and expounding upon the morally defined relationship between economic activities and future well-being. Brazil's President Temer (2016-2018) reinvigorated the discourse of the 'Common Future' and recommended integrating this perspective, in order to achieve socially balanced and environmentally friendly economic growth.²⁰ Also, South Africa's Environmental Affairs Minister Molewa (2014-2018) considered the actions for achieving the Sustainable Development Goals (SDGs) as a "historic mission for future generations".²¹ China's Foreign Minister Wang (2013-ongoing) underlined the role of the SDGs in building a greener and more balanced global development with a shared future.²² India's Prime Minister Modi (2014-ongoing) also expressed the opinion that creating a safe environment for the coming generations depends on protecting the climate and environment in a sustainable manner.²³

These official statements indicate that the leading figures from the BRICS countries agree on the idea that ensuring the sustainability of the planet in the face of undisciplined economic activities is

16 Heinz Welsch, "How Climate-Friendly Behavior Relates to Moral Identity and Identity-Protective Cognition: Evidence from the European Social Surveys", *Ecological Economics*, Vol. 185, 2021, pp. 1-11.

17 Brundtland Commission, *Our Common Future*, Oxford, Oxford University Press, 1987, p. 8.

18 "3rd BRICS Summit: Sanya Declaration", *BRICS Information Centre*, 14 April 2011, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/110414-leaders.html> (Accessed 28 September 2021).

19 "Fourth BRICS Summit: Delhi Declaration", *BRICS Information Centre*, 29 March 2012, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/120329-delhi-declaration.html> (Accessed 28 September 2021).

20 Michel Temer, "Speech by President Michel Temer on the Occasion of the 71st Session of the General Assembly of the United Nations", 20 September 2016, <https://www.gov.br/mre/en/content-centers/speeches-articles-and-interviews/president-of-the-federative-republic-of-brazil/speeches/speech-by-president-michel-temer-on-the-occasion-of-the-71st-session-of-the-general-assembly-of-the-united-nations-new-york-september-20-2016> (Accessed 28 September 2021).

21 Edna Molewa, "Statement by Minister B Molewa at the High Level Political Forum on Sustainable Development 2017", 17 July 2017, https://www.dffe.gov.za/speech/molewa_sustainabledevelopment_2017forum (Accessed 26 May 2022).

22 Yi Wang, "Building Consensus and Synergy For a Bright Future of Global Development", 26 September 2021, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/202109/t20210926_9580295.html (Accessed 24 May 2022).

23 Narendra Modi, "PM's Speech on the World Environment Day", 05 June 2021, https://www.pmindia.gov.in/en/news_updates/pms-speech-on-the-world-environment-day/ (Accessed 24 May 2022).

an intergenerational moral appraisal, since humankind shares the same future. Counting on the social dimensions of economic activities, this discursive position reveals the self-conception of the grouping. In support of the article's argument, the BRICS nations represent a group of states recognizing the moral dimension of sustainable development, in emphasizing that its implementation is critical to secure the future of the planet and conserve it for future generations.

The prospects for intra-generational prosperity are broadly appearing on the BRICS platform. The BRICS group disclosed its aspiration to contribute to the development of emerging markets and developing countries (EMDCs) through enhancing “the voice and representation of BRICS countries and EMDCs”, and recognized the role of sustainable development in creating shared prosperity.²⁴ In this respect, the BRICS states announced their commitment to strengthening and supporting South-South cooperation.²⁵ Furthermore, the BRICS Environment Ministers revived the motto of ‘Leave No One Behind (LNOB)’ in emphasizing the disproportionate impact of environmental degradation on the poor, and the need for “transformative leadership” in promoting morally incentivized intra-generational solidarity.²⁶

This understanding was articulated by the state leaders from the BRICS countries as well. For instance, Jiechi Yang – China's former State Councilor (2013-2018) and Foreign Minister (2007-2013) – stressed the great potential of the BRICS cooperation in promoting dialogue with other emerging and developing countries, and deepening South-South cooperation while enhancing global development.²⁷ Equally, South Africa's President Ramaphosa (2018-ongoing) indicated vulnerable strata of societies should also not be left behind in the pursuit of creating a climate-resilient future and low-carbon economy,²⁸ and marked the BRICS countries' potential to achieve “a world of better health, better opportunity and shared prosperity for all”.²⁹ Likewise, Russia's President Putin (2012-ongoing) and Foreign Minister Lavrov (2004-ongoing) articulated that the BRICS states could act with one voice in responding to global challenges such as poverty and imbalances among nations.³⁰

These pieces of evidence show that their discursive aspirations to be the voice of the Global South and disadvantaged people and to lead the South-South dialogue differentiate the BRICS nations from the rest of the developing world; so this process boosts the idea of intra-generational solidarity

24 “BRICS Leaders Xiamen Declaration”, *BRICS Information Centre*, 4 September 2017, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/170904-xiamen.html> (Accessed 27 May 2022).

25 “VII BRICS Summit: Ufa Declaration”, *BRICS Information Centre*, 9 July 2015, http://www.brics.utoronto.ca/docs/150709-ufa-declaration_en.pdf (Accessed 27 May 2022).

26 “Goa Statement on Environment: Second Meeting of BRICS Environment Ministers”, *BRICS Information Centre*, 16 September 2016, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/160916-environment.html> (Accessed 28 September 2021).

27 Jiechi Yang, “Remarks by H.E. Yang Jiechi State Councilor of the People's Republic of China at the Opening Ceremony of 2017 First BRICS Sherpa Meeting”, 23 February 2017, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/201702/t20170224_678602.html (Accessed 25 May 2022).

28 Cyril Ramaphosa, “Remarks by President Cyril Ramaphosa at the Virtual Leaders' Summit on Climate”, 22 April 2022, <http://www.thepresidency.gov.za/speeches/remarks-president-cyril-ramaphosa-virtual-leaders%27-summit-climate> (Accessed 24 May 2022).

29 Cyril Ramaphosa, “Statement by His Excellency President Cyril Ramaphosa during the Opening Session of the 13th BRICS Summit”, 09 September 2021, <http://www.thepresidency.gov.za/speeches/statement-his-excellency-president-cyril-ramaphosa-during-opening-session-13th-brics-summit> (Accessed 24 May 2022).

30 Vladimir Putin, “Meeting of BRICS Leaders with Delegation Heads from Invited States”, 5 September 2017, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/55532> (Accessed 28 September 2021); Sergey Lavrov, “Foreign Minister Sergey Lavrov's Opening Remarks at a Stand-alone Meeting of BRICS Ministers of Foreign Affairs/International Relations”, 01 June 2021, https://mid.ru/en/press_service/minister_speeches/1423685/ (Accessed 24 May 2022).

and frames the BRICS' social identity. In line with the argument of this article, this self-categorization cements the identity of the emerging powers as the BRICS embraces a morally supported stand for responding to the environmental challenges faced by developing states.

In essence, the discourse of a 'Common Future' and the motto of 'LNOB' enable the BRICS to articulate their views regarding sustainable development and developing countries. These discursive elements help the BRICS group to draw a self-conception and self-categorization through acknowledging the moral appraisals of the intergenerational vision and intra-generational solidarity. These ideas raised by the discourse serve to formulate their group identity as emerging powers.

The Sense of Responsibility within the BRICS Club for the Climate Change—Sustainable Development Nexus

Although the idea of designing an environment-friendly economy is not a brand-new recommendation, the Global Financial Crisis (GFC) and blindness to climate-related environmental degradation over the years have promoted the notion of sustainable development in searching for a solution "to keep the global economy growing without causing irrevocable environmental damage".³¹ As opposed to unsustainable development models, the necessity to progress toward more sustainable development pathways was comprehended by emerging powers as enabling improvements in the quality of life and offering the chance to exploit the natural resources in the long term.³²

Accordingly, the concept of sustainable development first appeared in 2009 on the BRICS agenda "as a major vector in the change of paradigm of economic development".³³ The BRICS leaders also acknowledged the role of sustainable growth and green practices in dealing with climate change issues,³⁴ and expressed their commitment to "new models and approaches towards more equitable development and inclusive global growth".³⁵ The statements of high-ranking officials confirm these positions. For instance, Russia's President Medvedev (2008-2012) regarded the efforts to accomplish comprehensive improvements in sustainable development and climate-friendly technologies as a means of promoting mutual benefits, whilst dealing with the impact of the GFC.³⁶ In this context, Prime Minister Modi underscored the BRICS' capacity "to give concrete meaning to the concept of sustainable and balanced development, and produce innovative models of development".³⁷ For Brazil's

31 Jeongwon Park, "The Evolution of Green Growth Policy: An Unwelcome Intrusion on Global Environmental Governance?", *Journal of East Asian Economic Integration*, Vol. 17, No 2, 2013, pp. 212-213.

32 Isabel Maria Bodas Freitas et al., "The Kyoto Mechanisms and the Diffusion of Renewable Energy Technologies in the BRICS", *Energy Policy*, Vol. 42, 2012, pp. 118-28; Lorenzo Fioramonti, "On the BRICS of Collapse: Why Emerging Economies Need a Different Development Model", *Center for the Study of Governance Innovation*, University of Pretoria, South Africa, 2014, <https://www.up.ac.za/media/shared/Legacy/sitefiles/file/46/1322/brics.pdf> (Accessed 07 February 2022).

33 "Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders", *BRICS Information Centre*, 16 June 2009, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/090616-leaders.html> (Accessed 28 September 2021).

34 "Fourth BRICS Summit: Delhi Declaration".

35 "BRICS and Africa: Partnership for Development, Integration and Industrialisation: Thekwini Declaration", *BRICS Information Centre*, 27 March 2013, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/130327-statement.html> (Accessed 28 September 2021).

36 Dmitry Medvedev, "Dmitry Medvedev's Article, BRIC Countries: Common Goals — Common Actions has been Published", 13 April 2010, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/7443> (Accessed 25 June 2022).

37 Narendra Modi, "Statement by Prime Minister at the Plenary Session of BRICS Leaders", 14 April 2011, <https://mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/332/Statement+by+Prime+Minister+at+the+plenary+session+of+BRICS+Leaders>

President Rousseff (2011-2016), it was also urgent to embrace a new paradigm that must focus on remodeling the economic structures in compliance with the sustainable development agenda.³⁸ Correspondingly, President Bolsonaro reaffirmed that environmental preservation produces local and global benefits whilst pursuing economic innovations.³⁹ Similarly, Minister Wang noted that “the old way of ‘pollution first, treatment afterwards’” needed to be replaced by a contemporary approach embracing economic growth, environmental protection, clean energy, and social issues for the common good of the international community and next generations.⁴⁰

As it takes place on the BRICS agenda, the discourse of the ‘Common Future’, blended in with an intergenerational vision, encourages the sense of responsibility for promoting the sustainable development paradigm and for fighting climate change. The argument drawn from Constructivism puts forward that the self-conception of the BRICS group forges a group identity, which is represented under the label of ‘emerging powers’. In this regard, the BRICS introduces itself as consisting of a group of states which recognizes the adverse impacts of the old-fashioned environmentally insensitive path to industrialization, and thus aims at designing ideal practices with a sense of responsibility.

In addition to the sense of responsibility generated as a response to environmentally hazardous practices, the BRICS felt responsible for the developing nations, since they had reached the status of emerging powers who can utilize their capabilities and political activism to support the developing world. Therefore, the platform enabled its members to present themselves as “conducive [...] to serving common interests of emerging market economies and developing countries”.⁴¹ The BRICS partnership stressed its commitment “to lead by example in the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development”.⁴² At this juncture, the five members of the BRICS platform proposed a new institution differing from the Western models in its basic functions.⁴³ So, the BRICS club addressed the problem of “financing constraints” in developing states, and they created the NDB “with the purpose of mobilizing resources for infrastructure and sustainable development projects in BRICS and other emerging and developing economies”.⁴⁴ The underlying ideational incentive of this initiative is closely related to the notion of responsibility to ensure intra-generational solidarity.

(Accessed 25 June 2021).

- 38 Dilma Rousseff, “Speech by President Dilma Rousseff on the Occasion of the Opening of the General Debate of the 67th Session of the United Nations General Assembly”, 17 August 2014, <https://www.gov.br/mre/en/content-centers/speeches-articles-and-interviews/president-of-the-federative-republic-of-brazil/speeches/statement-by-h-e-dilma-rousseff-president-of-the-federative-republic-of-brazil-at-the-opening-of-the-general-debate-of-the-67th-session-of-the-united-nations-general-assembly> (Accessed 24 May 2022).
- 39 Jair Bolsonaro, “Remarks by the President of the Republic at the United Nations Summit on Biodiversity”, 01 October 2020, <https://www.gov.br/mre/en/content-centers/speeches-articles-and-interviews/president-of-the-federative-republic-of-brazil/speeches/palavras-do-senhor-presidente-da-republica-na-cupula-da-biodiversidade-da-organizacao-das-nacoes-unidas-brasilia-30-de-setembro-de-2021> (Accessed 24 May 2022).
- 40 Yi Wang, “Sustainable Development—The Road to Achieve Chinese Dream and Human Progress”, 26 September 2013, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/wjbz_663308/2461_663310/t1081238.shtml (Accessed 26 May 2022).
- 41 “Joint Statement of the BRIC Countries’ Leaders”.
- 42 “8th BRICS Summit: Goa Declaration”, *BRICS Information Centre*, 16 October 2016, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/161016-go.html> (Accessed 28 September 2021).
- 43 “Fourth BRICS Summit: Delhi Declaration”.
- 44 “The 6th BRICS Summit: Fortaleza Declaration”, *BRICS Information Centre*, 15 July 2014, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-leaders.html> (Accessed 28 September 2021).

Recognizing the BRICS' potential for ensuring green transformation, China's President Xi (2013-ongoing) urged on the partnerships with the Global South to promote sustainable global development.⁴⁵ In this context, both Prime Minister Modi and President Ramaphosa highlighted the capability of the NDB to bridge the global infrastructure gap.⁴⁶ Also, a Russian official comment considered the NDB as an institution modernizing global governance architecture and financing renewable energy projects.⁴⁷

In brief, these pieces of evidence support this article's argument, by showing that the discourse of a 'Common Future' and an intergenerational vision contribute to the self-conception of the BRICS, as it constructs a group identity that displays their readiness to take responsibility for dealing with climate change through the necessary instruments. Moreover, the motto of 'LNOB' and the idea of intra-generational solidarity paved the way for a social context where the BRICS falls into the category between developing and developed countries. This self-categorization enables the BRICS, as emerging powers, to merge their insightful understanding of the developing world's needs with a sense of responsibility for mobilizing their capabilities to provide assistance to the developing states.

Bridging Discourse and Practice: Emissions Reduction and Sustainable Development Efforts of the BRICS States

In the 2009 Joint Statement, the BRIC leaders articulated their readiness to take part in constructive dialogue, "given the need to combine measures to protect the climate with steps to fulfill [their] socio-economic development tasks".⁴⁸ South Africa, prior to its admission, and the BRIC countries as they were at the time, pledged targets to reduce their GHG emissions at COP-15, whereas they had once been exempt from any formal emissions reduction targets. In 2022, the Joint Statement of the BRICS Foreign Ministers also affirmed the BRICS' individual and joint efforts to ensure the implementation of international climate agreements.⁴⁹ This continuing attitude pointed out their ideational orientation toward the category of emerging powers, which offers their willingness and readiness to take mitigation actions as the responsible stakeholders.

45 Jinping Xi, "Keep Abreast of the Trend of the Times to Shape a Bright Future", 22 June 2022, https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202206/t20220622_10708004.html (Accessed 08 August 2022).

46 Narendra Modi, "Media Statement at Informal BRICS Leaders' Meeting on the Margins of the G20 Summit", 30 November 2018, https://www.pmindia.gov.in/en/news_updates/media-statement-at-informal-brics-leaders-meeting-on-the-margins-of-the-g20-summit/?comment=disable (Accessed 24 May 2022); Cyril Ramaphosa, "President Cyril Ramaphosa's Remarks during a Dialogue among BRICS Heads of State and Government and BRICS Business Council and the New Development Bank", 14 November 2019, <https://www.thepresidency.gov.za/speeches/president-cyril-ramaphosa%E2%80%99s-remarks-during-dialogue-among-brics-heads-state-and-government> (Accessed 24 May 2022).

47 "Comment by the Information and Press Department on Foreign Minister Sergey Lavrov's Participation in the BRICS Foreign Ministers Meeting", *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*, 17 June 2017, https://mid.ru/en/press_service/spokesman/comments/1548601/ (Accessed 25 May 2022).

48 "Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders".

49 "BRICS Joint Statement on "Strengthen BRICS Solidarity and Cooperation, Respond to New Features and Challenges in International Situation", *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*, 20 May 2022, https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202205/t20220520_10690224.html (Accessed 27 May 2022).

Table 1. The BRICS Countries' 2020 Targets Under the Copenhagen Accord

Country	2020 Targets ⁵⁰	Emissions Reduction Performances ⁵¹
Brazil	Reducing its projected emissions incl. LULUCF (Land Use, Land-Use Change and Forestry) by between 36.1% and 38.9% in 2020.	Reduced GHG (Greenhouse Gas) emissions from 2.27 gigatons in 2010 to 1.58 gigatons in 2020 but exceeded 0.35 gigatons to meet the target.
Russia	Limiting emissions by 15–25% below 1990 levels.	Decreased GHG emissions by 36.69% in 2020.
India	Reducing the emissions intensity of its GDP by 20-25% by 2020 in comparison to the 2005 level.	Reduced GHG emissions per GDP from 2.375 CO ₂ e/ \$ million GDP in 2005 to 1.172 CO ₂ e/ \$ million GDP in 2019.
China	Decreasing carbon dioxide emissions per unit of GDP by 40-45% by 2020 compared to the 2005 level.	Decreased 3.034 kiloton CO ₂ e/ \$ million GDP to 844 kiloton CO ₂ e/ \$ million GDP from 2005 to 2019.
South Africa	Reducing emissions growth trajectory below BAU (Business-as-usual) by 34% in 2020.	Limited total GHG emission by 550 MtCO ₂ e (Million tons of CO ₂ equivalent), which stays in the range of the target of 414-599 MtCO ₂ e.

The mitigation commitments under the Copenhagen Accord are helpful in reviewing to what extent states performed well, because these targets are the legally declared agendas covering the period until 2020. Discourse can facilitate possible paths for taking action. Still, there might be deviations in the practical realm.⁵² As revealed by Table 1, the BRICS endeavored to act responsibly in accordance with their discourse of a 'Common Future' and with their group identity. Despite Brazil's slightly weak performance, the overall performance of the BRICS' climate change mitigation actions corresponds to their voluntary commitments.

When the Kyoto Protocol's second commitment period came to an end, there was an international motivation to regulate emissions reductions after 2020. In line with this purpose, the final draft of the Paris Agreement⁵³ was adopted on 12 December 2015, once China appeared as a constructive stakeholder to build consensus before and during the Paris Conference, and Russia consented to be a responsible player, avoiding any action that would block a potential agreement. The Agreement ended the division between developed and developing states reaching back to Kyoto, as it envisaged the concept of Intended Nationally Determined Contributions (INDCs), which

50 "Nama Map - Pre-2020 Action by Countries", *United Nations Framework Convention on Climate Change*, n.d., <https://unfccc.int/topics/mitigation/workstreams/nationally-appropriate-mitigation-actions/nama-map-pre-2020-action-by-countries> (Accessed 25 May 2022).

51 "National Greenhouse Gas Emissions Inventories and Implied National Mitigation (Nationally Determined Contributions) Targets", *International Monetary Fund*, n.d., <https://climatedata.imf.org/datasets/72e94bc71f4441d29710a9bea4d35f1d/explore> (Accessed 23 May 2022); "Climate Watch Historical GHG Emissions 2022", *Climate Watch, World Resources Institute*, Washington, D.C., n.d., <https://www.climatewatchdata.org/ghg-emissions> (Accessed 22 May 2022).

52 Kevin C. Dunn and Iver B. Neumann, *Undertaking Discourse Analysis for Social Research*, Ann Arbor, University of Michigan Press, 2016, p. 8.

53 See the special issue of *Uluslararası İlişkiler* on Paris Climate Summit and Reflections at <https://www.uidergisi.com.tr/yazilar/paris-climate-summit-and-reflections>.

refers to the efforts of each party to reduce its national emissions.⁵⁴ Table 2 shows the commitments of the BRICS states within the framework of their INDCs and updated Nationally Determined Contributions (NDCs)⁵⁵ announcing the post-2020 climate change mitigation actions.

Table 2. The BRICS Countries' 2030 Targets Under the Paris Agreement⁵⁶

Country	INDCs	Updated NDCs
Brazil	Reduce GHG emissions by 43% compared with 2005	Reduce GHG emissions by 50% compared with 2005
Russia	Limit GHG emissions to 70-75% of 1990 emissions	Reduce GHG emissions to 70% of the 1990 level
India	Reduce the emissions intensity of GDP by 33-35%	Reduce the carbon intensity by less than 45%
China	Lower CO2 emissions per unit of GDP by 60% to 65% from the 2005 level	Lower CO2 emissions per unit of GDP by over 65% from the 2005 level
South Africa	Limit annual GHG emissions between 398 and 614 MtCO ₂ -e	Limit annual GHG emissions between 350-420 MtCO ₂ -e

The NDCs are domestic targets to alleviate carbon emissions, and they are instructive to understand actors' willingness to offer their contributions effectively. The BRICS' updated NDCs evince that the overall progress in setting their contributions confirms their responsibility perception in alliance with their discourse of a 'Common Future' and their identity as emerging powers.

Also, the BRICS platform expressed its favor for "[the] preparation and implementation of nationally appropriate mitigation actions".⁵⁷ At this point, the BRICS leaders recognized clean energy technologies as instruments for addressing climate change and promoting sustainable development goals. In the Goa Declaration, the BRICS referred to the role of clean energy in ensuring the collective well-being of the global population and the future of the world.⁵⁸ While examining the practices driven by the discourse of the 'Common Future', the installation of renewable energy is a significant indicator in terms of the climate change—sustainable development nexus, as these actions comply with the expected identity of emerging powers.

From 2009 to 2021, Brazil increased its installed renewable energy capacity by over 88%, equal to 159,942,879 MW. Russia expanded its installed renewable electricity capacity by 17.17% compared to 2009, and its capacity reached 56,216,933 MW in 2021. During the same period, installed renewable electricity capacity in South Africa jumped from 975,034 MW to 10,192,930 MW. Meanwhile, China and India added 397% and 205% to their installed renewable electricity capacity, so their infrastructure reached 1,020,234,183 MW and 147,121,717 MW, respectively.⁵⁹

54 "Nationally Determined Contributions (NDCs)", *United Nations Framework Convention on Climate Change*, n.d., <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/nationally-determined-contributions-ndcs/nationally-determined-contributions-ndcs> (Accessed 07 February 2022).

55 A country's INDCs turn into NDCs when it formally joins the Paris Agreement.

56 "All NDCs", *United Nations Framework Convention on Climate Change*, n.d., <https://www4.unfccc.int/sites/NDCStaging/Pages/All.aspx> (Accessed 25 May 2022).

57 "Fourth BRICS Summit: Delhi Declaration".

58 "8th BRICS Summit: Goa Declaration".

59 "Renewable Capacity Statistics 2022", *International Renewable Energy Agency*, Abu Dhabi, n.d., <https://public.tableau.com/views/IRENARETimeSeries/Charts?:embed=y&:showVizHome=no&publish=yes&:toolbar=no> (Accessed 25 May 2022).

In addition, the BRICS platform utilizes the motto of ‘LNOB’ in its calls for closing the gap in development financing.⁶⁰ Therefore, Western-centric Multilateral Development Banks (MDBs) lost their traditional roles, since these organizations refrained from infrastructure investment and development assistance and focused on programs targeting institutional reforms in the developing world.⁶¹ Thus, this process assisted the establishment of the NDB, understanding the concerns, wishes, and requirements of the developing economies.

As of August 2022, 45 out of 84 approved NDB projects had financed environment-related initiatives.⁶² Even if the investments carried out within the framework of the NDB have not yet been transferred outside of the BRICS states, the admission of the United Arab Emirates, Uruguay, Bangladesh, and Egypt as new members of the NDB strengthens its claim to be one of the premier development institutions for EMDCs, by utilizing the Bank’s capabilities and expertise initiated by the BRICS.⁶³ These bonds should enable the BRICS group to expand its sphere of activity in the near future. Moreover, China and Russia became donors of climate finance after they ratified the Paris Agreement. Both countries instituted their own funds together with the United Nations Development Programme and the programme attaches great importance to these initiatives in financing climate actions and SDGs.⁶⁴

The following table merges the discourse and practice of the BRICS regarding the climate change—sustainable development nexus:

Table 3. Morality and Responsibility Perceptions from the BRICS Angle

	Morally Framed Discourse	Practices Reflecting the Sense of Responsibility
Intergenerational	Common Future	Emissions Reduction Commitments Sustainable Development Efforts
Intra-generational	Leave No One Behind	New Development Bank

The table summarizes that the moral aspect in addressing climate change and sustainable development produces the discourse of a ‘Common Future’, relying on the intergenerational vision,

60 “Joint Statement for the Fourth BRICS Ministers of Environment Meeting”, *BRICS Information Centre*, 18 May 2018, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/180518-environment.html> (Accessed 31 May 2022).

61 Karin Costa Vazquez et al, “Building Infrastructure for 21st Century Sustainable Development: Lessons and Opportunities for the BRICS-Led New Development Bank”, 2017, <http://dspace.jgu.edu.in:8080/jspui/bitstream/10739/1278/1/Building-Infrastructure-21st-Century.pdf> (Accessed 07 February 2022).

62 “List of All Projects”, *New Development Bank*, n.d., <https://www.ndb.int/projects/list-of-all-projects/> (Accessed 08 August 2022).

63 “NDB Initiates Membership Expansion, Extends Global Outreach”, *New Development Bank*, 2 September 2021, https://www.ndb.int/press_release/ndb-initiates-membership-expansion-extends-global-outreach-development-bank-established-by-brics-welcomes-the-admission-of-uae-uruguay-and-bangladesh-as-new-members/ (Accessed 12 February 2022); “NDB Admits Egypt as New Member”, *New Development Bank*, 29 December 2021, https://www.ndb.int/press_release/ndb-admits-egypt-as-new-member/ (Accessed 12 February 2022).

64 “UNDP Teaming up with China Development Bank to Advance Sustainable Financing for SDGs and Climate Action”, *United Nations Development Programme*, 10 March 2022, <https://www.cn.undp.org/content/china/en/home/presscenter/articles/2022/undp-teaming-up-with-china-development-bank-to-advance-sustainable.html> (Accessed 25 May 2022); “Russia Invests Over \$14 Million in New Projects for Climate Action and SDGs”, *United Nations Development Programme*, 28 December 2021, https://www.undp.org/eurasia/press-releases/russia-invests-over-14-million-new-projects-climate-action-and-sdgs?c_src=CENTRAL&c_src2=GSR (Accessed 25 May 2022).

and the motto of 'LNOB' referring to intra-generational solidarity. The BRICS' practices show the ability to translate the sense of responsibility into action, thereby indicating two aspects of the emerging powers' attempts at maintaining a social identity. Firstly, the BRICS countries drew up a self-conception of being emerging powers that recognizes the necessity to act responsibly for the 'Common Future' and intergenerational vision. Therefore, they exerted themselves to fulfill their climate change mitigation targets and carry out sustainable development practices. Secondly, the motto of 'LNOB' exposed the lack of interest of Western-centric MDBs in providing development financing, so the BRICS group launched the NDB to ensure a level of intra-generational solidarity. This initiative cemented their identity emerging powers by emphasizing their differences from other developing states.

Conclusion

Proceeding from a constructivist standpoint, the article has argued that the discourse built on morality and the notion of responsibility generates a particular self-conception and self-categorization, and thus a separate group identity constructs for the BRICS. The discourse analysis of the texts and speeches has demonstrated that the BRICS, as a group, and the BRICS states, as presented by high-ranking figures, mutually forged an integrated frame developing self-conception and self-categorization. Through the discourse analysis, the article found that morality finds meaning in the discursive positions of the BRICS group and its members, and this feeds the sense of responsibility. The responsibility perception delineates the BRICS agenda and the partner states' practices. Moreover, the analytical framework of the article has highlighted that the BRICS states' self-conception—that recognizes the intergenerational vision and intra-generational solidarity—and their self-categorization—that place them between developed and developing countries—construct their group identity, finding itself under the label of 'emerging powers'. Last, the revealed integrated discursive frame allows us to understand that the 'lead to action' is an extension of being emerging powers. So, this connection has produced the bridge between discourse and practice.

The first research implication of the article is its contribution to the theoretical analysis of emerging powers, by modeling that states reaching the status of emerging powers consider the notions of morality and responsibility in designing their attitudes, beliefs, and actions toward global challenges in the areas of climate change and sustainable development. Second, the article introduces evidence that the nexus between climate change and sustainable development is certainly a relevant topic for investigating the concepts of social identity with respect to the BRICS grouping. Thus, the article has expanded the discussion brought forward by Mielniczuk⁶⁵.

Third, the article provides a broader perspective on the BRICS group identity, by integrating the notions of morality and responsibility as conceptual frameworks and by instrumentalizing the discourses presented in the official texts and speeches. In this regard, the article marks that the BRICS' discursive scheme, rooted in morality and responsibility, reflects their capabilities and readiness, so the BRICS accordingly acts against climate change through mitigating actions, in alliance with sustainable development efforts.⁶⁶ Moreover, while the article restates the portrayal of the grouping as the voice

65 Fabiano Mielniczuk, "BRICS in the Contemporary World: Changing Identities, Converging Interests", *Third World Quarterly*, Vol. 34, No 6, 2013, pp. 1075-1090.

66 Rafael Leal-Arcas, "The BRICS and Climate Change", *International Affairs Forum*, Vol. 4, No 1, 2013, p. 22-16; Mihaela

of the Global South and the promoter of South-South cooperation,⁶⁷ it reveals that the positioning of the BRICS in relation to the Global South forges their social identity as emerging powers. At this point, the article goes beyond the design features of the NDB,⁶⁸ and it uncovers how the NDB plays a significant part in forming the BRICS as a distinct social entity and performing as an instrument for transferring the shared perspective among the BRICS states on climate change and sustainable development into practice.

Last, the adverse impacts of COVID-19 cannot be ignored as it has revealed the relationship between the environment, human health, and the course of the global economy. Whether or not this pandemic triggers a prompt reform in the characteristics of economic activities or the patterns of the relationship between humankind and nature, the article lays the basis for investigating the actions of the BRICS platform and the NDB in the post-pandemic period within the frameworks of morality and responsibility.

Bibliography

- Abdelal, Rawi et al. (2009). "Identity as a Variable", Rawi Abdelal et al. (eds.), *Measuring Identity: A Guide for Social Scientists*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Akgemci, Esra (2022). "Authoritarian Populism as a Response to Crisis: The Case of Brazil", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 19, No 74, pp. 1-15.
- Basile, Elisabetta and Claudio Cecchi (2018). "Will the BRICS Succeed in Leading the Way to Sustainable Development?", *Rivista Di Studi Politici Internazionali*, Vol. 85, No 2, pp. 223-234.
- Basile, Elisabetta and Claudio Cecchi (2019). "The Uncertain Sustainability of BRICS Strategies for Sustainable Development", *Rivista Di Studi Politici Internazionali*, Vol. 3, No 342, pp. 261-80.
- Baysal, Başar and Uluç Karakaş (2017). "Climate Change and Security: Different Perceptions, Different Approaches", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 14, No 54, pp. 21-44.
- Besio, Cristina and Andrea Pronzini (2013). "Morality, Ethics, and Values Outside and Inside Organizations: An Example of the Discourse on Climate Change", *Journal of Business Ethics*, Vol. 119, No 3, pp. 287-300.
- Bobylev, Sergey and Leonid Grigoryev (2020). "In Search of the Contours of the Post-COVID Sustainable Development Goals: The Case of BRICS", *BRICS Journal of Economics*, Vol. 1, No 2, pp. 4-24.
- Bolsonaro, Jair (2020). "Remarks by the President of the Republic at the United Nations Summit on Biodiversity", 01 October, <https://www.gov.br/mre/en/content-centers/speeches-articles-and-interviews/president-of-the-federative-republic-of-brazil/speeches/palavras-do-senhor-presidente-da-republica-na-cupula-da-biodiversidade-da-organizacao-das-nacoes-unidas-brasilia-30-de-setembro-de-2021> (Accessed 24 May 2022).
- Brundtland Commission (1987). *Our Common Future*, Oxford, Oxford University Press.
- Cooper, Andrew F. (2017). "The BRICS' New Development Bank: Shifting from Material Leverage to Innovative Capacity", *Global Policy*, Vol. 8, No 3, pp. 275-284.
- Davenport, Deborah (2012). "BRICs in the Global Climate Regime: Rapidly Industrializing Countries and International Climate Negotiations", Ian Bailey and Hugh Compston (eds.), *Feeling the Heat*, London, Palgrave Macmillan, pp. 38-56.

Papa and Nancy W. Gleason, "Major Emerging Powers in Sustainable Development Diplomacy: Assessing Their Leadership Potential", *Global Environmental Change*, Vol. 22, No 4, 2012, p. 915-924; Elisabetta Basile and Claudio Cecchi, "The Uncertain Sustainability of BRICS Strategies for Sustainable Development", *Rivista Di Studi Politici Internazionali*, Vol. 3, No 342, 2019, p. 261-80.

67 Ramesh Thakur, "How Representative are BRICS?", *Third World Quarterly*, Vol. 35, No 10, 2014, pp. 1791-1808.

68 Niall Duggan et al., "The Structural Power of the BRICS (Brazil, Russia, India, China and South Africa) in Multilateral Development Finance: A Case Study of the New Development Bank", *International Political Science Review*, 2021; Andrew F. Cooper, "The BRICS' New Development Bank: Shifting from Material Leverage to Innovative Capacity", *Global Policy*, Vol. 8, No 3, 2017, pp. 275-284.

- Depledge, Joanna et al. (2022). "Glass Half Full or Glass Half Empty?: The 2021 Glasgow Climate Conference", *Climate Policy*, Vol. 22, No 2, pp. 147-157.
- Downie, Christian and Marc Williams (2018). "After the Paris Agreement: What Role for the BRICS in Global Climate Governance?", *Global Policy*, Vol. 9, No 3, pp. 398-407.
- Duggan, Niall et al. (2021). "The Structural Power of the BRICS (Brazil, Russia, India, China and South Africa) in Multilateral Development Finance: A Case Study of the New Development Bank", *International Political Science Review*.
- Dunn, Kevin C. and Iver B. Neumann (2016). *Undertaking Discourse Analysis for Social Research*, Ann Arbor, University of Michigan Press.
- Epstein, Charlotte (2011). "Who Speaks? Discourse, the Subject and the Study of Identity in International Politics", *European Journal of International Relations*, Vol. 17, No 2, pp. 327-350.
- Fielding, Kelly S., and Matthew J. Hornsey (2016). "A Social Identity Analysis of Climate Change and Environmental Attitudes and Behaviors: Insights and Opportunities", *Frontiers in Psychology*, No 7.
- Fioramonti, Lorenzo (2014). "On the BRICS of Collapse: Why Emerging Economies Need a Different Development Model", *Center for the Study of Governance Innovation*, University of Pretoria, South Africa, <https://www.up.ac.za/media/shared/Legacy/sitefiles/file/46/1322/brics.pdf> (Accessed 07 February 2022).
- Freitas, Isabel Maria Bodas et al. (2012). "The Kyoto Mechanisms and the Diffusion of Renewable Energy Technologies in the BRICS", *Energy Policy*, Vol. 42, pp. 118-128.
- Gladun, Elena and Dewan Ahsan (2016). "BRICS Countries' Political and Legal Participation in the Global Climate Change Agenda", *BRICS Law Journal*, Vol. 3, No 3, pp. 8-42.
- Hansen, Lene (2006). "Discourse Analysis, Identity, and Foreign Policy", Lene Hansen (ed.), *Security as Practice: Discourse Analysis and the Bosnian War*, London, Routledge, pp. 15-32.
- Heracleous, Loizos (2006). "Interpretive Approaches to Organizational Discourse", *Discourse, Interpretation, Organisation*, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 28-54.
- Hochstetler, Kathryn and Manjana Milkoreit (2015). "Responsibilities in Transition: Emerging Powers in the Climate Change Negotiations", *Global Governance*, Vol. 21, pp. 205-226.
- Lavrov, Sergey (2021). "Foreign Minister Sergey Lavrov's Opening Remarks at a Stand-alone Meeting of BRICS Ministers of Foreign Affairs/International Relations", 01 June, https://mid.ru/en/press_service/minister_speeches/1423685/ (Accessed 24 May 2022).
- Leal-Arcas, Rafael (2013). "The BRICS and Climate Change", *International Affairs Forum*, Vol. 4, No 1, pp. 22-16.
- Martins, Marco António Baptista (2019). "The BRICS Commitment on Climate Change: Process Towards an Effective Approach in the Path of Sustainable Development", Tiago Sequeira and Liliana Reis (eds.), *Climate Change and Global Development*, Springer, Cham, pp. 175-187.
- Medvedev, Dmitry (2010). "Dmitry Medvedev's Article, BRIC Countries: Common Goals — Common Actions has been Published", 13 April, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/7443> (Accessed 25 June 2022).
- Modi, Narendra (2011). "Statement by Prime Minister at the Plenary Session of BRICS Leaders", 14 April, <https://mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/332/Statement+by+Prime+Minister+at+the+plenary+session+of+BRICS+Leaders> (Accessed 25 June 2021).
- Modi, Narendra (2018). "Media Statement at Informal BRICS Leaders' Meeting on the Margins of the G20 Summit", 30 November, https://www.pmindia.gov.in/en/news_updates/media-statement-at-informal-brics-leaders-meeting-on-the-margins-of-the-g20-summit/?comment=disable (Accessed 24 May 2022).
- Modi, Narendra (2021). "PM's Speech on the World Environment Day", 05 June, https://www.pmindia.gov.in/en/news_updates/pms-speech-on-the-world-environment-day/ (Accessed 24 May 2022).
- Molewa, Edna (2017). "Statement by Minister B Molewa at the High Level Political Forum on Sustainable Development 2017", 17 July, https://www.dffe.gov.za/speech/molewa_sustainabledevelopment_2017forum (Accessed 26 May 2022).
- Michaelowa, Axel and Katharina Michaelowa (2020). "BRICS in the International Climate Negotiations", Soo Yeon Kim (ed.), *The Political Economy of the BRICS Countries: Volume 2: BRICS and the Global Economy*, World Scientific, pp. 289-305.
- Mielniczuk, Fabiano (2013). "BRICS in the Contemporary World: Changing Identities, Converging Interests", *Third World Quarterly*, Vol. 34, No 6, pp. 1075-1090.

- Narlikar, Amrita (2011). "Is India a Responsible Great Power?", *Third World Quarterly*, Vol. 32, No 9, pp. 1607-1621.
- Papa, Mihaela and Nancy W. Gleason (2012). "Major Emerging Powers in Sustainable Development Diplomacy: Assessing Their Leadership Potential", *Global Environmental Change*, Vol. 22, No 4, pp. 915-924.
- Park, Jeongwon (2013). "The Evolution of Green Growth Policy: An Unwelcome Intrusion on Global Environmental Governance?", *Journal of East Asian Economic Integration*, Vol. 17, No 2, pp. 207-241.
- Putin, Vladimir (2017). "Meeting of BRICS Leaders with Delegation Heads from Invited States", 5 September, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/55532> (Accessed 28 September 2021).
- Ramaphosa, Cyril (2019). "President Cyril Ramaphosa's Remarks during a Dialogue among BRICS Heads of State and Government and BRICS Business Council and the New Development Bank", 14 November, <https://www.thepresidency.gov.za/speeches/president-cyril-ramaphosa%E2%80%99s-remarks-during-dialogue-among-brics-heads-state-and-government> (Accessed 24 May 2022).
- Ramaphosa, Cyril (2021). "Statement by His Excellency President Cyril Ramaphosa during the Opening Session of the 13th BRICS Summit", 09 September, <http://www.thepresidency.gov.za/speeches/statement-his-excellency-president-cyril-ramaphosa-during-opening-session-13th-brics-summit> (Accessed 24 May 2022).
- Ramaphosa, Cyril (2022). "Remarks by President Cyril Ramaphosa at the Virtual Leaders' Summit on Climate", 22 April, <http://www.thepresidency.gov.za/speeches/remarks-president-cyril-ramaphosa-virtual-leaders%27-summit-climate> (Accessed 24 May 2022).
- Rousseff, Dilma (2014). "Speech by President Dilma Rousseff on the Occasion of the Opening of the General Debate of the 67th session of the United Nations General Assembly", 17 August, <https://www.gov.br/mre/en/content-centers/speeches-articles-and-interviews/president-of-the-federative-republic-of-brazil/speeches/statement-by-h-e-dilma-rousseff-president-of-the-federative-republic-of-brazil-at-the-opening-of-the-general-debate-of-the-67th-session-of-the-united-nations-general-assembly> (Accessed 24 May 2022).
- Sylvan, Donald A. and Amanda K. Metskas (2009). "Trade-Offs in Measuring Identities: A Comparison of Five Approaches", Rawi Abdelal et al. (eds.), *Measuring Identity: A Guide for Social Scientists*, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 72-112.
- Temer, Michel (2016). "Speech by President Michel Temer on the Occasion of the 71st Session of the General Assembly of the United Nations", 20 September, <https://www.gov.br/mre/en/content-centers/speeches-articles-and-interviews/president-of-the-federative-republic-of-brazil/speeches/speech-by-president-michel-temer-on-the-occasion-of-the-71st-session-of-the-general-assembly-of-the-united-nations-new-york-september-20-2016> (Accessed 28 September 2021).
- Thakur, Ramesh (2014). "How Representative are BRICS?", *Third World Quarterly*, Vol. 35, No 10, pp. 1791-1808.
- Vazquez, Karin Costa et al. (2017). "Building Infrastructure for 21st Century Sustainable Development: Lessons and Opportunities for the BRICS-Led New Development Bank", <http://dspace.jgu.edu.in:8080/jspui/bitstream/10739/1278/1/Building-Infrastructure-21st-Century.pdf> (Accessed 07 February 2022).
- Wang, Yi (2013). "Sustainable Development--The Road to Achieve Chinese Dream and Human Progress", 26 September, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/wjbz_663308/2461_663310/t1081238.shtml (Accessed 26 May 2022).
- Wang, Yi (2021). "Building Consensus and Synergy For a Bright Future of Global Development", 26 September, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/202109/t20210926_9580295.html (Accessed 24 May 2022).
- Welsch, Heinz (2021). "How Climate-Friendly Behavior Relates to Moral Identity and Identity-Protective Cognition: Evidence from the European Social Surveys", *Ecological Economics*, Vol. 185, pp. 1-11.
- Xi, Jinping (2022). "Keep Abreast of the Trend of the Times to Shape a Bright Future", 22 June, https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202206/t20220622_10708004.html (Accessed 08 August 2022).
- Yadav, Bhupender (2021). "BRICS Environment Ministers Adopt the New Delhi Statement on Environment", 27 August, <https://pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=1749687> (Accessed 25 May 2022).
- Yang, Jiechi (2017). "Remarks by H.E. Yang Jiechi State Councilor of the People's Republic of China at the Opening Ceremony of 2017 First BRICS Sherpa Meeting", 23 February, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/201702/t20170224_678602.html (Accessed 25 May 2022).
- Zhebit, Alexander (2019). "The BRICS: Wither Brazil?", *Strategic Analysis*, Vol. 43, pp. 571-584.

- “All NDCs” (n.d.). *United Nations Framework Convention on Climate Change*, <https://www4.unfccc.int/sites/NDCStaging/Pages/All.aspx> (Accessed 25 May 2022).
- “BRICS and Africa: Partnership for Development, Integration and Industrialisation: Thekwini Declaration” (2013). *BRICS Information Centre*, 27 March, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/130327-statement.html> (Accessed 28 September 2021).
- “BRICS Joint Statement on “Strengthen BRICS Solidarity and Cooperation, Respond to New Features and Challenges in International Situation”” (2022). *Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China*, 20 May, https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202205/t20220520_10690224.html (Accessed 27 May 2022).
- “BRICS Leaders Xiamen Declaration” (2017). *BRICS Information Centre*, 4 September, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/170904-xiamen.html> (Accessed 27 May 2022).
- “Climate Watch Historical GHG Emissions 2022” (n.d.). *Climate Watch, World Resources Institute*, Washington, D.C., <https://www.climatewatchdata.org/ghg-emissions> (Accessed 22 May 2022).
- “Comment by the Information and Press Department on Foreign Minister Sergey Lavrov’s Participation in the BRICS Foreign Ministers Meeting” (2017). *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*, 17 June, https://mid.ru/en/press_service/spokesman/comments/1548601/ (Accessed 25 May 2022).
- “Fourth BRICS Summit: Delhi Declaration” (2012). *BRICS Information Centre*, 29 March, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/120329-delhi-declaration.html> (Accessed 28 September 2021).
- “Goa Statement on Environment: Second Meeting of BRICS Environment Ministers” (2016). *BRICS Information Centre*, 16 September, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/160916-environment.html> (Accessed 28 September 2021).
- “Joint Statement by President of the Federative Republic of Brazil Jair Bolsonaro and President of the Russian Federation Vladimir Putin” (2022). *Ministry of Foreign Affairs*, 16 February, <https://www.gov.br/mre/en/contact-us/press-area/press-releases/joint-statement-by-president-of-the-federative-republic-of-brazil-jair-bolsonaro-and-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin> (Accessed 25 May 2022).
- “Joint Statement for the Fourth BRICS Ministers of Environment Meeting” (2018). *BRICS Information Centre*, 18 May, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/180518-environment.html> (Accessed 31 May 2022).
- “Joint Statement of the BRIC Countries’ Leaders” (2009). *BRICS Information Centre*, 16 June, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/090616-leaders.html> (Accessed 28 September 2021).
- “List of All Projects” (n.d.). *New Development Bank*, <https://www.ndb.int/projects/list-of-all-projects/> (Accessed 08 August 2022).
- “Nama Map - Pre-2020 Action by Countries” (n.d.). *United Nations Framework Convention on Climate Change*, <https://unfccc.int/topics/mitigation/workstreams/nationally-appropriate-mitigation-actions/nama-map-pre-2020-action-by-countries> (Accessed 25 May 2022).
- “National Greenhouse Gas Emissions Inventories and Implied National Mitigation (Nationally Determined Contributions) Targets” (n.d.). *International Monetary Fund*, <https://climatedata.imf.org/datasets/72e94bc71f4441d29710a9bea4d35f1d/explore> (Accessed 23 May 2022).
- “Nationally Determined Contributions (NDCs)” (n.d.). *United Nations Framework Convention on Climate Change*, <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/nationally-determined-contributions-ndcs/nationally-determined-contributions-ndcs> (Accessed 07 February 2022).
- “NDB Initiates Membership Expansion, Extends Global Outreach” (2021). *New Development Bank*, 2 September, https://www.ndb.int/press_release/ndb-initiates-membership-expansion-extends-global-outreach-development-bank-established-by-brics-welcomes-the-admission-of-uae-uruguay-and-bangladesh-as-new-members/ (Accessed 12 February 2022).
- “NDB Admits Egypt as New Member” (2021). *New Development Bank*, 29 December, https://www.ndb.int/press_release/ndb-admits-egypt-as-new-member/ (Accessed 12 February 2022).
- “Renewable Capacity Statistics 2022” (n.d.). *International Renewable Energy Agency*, Abu Dhabi, <https://public.tableau.com/views/IRENARETimeSeries/Charts?:embed=y&:showVizHome=no&publish=yes&:toolbar=no> (Accessed 25 May 2022).
- “Russia Invests Over \$14 Million in New Projects for Climate Action and SDGs” (2021). *United Nations Development Programme*, 28 December, https://www.undp.org/eurasia/press-releases/russia-invests-over-14-million-new-projects-climate-action-and-sdgs?c_src=CENTRAL&c_src2=GSR (Accessed 25 May 2022).

- “The 6th BRICS Summit: Fortaleza Declaration” (2014). *BRICS Information Centre*, 15 July, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-leaders.html> (Accessed 28 September 2021).
- “UNDP Teaming up with China Development Bank to Advance Sustainable Financing for SDGs and Climate Action” (2022). *United Nations Development Programme*, 10 March, <https://www.cn.undp.org/content/china/en/home/presscenter/articles/2022/undp-teaming-up-with-china-development-bank-to-advance-sustainab.html> (Accessed 25 May 2022).
- “VII BRICS Summit: Ufa Declaration” (2015). *BRICS Information Centre*, 9 July, http://www.brics.utoronto.ca/docs/150709-ufa-declaration_en.pdf (Accessed 27 May 2022).
- “3rd BRICS Summit: Sanya Declaration” (2011). *BRICS Information Centre*, 14 April, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/110414-leaders.html> (Accessed 28 September 2021).
- “8th BRICS Summit: Goa Declaration” (2016). *BRICS Information Centre*, 16 October, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/161016-go.html> (Accessed 28 September 2021).

1939 İngiliz-Fransız-Türk Antlaşması'na Dair Dikkatlerden Kaçan Bir Gerçek: Özel Anlaşma'da Yer Alan 'Erteleyici Madde'nin Kaldırılması

Murat AYDOĞDU

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü, İstanbul.
E-Mail: murat.aydogdu@istanbul.edu.tr
Orcid: 0000-0001-6857-1211*

ÖZET

19 Ekim 1939 tarihli İngiliz-Fransız-Türk Karşılıklı Yardım Antlaşması'na ekli Özel Anlaşma'nın 6. maddesi, yine Özel Anlaşma'nın 2., 4. ve 5. maddelerinde tespit edilen silah ve krediler kendisine teslim edilmedikçe Türkiye'nin ittifak antlaşmasından doğan yükümlülüklerini yerine getirmeye zorlanamayacağını ifade ediyordu. İngiltere ve Fransa Türkiye'yi mutlaka kazanmak istedikleri bir ortamda bu Erteleyici Madde'nin antlaşmada yer almasını kabul ettiler ama hiç vakit kaybetmeden de kaldırılması için uğraş vermeye başladılar. Ne varki Türkiye'nin Trakya cephesi için acilen istediği tanksavarları ve uçaksavarları vermeleri mümkün olmadı. İngilizler Erteleyici Madde'nin kaldırılmasından umutlarını kestiklerinde söz konusu maddenin aslında çok önemli olmadığını dair yeni bir yaklaşım geliştirdiler. Çok kısa bir süre içerisinde Türkiye ile İngiltere ve Fransa, ilki artan ekonomik ve güvenlik kaygıları sebebiyle, diğer ikisi de Türkiye'yi kaybetme riskini göze alamadıklarından bir uzlaşmaya gittiler. Türkiye'ye vaat edilen kredilerin kullanılmasına, Müttefiklerin Türkiye'den krom ve kuru meyve almayı kabul etmelerine karşılık Ankara Hükümeti de 26 Ocak 1940'ta Erteleyici Madde'nin artık hükümsüz olduğuna dair bir Bakanlar Kurulu kararı çıkardı. Bu gelişme Türk tarihçiler tarafından fark edilememiş ve bu durumun bir sonucu olarak da Türkiye'nin savaş dışı kalabilmesi için sürekli müracaat ettiği 'yeterince teçhiz edilmediği' argümanının genel olarak (aslında artık var olmayan) bu maddeye dayandığı zannedilmiştir. Diğer yandan Ankara bu maddeyi, söz konusu silahların ancak küçük bir kısmını teslim almış olmasına ve kalan kısmın teslimi de kısa vadede mümkün olmamasına rağmen kaldırmıştır. Ankara'nın savaşla kendisi arasındaki çok önemli bir barikatı bu şekilde ortadan kaldırması, II. Dünya Savaşı'nın başlangıç safhasında Türkiye'nin izlediği dış politikayı yeniden gözden geçirmeyi gerektirecek denli önemli bir gelişmedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Balkanlar, Lord Halifax, II. Dünya Savaşı, Numan Menemencioglu

An Overlooked Fact About the 1939 Anglo-French-Turkish Treaty: Removal of the 'Suspensive Clause' in the Special Agreement

ABSTRACT

In the sixth article of Special Agreement which is annexed to Anglo-French-Turkish Treaty of Mutual Assistance dated 19 October 1939 it is expressed that Turkey cannot be forced to fulfill its obligations set down by the treaty, if the arms and credits that are committed by the second, fourth and fifth articles of the Special Agreement are not granted. As Britain and France wanted Turkey on Allied side, they accepted this Suspensive Clause to be laid down by the treaty but they immediately began to work on removing it. Yet the Allies couldn't supply Turkey the anti-tank and anti-aircraft weapons it requires for the front of Thrace. The British gave up such effort and embraced another approach that underrates the significance of said clause. Despite all, in a short span of time Turkey – whose economic and security concerns raised – and the Allied front – who could not risk losing Turkey – came to a mutual understanding. As it was agreed that the credits that were promised to Ankara would be given and that Allied countries would purchase chromium and dried fruit from Turkey, on 26 January 1940 Government of Turkey issued a cabinet decree announcing the Suspensive Clause abolished. However it appears Turkish historians have not recognized this development and consequently it has been considered that the argument Ankara put forward, in order to preserve its non-belligerent status, that Turkey is 'not adequately equipped', was based upon this (essentially non-existent) clause. On the other hand, Ankara abolished this clause even though it received only a small part of the arms that were promised, and delivery of the remaining part was not possible in the short term. The fact that Ankara thus removed such important barricade on its way to the war is a development crucial enough to revise the foreign policy Turkey followed at the beginning of World War II.

Keywords: Turkish Foreign Policy, Balkans, Lord Halifax, World War II, Numan Menemencioglu

Giriş

Mart 1939'da Almanya'nın Çekoslovakya'yı işgal etmiş olması Türkiye'de rahatsızlık uyandırmış olsa da Alman saldırganlığı hala nispeten uzaktaki bir olguydu. Ancak Nisan ayında İtalyanların Arnavutluk'u işgal ederek burada hatırı sayılır bir yığınak yapması ve bu işgalin Berlin tarafından desteklenmesi endişeleri arttırdı. Türkiye'nin buna cevabı İngiltere ile Mayıs, Fransa ile Haziran aylarında imzaladığı deklarasyonlar oldu. Akdeniz'de bu üç devlete yönelebilecek bir saldırı karşısında işbirliğini öngören bu deklarasyonlar aynı zamanda müstakbel ittifak antlaşmasının da zeminini oluşturacaktı. Bu durum esasen Türkiye'nin kesin bir tercih yapmış olduğunu ortaya koyuyordu. Dış ticareti neredeyse bütünüyle Almanya'ya bağımlı olan Ankara¹ bu hamleyi Almanya ile ticari ilişkilerinin kopması ve bu ülkeyle siyasi gerilim yaşama pahasına yapmıştı.

Almanya'nın Türkiye'ye tepkisi sert oldu: 16 Ocak 1939 tarihli ve Türkiye'ye 150 milyon Reich Mark kredi verilmesini öngören anlaşmanın onaylanmamasına ve süresi 31 Ağustos 1939'da dolacak olan 25 Temmuz 1938 tarihli Türk-Alman Ticaret Antlaşması'nın yenilenmesine dair görüşmelere şimdilik başlanmamasına karar verildi. Diğer yandan Türkiye'ye ağır silah verilmeyecekti ama Türkiye'den krom tedarikini sürdürmek adına daha önce siparişi verilmiş hafif silahlar gönderilecek, yeni sipariş ise alınmayacaktı. Buna karşılık Ankara Almanya'ya krom ihracatını azaltma ve yavaşlatma yoluna giderken Almanya Türkiye'ye askeri malzeme vermediği takdirde Türkiye'nin de Almanya'ya krom sevkiyatını durdurabileceği tehdidinde bulundu. Almanlar ise krom sevkiyatı olmadan ticari antlaşmanın yenilenmeyeceğini bildirdiler. Ayrıca Almanlar ticaret antlaşmasının yenilenmesi için geçerliliğini koruyan bütün silah sözleşmelerinin ve 16 Ocak 1939 tarihli kredi anlaşmasının iptalini önşart olarak ortaya koydular. Neticede ticaret anlaşması yenilenmedi ve Almanya'nın Polonya'ya saldırdığı 1 Eylül 1939 itibarıyla Almanya ile Türkiye arasındaki ticaret de durmuş olacaktı.² Hiç şüphesiz Ankara'nın beklentisi İngiltere ve Fransa'nın Almanya'nın boşluğunu doldurmasıydı.

23 Ağustos 1939'da Almanya ve Sovyetler Birliği arasında imzalanan saldırmazlık paktı özellikle Avrupa'da tüm politik hesapları alt üst eden bir gelişme oldu. İngilizler ve Fransızlar bir süredir Almanya'ya karşı ortaklık kurmak için müzakerelerde buldukları Sovyetler Birliği'nin avuçlarının içinden kaydığını gördüler. Bu yeni durumda Hitler'in Batı'ya karşı bir sefere hazırlanma ihtimali artık çok daha yüksekti. Bu pakt başka soruları da akla getiriyordu: Almanya ve Sovyetler Birliği arasındaki uzlaşma görüldüğü kadarından mı ibaretti yoksa mesela nüfuz alanları belirlemeye yönelik gizli bir uzlaşma da mevcut olabilir miydi? Eğer böyleyse bu uzlaşmanın içeriği ne olabilirdi? Öte yandan İngiliz-Fransız cephesi için çok önemli bir soru da, bu paktın Türkiye'nin politik tutumu üzerindeki etkisinin ne olacağıydı. İngiltere ve Fransa ile bir ittifaka doğru yürürken, Sovyetler Birliği'nin de aynı cephede yer alacağını varsayan Türkiye Moskova'nın aldığı yeni pozisyon karşısında geri adım atacak mıydı? Bu sorunun cevabı çok önemliydi zira Doğu Akdeniz, Balkanlar ve Ortadoğu söz konusu olduğunda Türkiye'nin pozisyonu belirleyici olacaktı. Fakat Türkiye yönünü değiştirmede ve 1 Eylül 1939'da Polonya'ya saldıran Almanya'ya savaş ilan etmiş olmalarına rağmen İngiltere ve Fransa ile bir ittifak antlaşması imzaladı. Ancak bunu yaparken antlaşmaya iki önkoşul koydurmayı başardı. Birincisi Protokol 2'de yer alan ve Türkiye'nin, her halükarda onu Sovyetler Birliği ile silahlı bir çatışmaya

1 Hilal Karavar, "Ekonomik Diplomasi Perspektifinden II. Wilhelm ve Theodor Heuss'un Türkiye Ziyaretlerinin Değerlendirilmesi", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 18, No 72, 2021, s. 92.

2 Nuri Karakaş, "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'nin Krom Satışı ve Müttefik Politikaları", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Cilt 25, Sayı 2, 2010, s. 453-454.

götürecek/götürebilecek bir eyleme zorlanamayacağı hükmüydü. İkincisi ise antlaşmaya ekli Özel Anlaşma'nın 6. maddesinde yer alan hükümdü. Bu hüküm antlaşmanın tamamen yürürlüğe girmesini İngiltere ve Fransa'nın yine Özel Anlaşma'nın 2., 4. ve 5. maddelerinde taahhüt ettikleri kredileri kullanılabilir hale getirmeleri ve Türkiye'nin Trakya sınırlarının muhtemel bir düşman taarruzuna karşı acilen etkili savunma yapılabilecek duruma getirilmesi şartına bağlıyordu.³

Söz konusu 6. madde Bakanlar Kurulu kararıyla 26 Ocak 1940'ta iptal edildi. Bu her açıdan son derece önemli bir karardı. Ne var ki II. Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası'nı ele alan eserlerde (İsmail Soysal'ın aşağıda ifade edilen bir cümlelik ve Bakanlar Kurulu kararından bahsetmeyen değinisi dışında) buna hiç değinilmedi. Durum bu olunca da Türkiye'nin son safhaya kadar savaş dışı kalabilmesinde (aslında artık hukuki işlevini kaybetmiş olan) 6. maddenin kullanışlı bir rol oynadığı kabul edildi. Doğal olarak da bu kararın II. Dünya Savaşı'nın başlangıç safhasında Türk Dış Politikası'nın gerçekte ne olduğu sorusunu cevaplandırabilme noktasında taşıdığı öneme girilmesi de zaten mümkün olmadı. Meselenin ele alınış biçimini II. Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Dış Politikası'na dair çalışmalar üzerinden kısaca şöyle özetleyebiliriz:

6. maddenin kaldırıldığına bir cümle ile de olsa değinen (bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla) tek Türk araştırmacı İsmail Soysal olmuştur: “İngiltere ve Fransa Türkiye Merkez Bankası'na 28 Ocak 1940 günü 15 milyon Sterlinlik 55 ton altını (1982 yılındaki değeri yaklaşık 750 milyon dolar) teslim edince, Dışişleri Bakanı, İngiliz ve Fransız Büyükelçilerine yolladığı mektuplarda, böylelikle Üçlü İttifakın tüm hükümlerinin uygulanmaya konulduğunu bildirmiştir.”⁴ Ancak Soysal'ın yazdıkları bundan ibarettir ve bu kararın bir Bakanlar Kurulu kararı olduğuna değinmediği gibi anlamı üzerinde hiç durmamıştır. Soysal'ın kaynağı da anlaşılan yayına kendisinin hazırladığı Cevat Açıkalın'ın anılarıdır.⁵ Zehra Önder'in çalışmasında ittifak antlaşmasını müteakip İngilizlerin “erteleyici madde”yi (*suspensive clause*) yeniden görüşmeye açtıkları ve Türkiye'yi bundan vazgeçirmeye çalıştıkları ifade edilirken “*suspensive clause*” ifadesinin yanına açıklama olarak ‘(Rusya özel hükmü)’ ibaresi konmuştur.⁶ Ancak bu açıklama meselenin tamamen yanlış anlaşıldığını göstermektedir. Bu dönemde İngilizlerin Türkleri vazgeçirmeye çalıştığı hüküm antlaşmaya ekli açık 2. protokolün konusu olan ‘Sovyet çekincesi’ değil, ileride görüleceği üzere Özel Anlaşma'nın 6. maddesinin konusu olan kredi ve silah yardımıyla ilgili ‘Erteleyici Madde’ydi. Cemil Koçak da Önder'in çalışmasına atfen İngiltere'nin Sovyet çekincesini antlaşma metninden çıkarmak istemesine karşılık, Menemencioğlu'nun Türkiye'nin bunu ancak askeri bakımdan istediği ölçüde teçhiz edildiği takdirde kabul edebileceğini belirttiğini ifade eder.⁷ Dolayısıyla Koçak da İngilizlerin Menemencioğlu ile yürütülen müzakereler sırasında kaldırılmasını talep ettikleri erteleyici maddenin ‘Sovyet çekincesi’ olduğunu ifade etmekle aynı hatayı tekrarlamıştır. Selim Deringil ise ‘erteleme maddesi’ olarak bu hükme yüzeysel olarak değinir ama akıbetinden hiç bahsetmez.⁸ İlhan Tekeli ve Selim İlkin'in çalışmasında ise genel bir hata tekrarlanmış, Özel Anlaşma'nın

3 19 Ekim 1939 tarihli Türkiye, İngiltere ve Fransa Arasında Karşılıklı Yardım Antlaşması ve ekli Gizli Askeri Sözleşme ile Özel Anlaşma için bkz. İsmail Soysal, *Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları I. Cilt (1920-1945)*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2000, s. 608-617.

4 İsmail Soysal, “1939 Türk –İngiliz-Fransız İttifakı”, *Bellekten*, Cilt 46, Sayı 182, 1982, s. 409.

5 Cevat Açıkalın, “Cevat Açıkalın'ın Anıları 2. Dünya Savaşı'nın İlk Yılları (1939-1941)”, İsmail Soysal (der.), *Bellekten*, Cilt 56, Sayı 217, 1992, s. 1034-1035.

6 Zehra Önder, *II. Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası*, çev. Leyla Uslu, Ankara, Bilgi Yayınevi, 2010, s. 49.

7 Cemil Koçak, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945) I. Cilt*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2015, s. 291.

8 Selim Deringil, *Denge Oyunu: İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Dış Politikası*, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2015, s. 87, 89-90.

6. maddesi (kitaptaki tanımlamayla “Türk ordusunun savaşa girmeden önce yeterli olarak teçhiz edilmiş olması” hükmü) Türkiye’nin savaş dışı kalmayı başarmasının en önemli sebeplerinden biri olarak gösterilmiştir. Eserde savaşın ilk yıllarında Türkiye’nin savaş dışı kalmak için 2 numaralı protokoldeki Sovyet çekincesini kullandığı, savaşın Rusya lehine dönmesinin ardından ise ikinci koşulu (yani Özel Anlaşma’nın 6. maddesini) kullandığı ileri sürülmüştür.⁹ Aynı şekilde Baskın Oran da savaşa katılımı yönünde İngiltere ve Fransa’dan gelen baskılara karşı Türkiye’nin sürekli olarak kendisine yapılan silah yardımının yetersizliğini ileri sürerken, bunu Özel Anlaşma’nın 6. maddesine dayanarak yaptığını söylemekte ve bu maddeyi Türkiye’nin savaş dışında kalmasını sağlayan üç sağlam hukuksal gerekçeden biri olarak saymaktadır.¹⁰ Nezihe Selcen Korkmazcan’ın ‘İkinci Dünya Savaşı’nda Türk Diplomasisi’ isimli eserinde de aynı hata mevcuttur. Korkmazcan “savaşın ilerleyen safhalarında Türkiye’nin çoğunlukla yaptığı, İttifak Antlaşması’nın ekindeki Özel Anlaşma’nın gereğinin tam olarak yerine getirilmediğini öne sürerek ya da antlaşmanın sonundaki protokole eklettiği Sovyet çekincesini hatırlatarak savaş dışında kalmaya çalışmak olmuştur” demektedir.¹¹ Aslında Korkmazcan 26 Ocak 1940 kararnameğine atıf yapmış fakat sadece müttefiklerin kredi taahhütlerini yerine getirdiklerine dair kısmını zikretmiştir.¹² Halbuki kararname metninin devamında Özel Anlaşma’nın 6. maddesinin yani Erteleyici Madde’nin kaldırıldığı ortaya konmaktadır ki esasen kararname de buna yöneliktir. Aynı şekilde Figen Atabey de Türkiye’nin savaş dışı pozisyonunu koruyabilmesinin antlaşmaya eklettiği askeri ve ekonomik yardım koşulları sayesinde mümkün olabildiğini söylemektedir.¹³

Bu çalışma Engelleyici Madde’nin hangi siyasal atmosferde antlaşmaya girebildiği, Müttefiklerin ve özellikle İngilizlerin meseleye bakış açısının ne olduğu, Ankara’nın bu maddeyi kaldırmayı nasıl ve niçin kabul ettiği sorularına, ağırlıklı olarak bu konuda halihazırda kullanabileceğimiz en doyurucu kaynaklardan biri olarak İngiliz kabine dosyalarını merkeze alarak cevap bulmaya çalışacaktır.

Erteleyici Madde’nin Antlaşmaya Girmesi ve Kaldırılmasına Yönelik İngiliz Çabaları

Almanya’nın Polonya’yı işgale başladığı ve buna karşılık İngiltere ve Fransa’nın da Almanya’ya savaş ilan etmiş olduğu bir ortamda yürütülen Türk-İngiliz-Fransız ittifak görüşmelerinde Ankara Hükümeti Protokol 2’de ifade edilecek olan Sovyet çekincesinin yanı sıra antlaşmaya bir ön şart daha konulmasını istedi. Buna göre “kendisine yeterince savaş malzemesi sağlanıncaya dek Türkiye antlaşmadan doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi konusunda zorlanmamalıydı.”¹⁴ Bu İngilizler açısından her ne kadar moral bozucu bir gelişme olsa da gerek Başbakan Neville Chamberlain gerek Dışişleri Bakanı Lord Halifax İngiltere’nin mevcut şartlarda Türkiye ile acilen bir ittifak antlaşması imzalamasını zaruri buluyorlardı. Aralarında aldıkları karara binaen ve Savaş Kabinesi’ne danışmaksızın¹⁵ Halifax

9 İlhan Tekeli ve Selim İlkin, *İkinci Dünya Savaşı Türkiye’si I. Cilt*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014, s. 655-656.

10 Baskın Oran, “Savaş Kaosunda Türkiye: Görelî Özerklik 2: Dönemin Bilançosu”, *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşı’ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar Cilt: 1 1919-1980*, Baskın Oran (der.), İstanbul, İletişim Yayınları, 2009, s. 394.

11 Nezihe Selcen Korkmazcan, *İkinci Dünya Savaşı’nda Türk Diplomasisi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 2018, s. 89.

12 Ibid., s. 94.

13 Figen Atabey, *1939 Türk-İngiliz Fransız İttifakı*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2014, s. 123-124.

14 *The National Archives (TNA)*, Public Record Office (PRO), Cabinet (CAB) 65/1/24, 23 Eylül 1939.

15 Richard Charles Mee, *The Foreign Policy of The Chamberlain Wartime Administration, September 1939-May 1940*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Birmingham, University of Birmingham, School of Historical Studies, 1998, s. 181. <http://etheses.bham.ac.uk/id/eprint/635/>. (Erişim Tarihi 05.12.2021)

Ankara'daki büyükelçi Hughe Knatchbull Hugessen'e 17 Eylül 1939'da bir talimat gönderdi ve eğer Türkiye hemen bir siyasi anlaşma imzalayacak olursa kredi taleplerinin ve Erteleyici Madde'nin kabul edilmesini önereceğini bildirdi.¹⁶

Halifax 23 Eylül'de Savaş Kabinesi'ne durumu açıklarken "bu talepleri reddedildiği takdirde Türklerin antlaşmayı imzalamasının ancak ihtiyaç duydukları savaş malzemesi kendilerine ulaştırıldığı anda mümkün olabileceği" bilgisini edindiğini de ilave etti. Erteleyici Madde'nin uyandırdığı hayal kırıklığını yaşayan Savaş Kabinesi üyeleri Türkiye'nin 15 milyon Sterlin tutarındaki kredinin külçe altın olarak teslimine yönelik bir diğer talebini öğrendiklerinde infiale kapıldılar. Kabinenin meseleye bakış açısı şuydu:

"Eğer Türkler bu kadar çok altını kasalarına dolduracaklarsa herhalde bunun bir karşılığı olmalıydı. Ancak halihazırda ortada görülebilen tek karşılık bir erteleyici madde marifetiyle tamamen anlamsız hale gelebilecek bir antlaşmaydı. Yani Türklere bakılırsa altınlar kendilerine koşulsuz teslim edilmeliydi. Bundan sonra da İngiliz askerleri tarafından acil ihtiyaç duyulduğu gerçeğine rağmen Türklerin büyük sayılarda savaş malzemesiyle donatılması gerekiyordu."¹⁷

Görünen o ki bu yeni talepler karşısında duyulan kızgınlık Savaş Kabinesi'nde Güneydoğu Polonya'ya yönelik Sovyet işgalini Türklerle acil bir ittifakın zaruretini ortadan kaldıracabilecek tarzda yorumlama eğilimi uyandırmıştı: "Belki de bu işgal Almanların Romanya'yı ani bir işgalini çok daha az olası hale getirmişti... Rus hamlesi belki de "Balkanlara dokunma!" anlamına gelecek şekilde yorumlanmalıydı". Buradan varılan sonuç altınların mukabil kazanımlar elde edilmeden önce Türklere verilmemesiydi.¹⁸

Diğer yandan Ankara hükümeti, Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu'nu ittifak müzakereleri için Moskova'ya göndermiş durumdaydı ve Türkiye'nin pozisyonunu İngiltere aleyhine değiştirme ihtimali tedirginlik uyandırıyor. Halifax genel vaziyetin, Erteleyici Madde sebebiyle büyük ölçüde işlevsiz hale gelse bile, Türklerle hemen bir antlaşma yapmayı zorunlu kıldığı fikrini işledi:

"Bu antlaşma Türk işbirliğine dair belirli bir beklenti içermese bile en azından Türkiye'yi Almanların safında savaşır bulma ihtimaline karşı bir sigorta sağlayacaktı. 15 Milyon Sterlin altın ağır bir bedeldi ama Türk tarafsızlığı için ödenecek çok ağır bir bedel değildi. Bu yolu takip etmek şüphesiz ki büyük risklerin alınmasını gerektirecekti ama bunlar mevcut uluslararası vaziyet göz önüne alındığında savunulabilir riskler olacaktı. Türkiye'yle bir anlaşmanın imzalanması İngiltere'nin halihazırda 'fena halde' ihtiyaç duyduğu kabilden diplomatik bir başarı olacaktı. Eğer aksine Türkiye'yle bir antlaşma elde edilemezse ağır bir diplomatik yenilgiye uğranılmış olacaktı."¹⁹

Açıkça görüldüğü gibi Başbakan Chamberlain ve Dışişleri Bakanı Halifax'ın zihninde antlaşmanın mali külfeti, getireceği diplomatik ve moral kazanımla kıyaslandığında ikinci planda kalıyordu.²⁰ Türk taleplerinin karşılanması gerektiği açıklığa kavuşmuştu. Maliye Bakanı Sir John Simon her ne kadar Türkiye'nin altını nasıl kullanacağı üzerinde az çok kontrole sahip olunabilmesi için fiziksel

16 Brock Millman, *Ill-Made Alliance : Anglo-Turkish Relations 1934-1940*, Montreal and Kingston, McGill-Queen's University Press, 1998, s. 249.

17 TNA, PRO, CAB 65/1/24, 23 Eylül 1939.

18 Ibid.

19 Ibid.

20 Mee, *The Foreign Policy*, s. 181.

teslimat yapılmamasında ısrar etse de;²¹ Türk Hükümeti'nin fiziksel teslimattaki kararlılığı karşısında bir yandan da nakliye sırasında yaşanabilecek olumsuzluklara kafa yormaya başladı: "Riskten kurtulmak için külçeler Türklere Londra ya da Paris'te teslim edilebilir ya da en azından nakliye işinin sorumluluğu Türk Hükümeti'nin sırtına yüklenebilirdi."²²

Zamanla 15 milyon Sterlinlik altının Türklere teslimi ve antlaşmanın yürürlüğe girmesi arasında sıkı bir bağ kuruldu ve hem Londra ve hem Paris altınlar teslim edildiğinde Erteleyici Madde'nin de ortadan kalkması gerektiği noktasında uzlaştılar.²³ Türklerin altın külçelerini ellerine almalarının karşılığı antlaşmanın tümünden uygulamaya girmesi olacaktı.

Ankara'da devam eden müzakerelerde Erteleyici Madde bir çerçeveye kavuştuğunda Halifax 25 Eylül'de Savaş Kabinesi'ne "İngiltere'nin kendisine temin etmeyi yükümlendiği altın ve silah eline geçinceye kadar Türkiye'nin antlaşma çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmek zorunda olacağını" açıkladı. Ancak Hugessen silah temini koşulunun çerçevesini daraltmayı başarmıştı. Türkler Avrupa'daki sınırlarının savunması için gerekli savaş malzemesi sağlandığında Erteleyici Madde'deki şartın yerine getirilmiş sayılacağını kabul etmişlerdi.²⁴

Nihayet 28 Eylül'de Türk-İngiliz-Fransız İttifak Antlaşması ve bu antlaşmaya bağlı Askeri Sözleşme ve Özel Anlaşma Ankara'da parafe edildi. Türk Dışişleri Genel Sekreteri Numan Menemenci-oğlu Hugessen'e Türkiye'nin Saraçoğlu Moskova'dan döner dönmez hatta belki daha bile önce antlaşmayı imzalamaya hazır olacağını, Saraçoğlu dönene kadar gizliliğin tamamen muhafaza edilmesi gerektiğini belirtmişti.²⁵

Antlaşmaya bağlı Özel Anlaşma'nın 6. maddesine, yani Erteleyici Madde'ye göre; Türkiye Karşılıklı Yardım Antlaşması uyarınca üstlendiği yükümlülükleri ancak yine Özel Anlaşma'nın 2. maddesinde öngörülen gereçler kendi emrinde tutulduğunda ve 4. ile 5. maddelerdeki İngiliz ve Fransız yükümlülükleri uygulandığında yerine getirmekle mükellef olacaktı. Daha açık olarak; Türkiye'ye 25 milyon Sterlin tutarında silah kredisi kullanılır, Trakya sınırı bir saldırıya etkinlikle karşı koyabilecek şekilde silahlandırılır, 15 milyon Sterlin tutarındaki paranın altın olarak karşılığı Türk Hükümeti'ne Ankara'da teslim edilir, Fransa ve İngiltere hükümetleri 3,5 milyon Sterlin tutarındaki klining kredisini Türk Hükümeti'nin emrine hazır hale getirirse Türkiye de yükümlülüklerini o zaman yerine getirmek zorunda olacaktı.²⁶

Bu bağlamda General Kazım Orbay başkanlığındaki bir heyet Türkiye'nin askeri talepleriyle ilgili temaslarda bulunmak üzere Ekim ayı başlarında Londra'ya gitti. Ancak İngiltere ve Fransa Türkiye'ye silah tedariki konusunda ciddi problemlerle karşı karşıyaydı. Her şeyden önce Batı cephesinde erken bir Alman taarruzu ihtimali diğer müttefiklere silah tahsisini uzun bir süre için olanaksız kılacak gibiydi²⁷. Diğer yandan İngilizler daha antlaşma imzalanmadan Erteleyici Madde'yi kaldırmanın bir formülünü bulmak için arayışa girmişlerdi. Bunun için Türklerin, kredi talepleri bir yana, askeri açıdan Trakya sınırının savunmasında tatmin edilmeleri gerekiyordu. Ancak görüldüğü gibi bunu

21 TNA, PRO, CAB 65/1/25, 24 Eylül 1939.

22 TNA, PRO, CAB 65/1/26, 25 Eylül 1939.

23 TNA, PRO, CAB 65/1/30, 28 Eylül 1939.

24 TNA, PRO, CAB 65/1/26, 25 Eylül 1939.

25 TNA, PRO, CAB 65/1/31, 29 Eylül 1939.

26 Soysal, *Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları*, s. 608-617.

27 TNA, PRO, CAB 65/1/31, 29 Eylül 1939.

sağlayacak silahların Türkiye'ye verilmesi imkansızdı. Bu durumda Trakya sınırının savunmasına bir İngiliz-Fransız gücünün destek vermesi fikri ileri sürüldüyse de Kurmay Başkanları Komitesi bu iş için İngiliz kuvveti tahsis edilemeyeceği yönünde görüş bildirdi. Suriye'den bir Fransız kuvveti getirilme imkanı üzerinde duruldu. İspanya'dan silah tedarik etme imkanları tartışıldı.²⁸

Silah tedariki konusundaki başat problem tanksavar ve uçaksavar yokluğundan kaynaklanıyordu. Müttefikler Orbay'ın taleplerinden bir kısmını öyle ya da böyle karşılayabilecek durumdaydılar ama tanksavar ve Bofors uçaksavar silahlarıyla bir adet akaryakıt tankerine yönelik talepleri karşılamaları mümkün değildi. Tanksavar konusunda İspanya şıkkı üzerinde durulurken İsveç'ten de Bofors uçaksavar temin edilmesi gündemdeydi. İngilizlerin daha önce sipariş ettiği 250 adet Bofors uçaksavardan 40-50 kadarı teslimata hazır durumdaydı ama İsveç hükümeti kendi tarafsız pozisyonunu ileri sürerek bunları göndermeye yanaşmıyordu. Orbay ise bu silahlardan bazılarının doğrudan Türkiye'ye yönlendirilmesi fikrini ortaya atmıştı. Ancak İngilizler bu silahların bedeli olan yaklaşık 650.000 Sterlin'i Türklerin kendilerine verilen kredilerden İsveç'e ödemesi gerektiğini düşünürlerken Türk tarafı ise bu alım için müttefiklerin kendilerine ek kredi açması gerektiğini düşünmekteydi. İngilizler durumu Moskova'da devam eden Türk-Sovyet görüşmelerinin gidişatına göre değerlendirmeye karar verdiler.²⁹

Netice olarak Türk-Sovyet görüşmeleri bir sonuç vermedi ve Ankara hiç vakit kaybetmeksizin kendisini İngiltere ve Fransa ile ittifaka sokacak antlaşmayı imzaladı. 19 Ekim'de imzalar atıldığında Dışişleri Bakanı Saraçoğlu hala dönüş yolundaydı.³⁰

İngilizlerin Çaresizliği ve Geliştirdikleri Yeni Yaklaşım: Önemsizleştirme

İngilizler ve Fransızlar Ankara'nın uçaksavar ve tanksavar taleplerinin kısa vadede tamamen karşılanamayacağını farkındaydılar ama bir şeyler yapmak, en azından Trakya savunması konusundaki endişelerinin müttefikleri tarafından da paylaşıldığına ve söz konusu silahların tedariki konusunda Londra ve Paris'in samimi çaba harcadığına Türkleri ikna etmek zorundaydılar. İngiltere ve Fransa'nın en belirgin motivasyon kaynaklarından biri de tüm bu ikna çabalarının Erteleyici Madde'nin kaldırılmasının yolunu açacağı umuduydu.

İsveç Türkiye'ye 24 adet Bofors satmaya razı olabileceği gibi gözüke de hepsi buydu ve İngilizler açısından Türkiye'ye kısa vadede daha fazla uçaksavar yönlendirmek mümkün değildi. Dışişleri Bakanı Halifax'ın belirttiği gibi bu miktar Türkleri tatmin etmekten çok uzaktı. Ama hiç yoktan iyiydi ve Savaş Kabinesi mühimmatlarıyla birlikte yaklaşık 132.000 Sterlin tutan 24 Bofors'un bedelini Türk kredisi karşılığı İngiliz Hükümeti'nin ödemesini kabul etti. Savunma Koordinasyon Bakanı Sir Ernle Chatfield bu vesileyle Türk Hükümeti'ne "bu ödemenin Erteleyici Maddé'nin kaldırılmasına katkı sağlayacak bir etkisinin olması ümidini" de bildirecekti. Yine Dışişleri Bakanı Halifax da Erteleyici Maddé'nin kaldırılması konusunu Türk Hükümeti'ne götürmeye davet edildi³¹. Paraları bulması gereken Maliye Bakanı Simon'un kişisel tutumu daha katıydı: Silahlar Türklerin eline geçmeden önce

28 TNA, PRO, CAB 65/1/36, 4 Ekim 1939.

29 TNA, PRO, CAB 65/1/47, 14 Ekim 1939.

30 TNA, PRO, CAB 65/1/51, 18 Ekim 1939.

31 TNA, PRO, CAB 65/2/9, 8 Kasım 1939.

Erteleyici Madde kaldırılmalı, ayrıca külçe altın kredisi onaylansa da Türkler altınların Bank of England ve Banque de France kasalarında tutulmasını kabul etmeliydi.³²

İngilizler Türklerin ihtiyacına nazaran devde kulak sayılabilecek miktarda uçaksavarın parasını (o da daha önce üzerinde uzlaşmış krediye mahsuben) tedarik etmelerinin Erteleyici Madde'den kurtulmaya vesile olabileceğini hayal ederlerken Ankara'da bambaşka rüzgarlar estiği, Türk Dışişleri Genel Sekreteri Numan Menemencioğlu'nun Kasım ayı sonunda Londra'da İngiliz yetkililerle yapacağı temaslarda açık biçimde ortaya çıkacaktı. Türkiye'nin İngiltere ve Fransa ile yapılan ittifaktan beledikleriyle halihazırda buldukları arasındaki derin uçurumun sarsıntısı Mememencioğlu'nun tavırlarından ve söylemlerinden okunabilir. Büyük güvenlik kaygıları çeken Ankara, anlaşılan o ki İngilizlerin Trakya cephesini pek de umursamadıklarını ve Türkiye'ye gerçek bir müttefik muamelesi yapmadıklarını düşünüyordu. Ayrıca uğuruna sorunsuzca denilebilecek biçimde yürüyen Alman ticaretini feda ettiği ittifak antlaşması Türkiye'yi ekonomik anlamda büyük bir belirsizliğin içine itmişti. Türk ihraç ürünlerine bir an önce alıcı bulunması zaruriydi ve İngilizler bu durumu görmezden gelir gibiydiler. Menemencioğlu'nun yapmaya çalıştığı şeylerden biri, İngiliz yetkililerin dikkatini savaşın bir İngiliz-Fransız-Alman savaşından ibaret olmadığına çekmeye çalışmak oldu. Halifax'la yaptığı görüşmede öngörüsünün Türkiye'nin İlkbahar'da müttefiklerin yanında savaşa gireceği olduğunu söyledi ve Türk cephesinin berkitilmesinin azami önem taşıdığını ısrarla vurguladı. İngilizlerin Orbay'ın taleplerini karşılamak için gösterdiği çabayı takdir ediyordu ama esas mesele Türkiye'nin talep ettiği Trakya sınırı için 800 ve Kafkasya sınırı için de 200 tanksavarın teminiydi. Halifax'a göre Menemencioğlu'nun kafasındaki şey bu silahların İngilizlerin sağlayacağı parayla Amerika Birleşik Devletleri'nden alınmasıydı. Ancak Halifax'ın zihni esasen başka bir yerde, Erteleyici Madde'nin kaldırılmasındaydı. Silah meselesinin ayrıntılarını Menemencioğlu'nun Savunma Koordinasyon Bakanı Chatfield ile yapacağı görüşmeye havale ederek söz konusu maddenin kaldırılmasının Türkiye'nin altın kredisine kavuşmasını ve İngiltere tarafından Türk tütününün alımını beraberinde getireceğini hatırlattı. Menemencioğlu'nun cevabı uçaksavar ve tanksavar meselesi tatminkar bir çözüme kavuşturulmadan söz konusu maddenin kaldırılmasının mümkün olmadığı şeklindeydi. Menemencioğlu Türk dış ticaretinin yaşadığı problemleri de gündeme getirdi: "Daha önce Türkiye'nin ihracat ürünlerinin büyük kısmı krom tedarikine bağlı olarak Almanya tarafından alınıyordu. Eğer gelecekte bu ürünler Almanya'ya verilmeyecekse o zaman bunları başka bir ülke almak durumundaydı."³³

Halifax Savaş Kabinesi'ne 30 Kasım'da eğer Türkler uçaksavar ve tanksavar konusunda tatmin edilemezlerse Erteleyici Madde'nin kaldırılmasından ümitvar olmadığını açıkladı. Sonuçta durumun umutsuz olduğuna karar verildi. Chatfield öğleden sonra Menemencioğlu ile yapacağı görüşmede durumu net bir şekilde ortaya koymalıydı.³⁴

Menemencioğlu'nun Chatfield ile yaptığı görüşme çok gergin bir atmosferde geçti. Menemencioğlu Şubat ayına kadar Trakya cephesi için gerekli tanksavarların ve uçaksavarların temini için ABD ve İsviçre'den tedarik dahil tüm seçeneklerin, gerçek iki müttefik gibi kafa kafaya verilip tartışılmasını istiyordu. Ancak Chatfield'in buna niyeti yoktu ve ABD ve İsviçre şıklarından ümitvar olmadığını belli etmesi bir yana gerçekten de çok net ifadelerle konuyu kapatmaya çalıştı: "Silah yok ve böyle bir durumda iyi niyet bu silahları var edemez. ... Durum bu ve şüphesiz ki hoş değil. ... Çabalarımıza

32 Millman, *Ill-Made Alliance*, s. 252.

33 TNA, PRO, CAB 65/2/33, 30 Kasım 1939.

34 Ibid.

tek engel katıksız olanaksızlık olacaktır.” Ayrıca akıllıca olanın eldeki silahları Batı’da konuşlandırmak olduğunu, Almanlar Balkanlara yönelirse Doğu cephesini takviye etme ihtimalinin o zaman değerlendirilebileceğini açıkça söyledi. Araya serpiştirdiği iyi niyete, elden gelenin yapılacağına, işbirliğine yönelik nezaket söylemleri bu ifadelerin ateşinde anında buharlaştı. Menemencioğlu’nun işi zordu. Hem masayı korumak hem de Chatfield’i sarsmak zorundaydı: “Gördüğüm kadarıyla şimdi problem bu zorluklara bir çözüm, hoş olmayan duruma deva bulmaktır. Türk taleplerini kati olanaksızlıkla karşılamak Türk ordusunu fazlasıyla üzücü bir kadere terk etmek demektir. Türk Hükümeti, başarısızlığın olası görüldüğü ve acımasız olma ihtimali çok yüksek olan bir mücadeleye girişmeyi çok zor bulacaktır... Bir yerde bir şey yoksa elbette tedarik edilemez fakat tanksavar silahlarının zaten az çok var olduğunu öne süreceğim”. Böylece muhatabına Türkiye’nin pozisyonunu gözden geçirebileceği yollu gözdağı veren ve eldeki silahların paylaşılması gerektiğini vurgulayan Menemencioğlu hemen sonra Müttefiklerin çektiği silah sıkıntısını takdir ettiğini ama Türkiye’nin eksiklerini tamamlamanın bir yolu bulunması gerektiğini söyleyerek Chatfield’in tekrar masaya dönmesini sağlamaya çalıştı. Chatfield’in bu yaklaşımdan biraz olsun etkilendiği ve daha makul bir çizgiye gelmeyi gerekli gördüğü anlaşılıyor. Son sözleri şunlardı: “Olanaksızlık kelimesini hiçbir şekilde üstesinden gelinemeyecek bir maninin varlığı şeklinde kullanmadım. Çabalama ve mevcut halde olanaksız görünenin üstesinden gelmeliyiz.”³⁵

Görüldüğü gibi İngilizlerin tavrı esasen ‘savaşın belirleyici alanının Batı Cephesi olacağı’ yargısından kaynaklanıyordu.³⁶ İngilizlerin ve Fransızların elindeki tanksavarlar ve uçaksavarlar orada kalmalıydı. Ancak diğer yandan Ankara bu silahlardan talep ettiği miktarın kendisine tesliminin Erteleyici Madde’nin kaldırılmasının kesin bir şartı olduğunda ısrar ederse, İngilizlerin hesabınca antlaşma en az bir yıl daha uygulamaya konulamayacaktı.³⁷ Dolayısıyla İngilizlerin bakış açısından Londra ve Paris ‘Batı cephesinin selameti’ ve ‘Erteleyici Madde’nin kaldırılması’ arasında bir tercih yapmak durumundaydı.

İngilizler bu açmazı zihinlerinde aniden yanan bir ışıkla aştıklarını düşünmeye başladılar ve meseleye yaklaşımlarını temelden değiştirdiler. Aralık ayının ilk günlerinden itibaren Dışişleri Bakanlığı Erteleyici Madde’nin aslında önemsiz bir mesele olabileceğini savunmaya başladı. Mantık basitti: Erteleyici Madde’nin kaldırılması Türkiye ittifak antlaşmasına göre savaşa girmesi gereken bir durum ortaya çıktığında bu maddeyi kullanmasın diye isteniyordu. Halbuki mevcut göstergeler Türkiye’nin ancak hayati çıkarlarını tehlikede gördüğünde savaşa girme niyetinde olduğuna işaret ediyordu. Dolayısıyla, Erteleyici Madde kaldırılmış olsun ya da olmasın, böyle bir durum ortaya çıktığında Türkiye zaten savaşa girecek, çıkmadığında ise girmeyecekti. Bu durumda da söz konusu maddenin kaldırılması her ne kadar genel anlamda iyi olacaksa da pek de hayati bir mesele olmayabilirdi.³⁸

Ancak Erteleyici Madde’nin gerçekten de önemsiz olduğu sonucuna varabilmek için bir başka sorunun daha cevaplanması gerekiyordu ki bu da Trakya cephesinin Müttefiklerin kolektif güvenliği için ne derece önem taşıdığıydı. Bu sorunun cevabı ise büyük oranda Müttefiklerin Balkanlar’da bir harekate girip girilmeyecekleri meselesiyle bağlantılıydı. Eğer İngiliz ve Fransız Genelkurmayları yanında Paris’te yapacakları toplantıda hareket yönünde bir karar alırlarsa bunun anlamı Türkiye’nin,

35 TNA, PRO, CAB 80/5, 2 Aralık 1939.

36 Patrick R. Osborn, *Operation Pike: Britain Versus the Soviet Union 1939-1941*, Westport- Connecticut, Greenwood Press, 2000, s. 31-32.

37 TNA, PRO, CAB 80/5, 3 Aralık 1939.

38 Ibid.

toprakları hareketin idare edileceği bir üs olarak Müttefikler tarafından kullanılabilen bir “tam müttefik” olması gerektiği idi. Bu durumda antlaşmayı vakit geçirmeksizin yürürlüğe sokmak yani Erteleyici Madde’yi kaldırmak hemen en yüksek bir öneme terfi etmiş olacaktı.³⁹

Anlaşılabileceği üzere İngiliz Dışişleri meseleye Türkiye’nin güvenlik kaygıları açısından değil İngiltere ve Fransa’nın saptamaya çalıştığı genel savaş stratejisi açısından bakmaktaydı. Trakya sınırına yönelik Türk talepleri ancak bu strateji içerisinde kendisine yer bulabilirse karşılanmaya değer olacaktı ve yer bulabilmesi de Balkanlar’da bir Müttefik hareketına karar verilmesine bağlıydı.

Tüm bu görüşleri 3 Aralık 1939 tarihli memorandumda ortaya koyan Dışişleri Bakanlığı bu noktada İngiliz ve Fransız Genelkurmaylarının şu hususları açıklığa kavuşturması gerektiğini düşünüyordu:

- 1- Stratejik açıdan Trakya cephesi için Şubat sonuna kadar Türkiye’ye daha fazla tanksavar temin edilmesinin gerekli olup olmadığı ve öyleyse miktarı.
- 2- Erteleyici Madde’nin kaldırılmasının önemini tespit etmek açısından Müttefiklerin bir Balkan hareketi için hazırlanıp hazırlanmayacakları.
- 3- Türkiye’ye tanksavar tedarigi gerekli görülürse bunların, eğer mümkünse, (ABD ya da İsviçre gibi) başka bir ülkeden tedarik edilmelerine lüzum olup olmadığı, mümkün değilse Batı cephesindeki Müttefik gereksinimleri pahasına yine de tedarik edilip edilmeyecekleri.
- 4- Türklerin tanksavar ihtiyacını Şubat sonuna kadar karşılamak mümkün olmayacaksa; İttifak Antlaşması’nın yürürlüğe girmesinin, Türklere Erteleyici Madde’de mevcut hükümler hakkında ısrar etmemeleri için acil çağrıda bulunulmasını gerektirecek kadar önemli olup olmadığı.

Dışişleri Bakanlığı Paris’teki toplantıda tüm bu hususlar değerlendirilip de antlaşmanın acilen yürürlüğe sokulmasının zaruri olmadığı sonucuna varıldığı takdirde Türk Hükümeti’ne şu bildirim yapılmasını da öneriyordu:

“Majesteleri Hükümeti her ne kadar Erteleyici Madde’nin kaldırılmasına fazlasıyla istekliyse de Türk Hükümeti’nin talep ettiği tanksavar silahlarını temin etmenin kendisi için imkansız olduğu gerçeğinden müteessirdir. Yine de Majesteleri Hükümeti, Türkiye’ye silah tedarigi konusunda halihazırda göstermiş olduğu olağanüstü çabalar göz önüne alındığında Türk Hükümeti’nin Erteleyici Madde’yi kaldırma hususunda mutabık kalacağını ümit eder ki bu durumda eş zamanlı olarak Özel Anlaşma’nın çeşitli finansal hükümlerini uygulamaya sokmak da mümkün olacaktır.”⁴⁰

Herhalde şiddetle ihtiyaç duyduğu kredileri hangi koşulla kullanabileceğini Ankara’ya hatırlatarak, ya tutarsa kabilinden yapılacak bir son girişim zararlı olmazdı.

Dışişleri Bakanlığı meselenin her ne kadar Müttefiklerin genel stratejisi açısından da değerlendirilmesini önermiş ve çeşitli olasılıkları tartışmaya açmışsa da memorandumun genel havası Bakanlığın zaten kendi cevapları olduğuna işaret etmektedir:

39 Ibid.

40 Ibid.

“Eğer Kurmay Başkanları Türkiye’ye tanksavar tedarîğinin gerekli olduğunu düşünüyorsa ve ABD’den ya da başka bir ülkeden temin etmek mümkünse, o zaman Majesteleri Hükümeti ve Fransız Hükümeti için geriye bu amaç için dolar ya da başka döviz bulmanın bu dövizleri kendi başka ihtiyaçları için bulmak kadar önemli olup olmadığını düşünmeleri kalacaktır”⁴¹.

Nazi-Sovyet paktı sonrası Türkiye’yi elden kaçırmamak için hemen her talebinin karşılanması gerektiğini savunan Halifax, gelinen noktada gerçekten ihtiyacı olsa bile Türkiye’ye tanksavar verilmesini makul bulmuyordu.

İngiliz Kurmay Başkanları Komitesi’nin 5 Aralık tarihli memorandumu da Dışişleri’nin yaklaşımını bütünler mahiyetteydi. Memorandumun özünde Batı cephesinden o bölgelere kuvvet kaydırmak zorunda kalmamak için Balkanlar ve Ortadoğu’nun savaşın dışında kalmasını sağlama fikri vardı. Bunun için de giderek Müttefiklere yaklaştığı varsayılan İtalyanları kuşkuya düşürecek, Almanların ve Rusların dikkatini bölgeye yöneltecek hiçbir eyleme girişilmemeliydi. Hatta bu safhada herhangi bir Balkan ülkesinin Müttefiklere angaje olmaya çalışması ve Türkiye’nin pozisyonunu açıktan ifade etmesi bile sakıncalıydı. Doğal olarak Anadolu ve Trakya’ya askeri yığınak yapılmasına da karşı çıkılıyordu. Türkiye ile ilgili o an için lüzumlu görülen tek şey ulaşım, liman, uçak pistine yönelik imkanlarını geliştirmesi için Ankara’ya baskıda bulunulmasıydı. Kurmay Başkanları Türkiye tehdit altında kaldığında bile İngiltere’nin ancak sembolik bir yardım yapabileceği fikrindeydiler.⁴² Ayrıca Komite Paris’te toplantısında açıklığa kavuşturulması istenen hususlara dair kendi görüşlerini 7 Aralık’ta peşinen açıkladı:

Birincisi bizzat tanksavar sıkıntısı çeken İngiltere Türkiye’ye tanksavar veremezdi. Bir şeyler yapmak politik açıdan kesinlikle gerekli görülüyorsa en fazla eğitim amaçlı, sembolik düzeyde ekipman verilebilirdi.

İkincisi askeri açıdan savaşın çok sonraki bir safhasına kadar Balkanlarda bir harekate kalkışmak söz konusu olamazdı. Bu yüzden Erteleyici Madde’nin kaldırılması bu bağlamda ele alınmazdı.

Üçüncüsü ABD’de halihazırda tanksavar yoktu ve İtalya’dan sağlama ihtimali araştırılıyordu. Eğer bu mümkün olursa bunlardan bir kısmının Türkiye’ye transferi ve ödeme noktasında Türkiye’ye destek olunması şiddetle tavsiye ediliyordu.

Son olarak askeri açıdan Türkiye gözden çıkarılamazdı ancak Erteleyici Madde de savaşın belirleyici hareket alanında bulunan İngiltere’yi zayıflatma pahasına kaldırılmayı hak edecek bir hayatiyete sahip değildi.⁴³

Dışişlerinin ve askeri kanadın görüşleri 7 Aralık’ta Savaş Kabinesi toplantısında masaya yatırıldı. Burada Halifax’ın Balkanlarda Rus korkusunun Alman korkusunu gölgede bıraktığını söylemesi tespit olarak önemlidir ancak İtalya’nın gibi Türkiye’nin tutumunu da “bilinmeyen faktörler” kategorisine yerleştirmesi Türk-İngiliz ilişkilerinin doğasını kavramak açısından daha da önemlidir. Halifax öyle bir noktaya gelmişti ki Kurmay Başkanları Komitesi’nin Türkiye’ye ‘sembolik teslimat’ önerisini iyi karşılamakla birlikte artık bunu bile gerekli bulmuyordu. Erteleyici Madde’nin kaldırılıp kaldırılmamasının Dışişleri Bakanlığı açısından büyük sorun teşkil etmediğini açıkça söyledi. Savaş Kabinesi genel olarak Dışişlerinin ve Kurmay Başkanlarının çizgisini takip ederek Balkanlarda faal olmayan sa-

41 Ibid.

42 TNA, PRO, CAB 80/6, 5 Aralık 1939.

43 Ibid., 7 Aralık 1939.

vunmaya yönelik bir stratejinin takip edilmesi gereğini kabul etti. Toplantıdan, İngiltere'nin bölgedeki başat çıkarının Türk boğazlarının güvenliği meselesi olduğu ve müttefiklerin Balkanlara yönelik tek makul ve gerçekçi hedefinin de "Boğazları her halükarda İngiliz-Fransız-Türk koalisyonunun elinde tutmak" olması gerektiği sonucu çıktı. Gerçi Türkiye Batıdan bir tehdide maruz kalıp silaha sarılırsa yardım etmenin gerekliliği de teyit ediliyordu ama düşmanın bölgeye doğru ilerlemesine daha kuzeyde müdahale etmek söz konusu değildi. Kaldı ki askeri kanada göre İtalya'nın tarafsızlığı sağlanmadıkça Türkiye'ye pek az yardım yapılabilirdi. Zaten mevcut durumda Ankara Hükümeti de sadece silah talep ediyor, Trakya'da Müttefik kuvvetlerin bizzat boy göstermesini istemiyordu.⁴⁴

Diğer yandan İngiliz Genelkurmay Başkanı Edmund Ironside da Erteleyici Madde'yi baypas etmeye zemin teşkil edebileceği ve diğer bazı kazanımlara kapı aralayabileceği düşüncesiyle kendisi tarafından Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'a doğrudan kişisel bir yaklaşımda bulunma önerisi getirdi.⁴⁵ 13 Aralık'ta Çakmak'a bir mektup gönderdi⁴⁶ fakat zaten o sırada Menemencioğlu'nun Londra ziyaretindeki tutumu Erteleyici Madde üzerinde Türkiye'nin artık fazla ısrar etmeye niyetinin olmadığını ortaya çıkarmıştı.

Türkiye-İngiltere-Fransa Uzlaşısı ve Erteleyici Madde'nin Kaldırılması

Bu süreç Türkiye'nin kısa süre sonra Erteleyici Madde'yi, yani savaşla kendisi arasındaki en sağlam bariyerlerden birini kaldırmayı kabul etmesiyle sonuçlanacaktır. Ama nasıl ve niçin?

Nazi-Sovyet paktı imzalandığı günden itibaren güvenlik kaygıları daha da artan Türkiye'nin, Kızıldordu'nun 30 Kasım'dan itibaren Finlandiya'ya karşı başlattığı seferi bir kırmızı alarm olarak algıladığını ileri sürmemize olanak verecek deliller mevcuttur. Türk basını her ne kadar Finlilerin kahramanlıklarını manşetlere taşısa da bu zavallı ülkenin kötü akıbetinden hiç şüphe etmiyor, tüm tarafsız küçük devletlerin aynı felaketle karşılaşacağına birleşiyordu.⁴⁷ Finlandiya belki uzaktaydı ama artık yayılma iştahını bastırmaktan vazgeçtiği ortada olan Sovyetler Birliği Türkiye'nin yanı başındaydı. Alman-Sovyet işbirliğinin hangi noktalara kadar uzanabileceği de bir muammaydı. Türkiye'nin ise, eğer politikalarını kökünden değiştirmeyecekse, tek dayanağı İngiltere ve tabii biraz da Fransa'ydı.

Almanların Aralık ayının başlarından itibaren basın, radyo ve daha başka kanallarla başlattığı bir kampanya Türkiye'nin endişelerini daha da körükledi. 3 Aralık'ta 'Washington Times Herald'da, Almanya'nın Washington maslahatgüzaranın gazete muhabirlerinden biriyle yaptığı özel görüşme sırasında sarf ettiği iddia edilen ifadeleri yayımlandı. Alman Maslahatgüzar "Rusya'nın kıtayı Romanya üzerinden katederek Boğazların kontrolünü tamamen ele geçirmeyi hedefleyeceğini" söylemişti.⁴⁸ Diğer yandan Alman basınında ve radyosunda da Berlin ve Moskova arasındaki

44 TNA, PRO, CAB 65/2/41, 7 Aralık 1939.

45 TNA, PRO, CAB 80/6, 7 Aralık 1939.

46 Millman, *Ill-Made Alliance*, s. 255.

47 Sovyetler Birliği'nin öyle veya böyle Finlileri dize getireceği ve Finlileri bekleyen akıbetin tarafsız kalmalarının bir neticesi olduğu dönemin gazetelerinde sıkça işlenen fikirlerdi. İki örnek için bkz. "Bitaraflar İçin Bir Tek Çıkar Yol: Türkiye'yi Taklid", *Akşam*, 12 İlk Kanun 1939, s. 1, 5; M. Zekeriyâ Sertel, "Bitaraf Kalmanın Cezası", *Tan*, 11 İlk Kanun 1939, s. 1,6.

48 *İngiltere'nin Washington Büyükelçiliği'nin 14 Aralık 1939 tarihli raporu*. <https://sas-space.sas.ac.uk/8090/20/A00001286.pdf> (Erişim 19.12.2021)

uzlaşının boyutlarının oldukça derin olduğu ima ediliyor ve Sovyetler Birliği'nin Finlandiya'dan sonra Balkanlar, Yakın Doğu ve Hindistan'a yöneleceğini, Almanya'nın da bunu desteklediğini iddia eden yayımlar yapıyordu. 7 Aralık'ta 'Völkischer Beobachter' gazetesi Sovyet yetkililere açıkça İskender'in fetihlerini tekrar etme çağrısında bulunmuştu. Tüm bunların etkisi altındaki Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Tevfik Rüştü Aras 7 Aralık'ta Sovyet Büyükelçi Ivan Mayski'yi ziyaret ederek "Almanya'nın Sovyetler Birliği'ni Asya'ya itmek istediğini, bundan maksadının da Rusya'nın eliyle Yakın Doğu ve Hindistan'da İngiltere'ye darbe indirerek Avrupa'da kendi işini kolaylaştırmak olduğunu" yana yakıla anlatmaya çalışmıştı. Yine kendisinin (Aras) Fin Büyükelçi Georg Achates Gripenberg'e "Finlandiya'nın Sovyetler Birliği'yle bir uzlaşmaya varması gerektiğini ve bir savaş durumunda hiç kimsenin Finlilere yardım etmeyeceğini defalarca söylemiş olduğunu" bazen de heyecanlı bir üslupla Mayski'ye aktarmıştı.⁴⁹

Türklerin derin endişesi İngilizlerin tutumunda da bir geri adıma yol açtı ve Ankara'nın silah açısından az çok tatmin edilmesi gerektiği sonucuna vardılar. Halifax'a göre "aksi takdirde Türklerin Alman yürüncesine dönme riski vardı."⁵⁰ Bu doğrultuda 12 Aralık'ta Savaş Kabinesi Fransa'dan gelecek 280 tanksavarın 100'ünü Türkiye'ye teklif etme kararı aldı. Fransızlar Türklere tanksavar vermezse adet 150'ye çıkartılacaktı. Diğer yandan Türkiye'yle yapılacak finansal antlaşmalarda savunulacak esaslar da belirlendi.⁵¹ Artık her iki taraf da belirsizliğin ortadan kaldırılması adına her istediklerini alamayacakları ama az çok kabul edilebilir buldukları bir uzlaşmaya razı olma noktasındaydı. Ancak özellikle ticari meseleler söz konusu olduğunda bu yine de kolay olmayacaktı.

Bu kararların alındığı 12 Aralık'ta Londra'da bulunan Menemencioğlu Savunma Koordinasyon Bakanı Chatfield ile görüştü. Son görüşmelerindeki savaştı tutumundan eser yoktu. Aras gibi endişeli bir ruh hali içerisinde olduğu anlaşılan Menemencioğlu "Londra'ya gelişinden sonraki birkaç günlük süre zarfında Türkiye için tehlikenin daha da belirginleştiğini" vurgulayarak söze başladı ve "İngiliz makamlarına Fransa ile birlikte Türkiye'ye daha etkili yardım yapmaları için azami çabayı sarf etmeleri yolunda baskı yapma ihtiyacı duyduğunu" söyledi. Temel mesele tanksavarlardı ve ABD şikâyetlerinden pek bir şey çıkmayacağı belli olmuş, Türkiye tüm ümitlerini İngiltere ve Fransa'ya bağlamıştı. Chatfield 100 tanksavarın müjdesini verdi ve ayrıca Türkiye'ye karşı aynı yaklaşımı sergilemeleri için Fransızları etkilemeye çalışacaklarını söyledi. Bu sırada Türkiye Fransızlardan tanksavar konusunda bir yanıt bekliyordu ve Londra'dan Paris'e geçecek olan Menemencioğlu için Türkiye'nin minimum beklentilerine yakın bir sayı bile yeterli olacaktı. Menemencioğlu'nun umudu bu temaslarının Ertele-yici Madde'yi kaldırmaya yetecek bir sonuç vermesiydi. Uçaksavar konusunda da sıkıntı devam ediyordu. İsveç daha önce söz verdiği 24 Bofors silahından sadece 8 tanesini verebileceğini söylüyordu. Menemencioğlu Trakya savunması için en az tanksavarlar kadar önemli olan bu silahları da Fransa'dan temin etmek için çalışacaktı.⁵²

Bu dönemde Türk tarafını sarmalayan endişenin boyutları Aralık ayında Genelkurmay İkinci Başkanı Asım Gündüz'ü ziyaret eden bir İngiliz askeri yetkilisinin raporunda açıkça görülüyor. Söz konusu yetkili "1000'e ihtiyacımız varken 100 veriyorsunuz" şeklinde sert bir çıkış yapan Asım

49 Gabriel Gorodetsky (der.), *Stalin İle Churchill Arasında: SSCB Londra Büyükelçisi Mayski'nin Günlükleri (1932-1943)*, çev. Deniz Berktaş, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019, s. 330-331.

50 Mee, *The Foreign Policy*, s. 188.

51 TNA, PRO, CAB 65/2/46, 12 Aralık 1939.

52 TNA, PRO, CAB 80/6, 14 Aralık 1939.

Gündüz'ün moralinin çok bozuk olduğunu, son altı haftada çok yaşlandığını ve Türkiye'nin kendisini çok yakın bir tehlike altında gördüğünü yazıyordu.⁵³

Yapılan tüm girişimlerin verdiği sonuç şu oldu: Türkiye'nin 1000 adet talebine karşın 1940 Ocak ayının başlarında müttefiklerin Türkiye'ye yönlendirebildiği tanksavar silahı sayısı sadece 50 idi. Müttefikler 1 Nisan'a kadar Türkiye'ye ancak 200 tanksavar – ki bunlardan 100 tanesini İngilizler kendilerine Fransızlar tarafından tedarik edilen miktardan verecekti - daha gönderebileceklerdi. Sonra Nisan ayında 50 ve Mayıs'ta 50 adet, Haziran ayından itibaren de bir takvim dahilinde kalan kısmın gönderilmesi planlanıyordu. Küçük kalibreli uçaksavarlar için de durum farklı değildi. Türkiye'nin 324 adetlik talebine karşın 1 Nisan'a kadar ancak 40 adet gönderilebilecekti. İngiltere ve Fransa'nın Türkiye'ye verebildiği teselli ise eğer Türkiye ihtiyaç duyduğu silahları almadan savaşa girmek durumunda kalırsa kendisine yeteri kadar uçak, uçaksavar ve tanksavar gönderileceği idi.⁵⁴

İşin ekonomik boyutu da en az güvenlik kadar önemliydi. Tütün, incir ve üzüm gibi daha önce Almanların satın aldığı Türk ekonomisinin temel ürünleri, uzun süre muhafaza edilemezdi ve bir an önce satılmalıydı. Ancak ne İngilizler ne de Fransızlar yeteri kadar alım yapmaya yanaşmıyorlardı. Müttefiklerin bu tutumu karşısında müzakereleri yürüten Numan Menemencioğlu bir defasında affedilip geri çağırılmasını bile talep etmişti.⁵⁵ Müzakerelerin olumsuz seyretmesi Dışişleri Bakanı Saraçoğlu'nda büyük bir endişe ve korkuya yol açmış, bu korku büyükelçi Hugessen'e de bulaşmış, Türklerle işlerin kötüye gidebileceğinden endişelenmeye başlamıştı. İngiliz ve Fransız müzakerecileri suçluyordu: "Alman pazarını kaybetmeleriyle ilgili olarak bu insanlara yardım etmek için bir şeyler yapmanın önemini kavrayamıyor gibiler."⁵⁶ Nihayet müttefikler büyük miktarlarda kuru meyve almayı kabul etti.⁵⁷ Ayrıca Türkiye'nin üreteceği kromun tamamının iki yıl müddetle alımının kabul edilmesi artık Türk tarafınca da Erteleyici Madde'nin kaldırılarak hem silah satın almak hem de ekonomisini belli bir seviyede tutmak için Müttefiklerin açacağı kredilere kavuşmak adına yeterli bir zemin teşkil etti. Ancak görüldüğü gibi Müttefikler Türkiye'nin tanksavar ve uçaksavar ihtiyacını ikmal etmekten hala çok uzak durumdaydılar. Bu gerçeğe rağmen Türkiye'nin Erteleyici Madde'yi kaldırmayı kabul etmesi, hatta teklifin Menemencioğlu'ndan gelmiş olması Fransız büyükelçi Massigli için sürpriz olmuştu.⁵⁸

Tüm yukarıdakilere 27 Aralık 1939'da meydana gelen Erzincan merkezli 7,9 şiddetindeki depremi de ilave etmek gerekir. Erzincan tamamen yerle bir olmuş, on bir ilde daha değişik ölçülerde hasar meydana gelmişti. Ölü sayısı 30.000'in üzerindeydi ve 100.000'den fazla bina yıkılmıştı.⁵⁹ Parasal açıdan hükümete yüklediği fazladan yük bir tarafa, manzara zaten düşük olan moralleri çok daha alt seviyelere çekecek derecede korkunçtu.

Netice olarak Türk tarafı, kendisini iyiden iyiye bunaltan mali, ekonomik ve güvenlik kaygılarını acilen hafifletilebilmenin ve tüm bu alanlardaki belirsizliği ortadan kaldırmanın tek yolunun İttifak Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi olduğunu, İngiliz ve Fransız tarafı da Türkleri müttefik olarak yan-

53 Tekeli ve İlkin, *İkinci Dünya Savaşı Türkiye'si*, s. 414.

54 René Massigli, *La Turquie Devant La Guerre*, Paris, Plon, 1964, s. 337-338.

55 Açıkalın, "Cevat Açıkalın'ın Anıları", s. 1033.

56 Millman, *Ill-Made Alliance*, s. 258.

57 Mee, *The Foreign Policy* s. 188.

58 Massigli, *La Turquie Devant*, s. 338.

59 İlhan Haçın, "1939 Erzincan Büyük Depremi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt 30, Sayı 88, 2014, s. 37-41.

larında tutabilmenin, Ankara'nın beklentilerini en azından mali ve ekonomik sahada tatmin etmekten geçtiğini kabul ettiler.

8 Ocak 1940 günü Numan Menemencioğlu Paris'te İngiliz ve Fransız yetkililerle altı farklı anlaşmaya imza attı:

- 25 milyon Sterlin tutarında silah kredisi anlaşması
- 15 milyon Sterlin tutarında altın kredisi anlaşması
- 2 milyon Sterlin tutarında takas kredisi anlaşması ve buna dair bir ek anlaşma (Fransa tarafından verilecek 1.5 milyon Sterlin tutarında ilave takas kredisi anlaşması)
- Krom anlaşması
- Kuru üzüm anlaşması
- Özel Anlaşma'nın 6. maddesini iptal eden protokol

Özel Anlaşma'nın 6. maddesinin iptaline yönelik protokole göre, 15 milyon Sterlin tutarındaki külçe altın Ankara'da Türk makamlarına teslim edildiğinde Erteleme Maddesi de iptal edilecekti. Anlaşmalar imzalanır imzalanmaz altının Türkiye'ye taşınması için hazırlıklara başlanmıştı ve en geç 27 Ocak'ta Ankara'ya ulaşması öngörülmüyordu.⁶⁰

Toplam 55 ton ağırlığındaki altın külçelerinin yerleştirildiği 1114 adet tahta sandık⁶¹ Fransız ağır kruvazörü Tourville'e yüklendi. 20 Ocak 1940 günü Fransa'nın Toulon limanından Beyrut'a doğru hareket eden Tourville'e Aigle ve Vauban destroyerleri eşlik ediyordu.⁶² Konvoy 25 Ocak'ta Beyrut'a ulaştı.⁶³ Altınlardan, aynı zamanda Bank of England adına da hareket etmekte olan Banque de France'in iki yetkilisi Koszul ve Blanc sorumluydu. Önce Trablus'a götürülen altınlar burada özel bir trene nakledildi.⁶⁴ Yükleme için 7 adet vagon tahsis edilmişti.⁶⁵ Askeri eskortlu tren 26 Ocak akşamı Türkiye-Suriye sınırındaki Meydan-Ekbez istasyonuna ulaştı. Burada Fransız eskort Türk askeri eskortu ile değiştirildi ve yoluna devam eden tren 28 Ocak Pazar sabahı Ankara garına girdi. İstasyondan Merkez Bankası'na kadar yolun her iki tarafına dizilen askerler bir kordon oluşturmuştu ve güzergaha inen sokaklar kapatılmıştı. Sandıkların yüklendiği kamyonlar neler olup bittiğini anlamaya çalışan halkın meraklı bakışları arasında Merkez Bankası'nın yolunu tuttu. Külçeler Merkez Bankası'nın kasalarına taşındığında operasyon da başarıyla sonuçlanmış oluyordu.⁶⁶

Bu arada Bakanlar Kurulu'nda 26 Ocak günü (aynı günün akşamı altını taşıyan özel tren Suriye'den Türkiye'ye giriş yapacaktı) Özel Anlaşma'da Türkiye'ye verilmesi öngörülen borçlara ait mukavelelerle bunlara bağlı protokol ve mektuplar incelendi. 15 milyon Sterlinlik altının o gün Türk topraklarına girmesinin beklendiği, 3.5 milyon Sterlinlik kredinin hükümet emrine verilmiş ve 25 milyon Sterlin tutarındaki silah kredisinin de memnuniyet verici tarzda işlemekte olduğuna dair bilgi paylaşımından sonra Kurul incelenen belgelerin tasdikine ve gizli kalması üzerinde uzlaşılabilir mü-

60 TNA, PRO, CAB 65/5/7, 9 Ocak 1940.

61 "Dün Ankara'ya 55 Ton Altın Geldi", *Ulus*, 29 II. Kanun 1940, s. 1.

62 Donald A. Bertke et al., *World War II Sea War, Volume 1: The Nazis Strike First*, Susan A. Bertke (der.), Dayton, Bertke Publications, 2009, s. 336.

63 Ibid., s. 338.

64 Massigli, *La Turquie Devant*, s. 338,339.

65 "Dün Ankara'ya 55 Ton Altın Geldi".

66 Massigli, *La Turquie Devant*, s. 338-339.

tesna diğerlerinin Hariciye Vekilliği'nce yayımlanıp ilan edilmesine karar verdi. Ve bunun bir sonucu olarak Özel Anlaşma'nın artık hükmü kalmayan 6. maddesinin, yani Erteleyici Madde'nin kaldırılması da karara bağlandı.⁶⁷ 1 Şubat'ta altınların Merkez Bankası tarafından teslim alınmasına dair tüm işlemler tamamlanmış durumdaydı. Bundan iki gün sonra Başbakan Refik Saydam tarafından İngiltere büyükelçisi Hugessen'e ve Fransa büyükelçisi Massigli'ye 19 Ekim 1939 tarihli Özel Anlaşma'nın 6. maddesinde belirtilen şartların yerine getirildiğini ve aynı maddede öngörülen Erteleyici Madde'nin de artık geçersiz olduğunu teyit eden birer mektup verildi⁶⁸.

Sonuç

Bakanlar Kurulu'nun 26 Ocak 1940 günü aldığı Özel Anlaşma'nın 6. maddesini artık gereksiz ve geçersiz kabul eden kararı Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'nın başlangıç safhasında izlediği politikayı yeniden düşünmeyi kaçınılmaz kılacak denli önemlidir. Müttefiklerinden talep ettiği ve ülke savunması için son derece önem attığı tanksavar ve uçaksavarların ancak çok küçük bir kısmını teslim alabilmişken Türkiye'nin savaşla kendisi arasındaki en sağlam bariyerlerden birini yıkması, üzerinde derin analizler yapılmayı gerektiren bir durumdur. Türk tarih yazımı 19 Ekim 1939 antlaşmasının Türkiye'yi taraf haline getirmiş olduğunu kabul etse de genel eğilim Ankara'nın buna rağmen savaşın genelinde bir 'tarafsızlık' politikası benimsediği yönündedir. Ancak 26 Ocak kararı Türkiye'nin 1939 sonları ve 1940 başlarında kendisini sadece İngiltere ve Fransa'nın bir müttefiki olarak değil aynı zamanda kaçınılmaz şekilde muharebeye sürüklenen bir ülke olarak gördüğünü teyit eder.

26 Ocak 1940 kararnamesi aynı zamanda II. Dünya Savaşı'na dair genel geçer başka bir algının daha düzeltilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu da kendisini savaşa fiilen iştirak etmeye zorlayan, başta İngiltere olmak üzere Müttefiklere karşı 'askeri olarak yeterince teçhiz edilmediği' söylemiyle karşı koyan Türkiye'nin bunu Özel Anlaşma'nın 6. maddesine dayanarak yaptığını dair algıdır. Görüldüğü gibi Türkiye'nin bu maddeye dayanması mümkün değildir zira 26 Ocak 1940'da tarihe karışmıştır. Bu tarihten itibaren Türkiye'nin 19 Ekim 1939 ittifakı uyarınca öne sürebileceği tek mazeret 2 numaralı protokolde ortaya konan ve 'Türkiye'nin her halükarda, onu Sovyetler Birliği ile silahlı bir çatışmaya götürecektir/götürebilecek bir eyleme zorlanamayacağı' şeklindeki koşuldur. Haziran 1940'da İtalya Fransa'ya saldırdığında ve Türkiye müttefikleri tarafından İtalya'ya savaş ilanına davet edildiğinde Ankara'nın yaptığı da bu olmuştur. Halbuki İngiliz ve Fransızlara hiç de inandırıcı gelmeyen bu mazeret yerine Özel Anlaşma'nın 6. maddesini ileri sürmesi çok daha makul ve anlaşılabilir olurdu ancak bu artık mümkün değildi.

Gerçekte 1940 Haziran ayında Fransa'nın Almanya tarafından ezilmesi herkesin olduğu gibi Ankara'nın da hesaplarını alt-üst etmiş ve yeni politikalar tayin etmeyi zorunlu kılmıştır. Bu yeni dönemde müttefiklerinden birisi tamamen devre dışı kalmış ve diğeri de kendi topraklarını savunmanın derdine düşmüş iken Türkiye'nin artık 19 Ekim 1939 ittifakını sadakatle takip etmesi çok zordu. Dolayısıyla Türkiye savaşın geri kalanı boyunca 'yetersiz silah ve teçhizat' argümanını kullanırken elbette ki bunu artık var olmayan 6. maddeye değil ama şartların tamamen değişmiş olmasına dayanarak yapmıştır. Kısacası bu argüman Türkiye'nin 'Müttefiklerin askeri yeteneklerine güvenebileceğine ve dolayısıyla Türkiye'ye güçlü bir destek verebileceklerine' dair umutları yerle bir olduktan sonra geliş-

67 Başkanlık Cumhuriyet Arşivi, Başbakanlık Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), 89-131-4. 26 Ocak 1940.

68 Massigli, *La Turquie Devant*, s. 339.

tirdiği ve süreç içerisinde her ne kadar Müttefikler pozisyonlarını düzeltmiş olsa da yine sürekli değişen konjonktür göz önüne alınarak (özellikle de Sovyet emperyalizmine karşı zayıf pozisyona düşme endişesiyle) savaşın son günlerine kadar muhafaza edilen 'ne pahasına olursa olsun savaşın dışında kalma' şeklinde özetleyebileceğimiz yeni tutumunun bir ürünüdür ve görüldüğü gibi 6. maddeyle ilgisi yoktur.

Kaynakça

- Açıklın, Cevat (1992). "Cevat Açıklın'ın Anıları 2. Dünya Savaşı'nın İlk Yılları (1939-1941)", İsmail Soysal (der.), *Belleten*, Cilt 56, Sayı 217, s. 985-1079.
- Atabey, Figen (2014). *1939 Türk-İngiliz Fransız İttifakı*, İstanbul. IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Başkanlık Cumhuriyet Arşivi (25 Eylül 2021). Başkanlık Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), 89-131-4, 26 Ocak 1940.
- Bertke, Donald A. et al. (2009). *World War II Sea War, Volume 1: The Nazis Strike First*. Susan A. Bertke (der.), Dayton, Bertke Publications.
- "Bitaraflar İçin Bir Tek Çıkar Yol: Türkiye'yi Taklid" (12 İlk Kanun 1939). *Akşam*, s. 1,5.
- Deringil, Selim (2015). *Denge Oyunu - İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Dış Politikası*. İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- "Dün Ankara'ya 55 Ton Altın Geldi" (29 II. Kanun 1940). *Ulus*, s. 1.
- Gorodetsky, Gabriel (der.) (2019). *Stalin İle Churchill Arasında: SSCB Londra Büyükelçisi Mayski'nin Günlükleri (1932-1943)*. çev. Deniz Berktaş, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Haçın, İlhan (2014). "1939 Erzincan Büyük Depremi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt 30, Sayı 88, s. 37-69.
- İngiltere'nin Washington Büyükelçiliği'nin raporu (14 Aralık 1939)*. <https://sas-space.sas.ac.uk/8090/20/A00001286.pdf> (Erişim Tarihi 19 Aralık 2021)
- Karakaş, Nuri (2010). "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'nin Krom Satışı ve Müttefik Politikaları", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Cilt 25, Sayı 2, s. 447-482.
- Karavar, Hilal (2021). "Ekonomik Diplomasi Perspektifinden II. Wilhelm ve Theodor Heuss'un Türkiye Ziyaretlerinin Değerlendirilmesi", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 18, No 72, 2021, s. 87-102.
- Koçak, Cemil (2015). *Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945) I.Cilt*. İstanbul, İletişim Yayınları.
- Korkmazcan, Nezihe Selcen (2018). *İkinci Dünya Savaşı'nda Türk Diplomasisi*. Ankara, Türk Tarih Kurumu.
- Massigli, René (1964). *La Turquie Devant La Guerre*. Paris, Plon.
- Mee, Richard Charles (1998). *The Foreign Policy of The Chamberlain Wartime Administration, September 1939–May 1940*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Birmingham, University of Birmingham, School of Historical Studies. <http://etheses.bham.ac.uk/id/eprint/635/>. (Erişim Tarihi 5 Aralık 2021)
- Millman, Brock (1998). *Ill-Made Alliance : Anglo-Turkish Relations 1934-1940*. Montreal and Kingston, McGill-Queen's University Press.
- Oran, Baskın (2009). "Savaş Kaosunda Türkiye: Görelî Özerklik 2: Dönemin Bilançosu", *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar Cilt: 1 1919-1980*. Baskın Oran (der.), İstanbul, İletişim Yayınları, s. 387-398.
- Osborn, Patrick R. (2000). *Operation Pike: Britain Versus the Soviet Union 1939-1941*. Westport- Connecticut, Greenwood Press.
- Önder, Zehra (2010). *II. Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası*. çev. Leyla Uslu, Ankara, Bilgi Yayınevi.
- Sertel, M. Zekeriya (11 İlk Kanun 1939). "Bitaraf Kalmanın Cezası", *Tan*.
- Soysal, İsmail (2000). *Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları I. Cilt (1920-1945)*. Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Soysal, İsmail (1982). "1939 Türk -İngiliz-Fransız İttifakı", *Belleten*, Cilt 46, Sayı 182, s. 367-414.
- Tekeli, İlhan ve Selim İlkin (2014). *İkinci Dünya Savaşı Türkiye'si I. Cilt*. İstanbul, İletişim Yayınları.
- The National Archives*, Public Record Office, CAB 65/1/24, 23 Eylül 1939.
- The National Archives*, Public Record Office, CAB 65/1/25, 24 Eylül 1939.
- The National Archives*, Public Record Office, CAB 65/1/26, 25 Eylül 1939.

- The National Archives*, Public Record Office, CAB 65/1/30, 28 Eylül 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/1/31, 29 Eylül 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/1/36, 4 Ekim 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/1/47, 14 Ekim 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/1/51, 18 Ekim 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/2/9, 8 Kasım 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/2/33, 30 Kasım 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/2/41, 7 Aralık 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/2/46, 12 Aralık 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 65/5/7, 9 Ocak 1940.
The National Archives, Public Record Office, CAB 80/5, 2 Aralık 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 80/5, 3 Aralık 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 80/6, 5 Aralık 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 80/6, 7 Aralık 1939.
The National Archives, Public Record Office, CAB 80/6, 14 Aralık 1939.

BOOK REVIEWS
KİTAP İNCELEMELERİ

Demokrasiyi Demokratikleştirmek: Özgür Konuşma

Étienne BALİBAR

Çev. Bediz Yılmaz, İstanbul, İletişim Yayınları, 2019, 94 Sayfa, ISBN: 978-9-750-52726-5

Bariş SÜR

Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İstanbul.

E-Mail: barissur@hotmail.com

Orcid: 0000-0002-9051-3285

Marksist felsefenin önde gelen temsilcilerinden biri olan Étienne Balibar, Hrant Dink'i anma kapsamında konuşma yapmak üzere 17 Aralık 2018'de Boğaziçi Üniversitesi'nde düzenlenen "Hrant Dink İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Konferansı"na davet edilmiştir. Balibar, Hrant Dink Vakfı ve Boğaziçi Üniversitesi Tarih, Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler ve Sosyoloji bölümlerinin davetlisi olarak katıldığı toplantıda vermiş olduğu konferans konuşmasından esinlenerek, önemli gördüğü konuşma metinlerinden bir kitap oluşturmaya karar vermiştir. Kitabın başında düşüncelerini kaleme alma sebebini belirten Balibar'ın amacının ifade özgürlüğü yolunda bir adım atmak olduğu anlaşılmalıdır. Fransız yazarın bu amaçla hazırlamış olduğu 'Demokrasiyi Demokratikleştirmek: Özgür Konuşma' adlı kitap 2019'da İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Türkçe çevirisi Bediz Yılmaz'a ait olan kitapta ifade özgürlüğü geniş bir perspektifte ele alınmaktadır. Kitabın orijinal adı olan *Libre Parole*, özgür konuşmayı (*free speech*) karşılayan Fransızca en iyi söz olduğu için seçilmiş. Ayrıca kelime anlamı dışında bir diğer etkenin ise 1892'de gazeteci Édouard Drumont tarafından kurulan *La Libre Parole* adlı Yahudi karşıtı bir gazeteden bu adı kurtarmak olduğu anlaşılıyor. Kitap, Balibar'ın çeşitli üniversitelerde vermiş olduğu konferans, sunum ve seminer metinlerinin derlendiği 94 sayfalık 3 bölümden oluşmaktadır. 1942'de Paris'te doğan ve Paris 10 Üniversitesi'nden emekli olan Profesör Balibar'ın incelemeye konu olan kitap dışında Türkçe'ye çevrilen birçok eseri mevcuttur.

Étienne Balibar, kitabın ortaya çıkış amacını ifade özgürlüğüne ilişkin üç varsayıma dayandırıyor. Hannah Arendt'in 'haklara sahip olma hakkı' ve 'demokratik yurttaşlık' deyimleriyle ilişkilendirdiği ifade özgürlüğünün kamusal mal olduğu gerekçesiyle paylaşıp uygulanması üzerinde duruyor. Aynı zamanda ifade özgürlüğünü nesnel, özgür konuşmayı öznel kabul ederek Foucault'nun kullandığı ve Yunanların "hakikat cesareti" olarak adlandırdığı *perrhesia* kavramının siyasette 'hakikat kategorisi' oluşturduğunu iddia ediyor.

Özgür konuşma ile bağdaştırdığı demokrasinin her geçen gün daha da kısıtlanarak değişime uğradığını, yani demokrasisizleştirildiğini öngörerek araştırma sorularını tespit ediyor: Demokrasinin yaşadığı bu kriz nasıl incelenmeli? ve Bunu düzeltecek stratejiler nasıl oluşturulmalı? Fransız yazar

bu sorulardan yola çıkarak bozulmuş olduğunu düşündüğü demokrasiyi yeniden demokratikleştirmenin reçetesini sunuyor. Ona göre demokrasi her yerde aynı değildir. Bu nedenle bunun tek bir formunu yapmak mümkün görünmüyor. Değişim için demokrasisizleşmeye karşı direnç sağlayan ‘yurttaşlık edimleri, başkaldıran yurttaşlık’ gibi ‘hukuk dışı’ olarak tanımladığı kavramlardan bahsederken, demokraside zorlamanın olamayacağı, demokratikleşmenin de demokratik yollarla kurulması gerektiğini vurguluyor.

İlk bölüm, 2018’de Boğaziçi Üniversitesi’nde vermiş olduğu ‘Hrant Dink, İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Konferansı’ndan uyarlanmış. Bu bölümde gazeteci yazar Hrant Dink’in uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetmesine değinen Balibar, suikasti ifade özgürlüğüne kasteden milliyetçi bir eylem olarak gördüğünü ifade ediyor. Bu nedenle ifade ve konuşma özgürlüğü konularını detaylıca işliyor. Konuşmasının sonunda Hrant Dink’in özgür konuşma ile hakikat cesaretinin bir örneği olduğunu iddia ediyor. Yakından takip ettiği Türkiye’ye de değinen Balibar, Türkiye’yi Bizans ve İslam kültürleriyle sentezlenen bir ‘Şark’ uygarlığı olarak görüyor. Ayrıca Türkiye’nin Batı Avrupa tarihini doğrudan etkilediğini ve coğrafi konum itibarıyla Avrupa’nın tarihi sınırlarının henüz belirlenemediğini gerekçe göstererek Avrupa dışında kaldığını söylemenin yanlış olacağını belirtiyor.

Yazar, özgür konuşma ve ifade özgürlüğünü insanın felsefi açıdan en temel ihtiyaçları olarak görüyor. Bu ikisi, genel olarak aynı özelliklere sahip olmakla birlikte özgür konuşmanın kamusal yanı daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle devlet tarafından pek sevilmeyeceğini vurguluyor. Öyle ki bunun, toplanma hakkı, basın ve üniversite özgürlükleri, engelsiz sanat gibi sevilmeyen hakların en başında geldiğini söylüyor. Yurttaşların konuşma özgürlüğü anayasal ifade özgürlüğünün öznel yönü olduğunu öne süren Fransız yazar, ifade özgürlüğünü demokratik kurumların yapı taşı olarak görüyor. Buradan yola çıkarak egemenin yasaklayıcı değil, ancak sınırlayıcı olabileceğini söylüyor. Bunu demokrasi ile özdeşleştiriyor. Demokrasi ile iç içe olduğunu düşündüğü şiddetin de demokrasinin kaçınılmaz gerçeği olduğunu vurguluyor.

İkinci bölüm, 2015’te New York Columbia Üniversitesi’nde, daha sonra ‘*Seaculum. Culture, religion, idéologie*’ isimli kitabına da eklediği ifade özgürlüğü ve kutsala küfür hakkında verdiği bir seminerden yola çıkarak hazırlanmış. Bu bölümde ifade özgürlüğü ve dine küfür konularını işleyen yazar, Fransız geleneğinde ifade özgürlüğünün ‘İnsan Hakları ve Yurttaşlık Bildirgesi’ne dayandırıldığını aktarıyor. Öznel bir hak olduğu için devredilemeyeceğini öne sürdüğü ifade özgürlüğünün ancak her bir kişinin diğerlerinininkiyle uyumlu olabilmesi için kurumsallaşarak kullanımına dair kısıtlamalara tabi olabileceğini ekliyor. Dolayısıyla bu hakkın korunması ve kullanımının sağlanması görevinin kamuya ait olduğunu söylüyor. Bu noktadan ifade özgürlüğünün bir çeşit kamu malı olduğu anlaşılıyor. Aynı zamanda makul bir kontrol mekanizması ihtiyacından da bahsetmek mümkün. Kutsala küfür ile ilgili İslam Peygamberi Hz. Muhammed’in karikatürünün yayımlanmasına değinen yazar, dergiye yapılan saldırıyı terörün ifade özgürlüğü karşısındaki yeni bir boyutu olarak görüyor. Bununla birlikte karikatürü dine küfür olarak nitelerken Müslüman toplumun söylemini de değerlendirmeye alıyor. Müslümanların ya olumsuz kimliği onaylamaları ya da şiddet içerikli dinlerinden kopmaları seçenekleriyle karşılaştıkları tespitinde bulunuyor. Ancak Saba Mahmood’un deyiminden destek alarak bunun dine küfür değil, “sekte tahammülsüzlük” olarak değerlendirilebileceğini söylüyor.

Fransız yazar kitabın son bölümde ise 2016’da Paris-Est Créteil Üniversitesi’ndeki ‘Michel Foucault ve Öznelleşme’ konulu çalıştay sunuşundan esinlendiği çalışmasına yer veriyor. Balibar, bu sunuş metninin 2014’te Yale Üniversitesi’nde verdiği ve Michel Foucault’nun *parrhesia* yani özgür konuşma hak-

kındaki görüşlerine yönelik hazırlandığını söylüyor. Foucault'nun Antik Yunan'dan aldığı *parrhesiası* incelendiğinde demokrasinin açık konuşma, konuşma özgürlüğü ve konuşma cesareti olduğu anlaşılıyor. Balibar, bu incelemesinde 'her şey söylenmelidir' başlığı altında erken dönem Yunan'da hakikat ve iktidar meselesinden, Kant'ın 1784'teki aydınlanma tanımına kadar beş fikir öne sürerek çalışmayı daha da sürükleyici hale getiriyor.

Sonuç itibarıyla Profesör Balibar, ifade özgürlüğü, özgür konuşma ve hakikat cesareti gibi hakların demokrasinin gerekleri olduğunu belirterek bunları küreselleşen dünyada en üst düzeye taşımanın müşterek bir dünyanın oluşturulması ile gerçekteşeceğine inanıyor. Ülkelerin siyasi değil, ancak ve ancak tarihi ve toplumsal bir sınırı olabileceğinden söz ederken kimliğini kaybetmiş olarak gördüğu demokrasiyi demokratikleştirmek için hazırladığı kitabın içeriğini Hannah Arendt, Michel Foucault, Jürgen Habermas, John Rawls gibi son yüzyıla damga vurmuş düşünürlerin görüşlerine de yer vererek zenginleştiriyor. Yazarın Türkiye'de verdiği konferansın, kitabı kaleme alma konusundaki etkisi önemli. Bu noktadan hareketle ifade özgürlüğü'nün önemini, gereğini, faydalarını ve risklerini içeren bir eser ortaya çıkarmış. Ana temanın başarılı bir şekilde işlenmesi konusunda yazara hakkını teslim etmek gerekir. Yazarın dikkat çektiği husus her geçen gün önemini arttırmakla birlikte terörün dini, dili, ırkı olamayacağı gibi terörist saldırıların bir dine, ideolojiye, kitleye ya da topluma mal edilemeyeceği görüşü de bir o kadar kabul görmeye başlayan bir gerçeklik olarak öne çıkmaktadır.

India in a Warming World: Integrating Climate Change and Development

Navroz K. Dubash (ed.)

New Delhi, Oxford University Press, 2019, 576 pages, ISBN-13 (eBook): 978-0-19-909839-2

Defne GÖNENÇ

Researcher, Yaşar University, Center for Mediterranean Studies, İzmir

E-Mail: defne.gonenc@yasar.edu.tr

Orcid: 0000-0002-5084-2447

In India climate change claims lives, spreads diseases and destroys livelihoods due to the country's geographical exposure and low preparedness. Extreme poverty and inequality further exacerbate these impacts. However, India is a country of 1.4 billion people, with a dependency on oil and gas imports for urgent developmental needs. It is a growing economy but its historical responsibility towards climate change is very low.¹ These features make India an invigorating case for studying climate change. *India in a Warming World: Integrating Climate Change and Development*, edited by Navroz K. Dubash, is an excellent book covering various aspects of climate change in an Indian context. It is an engaging book providing a rich discussion about the multifaceted features of climate change. As an open access book from Oxford University Press² and with a holistic approach incorporating science, politics, and the policy of climate change, it provides an accessible and valuable source for academics, policy-makers and students working on climate change.

The book is composed five sections and 29 chapters. Each section discusses a different dimension of climate change. The first section, entitled "Climate Change Impacts", includes three chapters on observed and future climate change impacts in India. It also discusses the association between climate change and specific events and sets out narratives regarding climate impacts on human and animal life (p.7). Since the scientific debate about climate change is not over, starting the book with what we know about climate change and how we know it is quite a useful introduction for the reader.

The second section, entitled "International Debates and Negotiations" comprises 10 chapters and forms a major part of the book. It includes discussions about global climate change negotiations and the Indian position in these talks. In addition to academics, it contains chapters written by leading Indian climate negotiators. This section showcases the uneven nature of the global negotiating process, the shifting positions of countries and country blocs, the reasons behind such position changes,

1 Our World in Data, "India: CO2 Country Profile", 2022, <https://ourworldindata.org/co2/country/india> (Accessed 4 May 2022).

2 See at <http://fdslive.oup.com/www.oup.com/academic/pdf/openaccess/9780199498734.pdf>.

and the unwillingness of developed countries to finance initiatives and provide technology transfer. It illustrates the fact that solidarity within the developing world is fragmenting while unity within the developed world is growing and how this creates less favourable conditions for the poor and vulnerable compared to earlier periods (p. 137).

The third section, entitled “Politics”, examines Indian domestic climate politics in four chapters. It assesses the role of key constituencies - civil society, business, and labour - in the climate change debate in India and studies the shifting discourse of the Indian media on climate change. Importantly, the section recognizes a shift in the domestic Indian position from one which views the climate issue from a rather geostrategic perspective to one looking equally at domestic climate priorities and actions (pp. 15, 302).

The fourth section, entitled “Policy” contains five chapters. Its chapters examine climate change institutions, policy, state climate change planning, technological change, and finance at a national and sub-national level in India. Global climate dialogue has been emphasizing the role of civil society and bottom-up actions in the battle against climate change. This section discusses the extent to which this recommendation has broadened and deepened the climate policy and institution making in India at various scales (p. 18).

The final section, entitled “Climate and Development”, embeds climate action into other development goals and addresses the climate issue on a sector-by-sector basis in six chapters. Since both climate stressors and objectives vary by sector (p. 20), the section leads the reader through the links between climate change and several sectors. The sectors covered are energy, urbanism, forestry, water, agriculture, coasts, and islands. The section clearly illustrates how important to stimulate internalization of climate change considerations in development planning in various sectors is.

The methodologies used in 29 chapters vary as with the topics. Examples include media discourse analysis, official document analysis, interviews, historical analysis, qualitative narrative analysis, and ethnographic analysis. The chapters are written by both academics and practitioners. Review chapters, written mostly by academics, lay out different opinions and analyse an issue before the perspective of the author is presented. The chapters written by practitioners generally present practitioners’ positions on an issue directly. These practitioners include leaders of Indian climate negotiation teams at various times, diplomats, businesspeople, labour activists, consultants, and civil society leaders.

One of the biggest strengths of the book is its comprehensiveness. Nevertheless, given the plurality of impacts of climate change and its interactions with multiple issue areas, there are a few other topics that could have been covered: Firstly, a chapter about the link between security and climate change in an Indian context could have further strengthened the book. For instance, how climatic changes impact agricultural outputs, farm incomes and prices, which in turn affect human dignity and security, is a vital topic in the Indian context, given the high agricultural suicide rates. Moreover, how climate change threatens the livelihood and houses of the urban poor; fosters internal and international migration; and how melting glaciers impact Indian foreign policy, are other security-related topics that could have been analysed in the book. Secondly, a screening of climate-related project funding in India received from international development banks, and its shortcomings, could provide a useful political economy analysis. Thirdly, responsibility for greenhouse gas emissions is discussed very much through a state-centric lens. Nevertheless, in a globalized world, share ownership of oil and gas companies

is internationalized through stock exchanges. Therefore, who benefits from and perpetuates climate crises is a topic requiring a global lens, even though the impact of climate change is felt locally through various weather catastrophes. Hence, a chapter about the transnational finance and ownership-related aspects of climate impacts in India could have been a very useful addition to the second section.

Overall, the book is a very engaging, valuable, holistic, and well-structured source about climate change in India. It assists in making cross-country comparisons about climate change from many angles. I hope that it will represent an example to other countries' scholars and that similar comprehensive accounts of climate change in other country contexts, including Turkey, will be produced. I enthusiastically recommend the book to all scholars and students of climate change and India, as well as to anyone who wants to deepen their knowledge about climate change in the region.

Democratization and the Mischief of Faction

Benjamin R. Cole

Boulder London, Lynne Rienner Publishers, 2018, 200 pages, ISBN: 9781626377318

Tuğçe YILDIZ

Ph.D., Çanakkale Onsekiz Mart University, Department of International Relations, Çanakkale.

E-Mail: tugceyildiz@comu.edu.tr

Orcid: 0000-0002-4766-0060

Democratization and the Mischief of Faction by Benjamin R. Cole is a comprehensive book, filling the salient gap in the literature by providing the complete theoretical work on the relationship between factionalism and democratization processes. It also makes an important contribution to the literature with the critical empirical mapping of this link by analyzing every episode of factionalism in the world between 1946 and 2015 with the Polity IV dataset. As Cole said, factionalism is not a new term or concept but reflects a common phenomenon behind all apparent social cleavages, polarization, and sectarian violence, among other outcomes, that have been well researched previously by scholars from different subfields by using different terms (p.5) The novelty of this book is that it strikingly reveals two facts: firstly, factionalism is a common and nearly universal phenomenon in democratizing states and young democracies as they inherit a factional legacy from autocratic predecessors; and secondly, factionalism is one of the reasons for the failure of democratization processes. The empirical findings on divergent practices of different states to manage or mitigate factionalism provide new insights into debates in the democratization literature.

The book is well structured and well written so that each chapter is constructed in connection with the others and tries to fill the missing parts of the whole research design. The book has seven chapters. In Chapter 1, Cole tries to deal with the factionalism phenomenon in every aspect by offering a comprehensive literature review. A critically important point here is the argument that while autocracies can keep latent factionalism from manifesting in its overt form through key authoritarian governance strategies i.e., suppression and repression as its modus operandi (p.10), the political liberalization process paves the way to make factionalism inherited from the preceding autocratic regime in democratizing states and young democracies visible. In fact, the manifestation of factionalism in liberalizing society is expected to occur via mass protests, political riots, and electoral boycotts. However, as Cole argues, this kind of polarization can be dangerous for young democracies, as they lack fully functioning conflict-resolution institutions such as an independent judiciary, an effective checks-and-balance system on the executive, rule of law, and the necessary experience to manage the polarized society (p.12) Thus, the primary goal of the book is “to determine the ways and practices how states – espe-

cially young democracies – can manage factionalism short of political violence, strife, or autocratization or better avoid factionalism altogether” (p.20).

The theoretical framework for the conceptualization of factionalism provided in Chapter 1 was used to analyze all episodes of factionalism throughout the world from 1946 to 2015. Chapter 2 looks at specific types, onsets and endings, factionalism manifestations, and changes in governance structures. Five types of factionalism, namely social identity (ethnic, religious, and tribal), economic, personalistic/clientelistic, policy/issue-based, and regional/geographic are identified and determined as frameworks that are then used for the analysis of each case in the following chapters.

In Chapters 3 through 6, Cole proposes a panel of the four most-different systems (MDS) comparative case study analyses, organized by their substantial differences but common management strategies and factionalism outcomes. In Chapter 3, Cole analyzes the cases, including Senegal, Taiwan, and Uruguay, that have had successful and peaceful transitions to democracy without experiencing factionalism. Despite their differences in terms of history, cultures, strategic environments, economies, and levels of ethnic and economic diversity, these cases share commonalities such as a gradual and guided transition to democracy, common strategies, and international pressure to explain the roots of how they avoided factionalism.

In Chapter 4, Cole examines other three country cases with their divergent factionalism outcomes, including Bangladesh, Bolivia, and Zimbabwe, all of which have experienced similarly persistent and destructive factionalism since their independence. In Chapter 5, he focuses on the divergent cases of Chile, Comoros, Estonia, and Tunisia, where factionalism ended in democratization even when these cases were not fully consolidated in the end. In Chapter 6, Cole provides a different picture of factionalism episodes from previous cases, which ended in autocratization as happened in Belarus, Egypt, and Thailand, or the collapse of the central government in the case of the Central African Republic.

In Chapter 7, Cole synthesizes the results from Chapters 3 through 6 and considers the most-different systems comparisons across those chapters, searching for smart practices for countries in a democratic transition that try to avoid or mitigate the effects of factionalism. Suffice it to say that through these comparative cases, Cole develops an intellectually powerful argument about the relationship between the management strategies of states and similar factionalism outcomes. Inductively, Cole comes to the conclusion that three factors are significant in explaining divergent factionalism outcomes: (1) decisions by individual leaders; (2) the history of interactions among opposition and government factions, which he calls path-dependent interactions; and (3) structures that incentivize or disincentivize disruptive political tactics (p.176)

Cole’s detailed case studies and carefully developed analysis of the strategies of states in managing factionalism constitute a distinctively innovative account of factionalism in the democratization processes. The study is theoretically insightful, empirically rich, and methodologically rigorous, combining comparative cross-country in-depth analysis on factionalism. It greatly contributes not only to the international relations field but also to all other subfields in which factionalism has been debated as a research subject. I highly recommend this book to scholars who are interested in the role that factionalism plays in the democratization process in international relations and comparative politics alike. Readers in many different fields will greatly benefit from reading the book, which is full of interesting details about factionalism in country cases with different aspects.

Dış Politika Analizi: Konu, Kuram, Yöntem

Bezen Balamir Coşkun ve İnan Rüma (der.)

İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2020, 280 sayfa, ISBN: 9786053995630

Barış KESGİN

Doç. Dr., Elon Üniversitesi, North Carolina, A.B.D.

E-Mail: bkesgin@elon.edu

Orcid: 0000-0002-6108-8240

Bezen Balamir Coşkun ve İnan Rüma'nın derledikleri *Dış Politika Analizi: Konu, Kuram, Yöntem* (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2020) başlıklı çalışması, Uluslararası İlişkiler disiplininde bu uzmanlık üzerine Türkçe olarak yayımlanmış olan en önemli kitaplardan birisi olarak kayıtlara geçmeye aday. Editörlerin girişte belirttikleri üzere, kitabın ayırt edici özelliklerinden birisi de "dış politika ile ilgilenen herkes için daha erişilebilir" bir metnin amaçlanmış olması. Kapsamlı teorik çalışmalar ile başlayan kitap, güncel (ve de uzun vadede önemini kaybetmeyecek) tematik konular üzerine yazılmış bölümlerle devam ediyor. Bu eserle editörler ve katkıda bulunan yazarlar Türkiye'de Dış Politika Analizi ve Uluslararası İlişkiler çalışmalarında referans niteliğinde olacak, kalıcı bir çalışmayı tamamlamışlar.

Editörlerin giriş bölümünü takip eden *Dış Politika Analizi*'nde temel konu başlıkları, teorik yaklaşımlar (Seçkin Barış Gülmez ve Didem Buhari Gülmez) ve yöntemleri (Emre Erdoğan) konu alan ilk iki bölüm, okurları detaylı ama sade bir dil ile klasik ve güncel metinlere başarıyla yönlendiriyor. Bu iki bölüm hem Türkçe hem de İngilizce yayımlanmış belli başlı kaynakları özenle özetlemeleri ve irdelemeleri sebebiyle öne çıkıyor. Yine, editörlerin de belirttiği gibi bu iki bölümde dış politika hakkında 'akademik çalışmalar ile günlük tartışmalar' arasındaki fark -genel okuyucu için ve de erişilebilir dil ile- açıkça ortaya konuluyor.

Gülmez ve Buhari Gülmez uluslararası ilişkiler teorileri ile *Dış Politika Analizi* arasındaki ilişkiliyi irdeleyerek başladıkları sunuşlarını rasyonel karar alma süreçleri ve bu yaklaşımlara alternatif olarak gelişen açıklamalar ile devam ettiriyorlar. Bölümün son kısmında ise *Dış Politika Analizi* alanında güncel teorik çalışmalara örnekler var. Örneğin, burada yazarlar okuyucuları hem genel olarak hem de Türk dış politikası kapsamında mevcut rol teorisi çalışmaları (s. 34-36) ile etkili bir şekilde tanıştırmıyorlar.

Emre Erdoğan'ın yazmış olduğu '*Dış Politika Analizi ve Araştırma Yöntemi Tercih*' bölümü, dış politika ilgisini taşıyan ve çalışmak isteyenler için faydalı "bir yol haritası" sunuyor. Burada Erdoğan'ın mevcut akademik çalışmalar üzerinden *Dış Politika Analizi*'nin temel yaklaşımları hakkında belirttikleri (s. 43-48) dikkatle takip edilmesi gereken bir tartışma. Kitabın bu bölümü birey, grup ve toplumsal dü-

zeyde yapılan dış politika çalışmalarının detaylı özeti ile öne çıkıyor. Yine, Gülmez ve Buhari Gülmez gibi, Erdoğan da hem Türkçe hem de İngilizce yayınlanmış önemli kaynakları özenle sunuyor. Örneğin, Türk dış politika üzerine özellikle son on yıl içerisinde birey/lider odaklı yapılan çalışmalar buradaki literatür taramasının (s. 51-52) önemli bir kısmını oluşturuyor. Erdoğan'ın yazdıkları ile birlikte Gülmez ve Buhari Gülmez'in hemen önceki bölümleri okuyuculara Dış Politika Analizi alanına dair güncel, yetkin ve kapsamlı bir çerçeveye çiziyor.

Temel yapıtaşları niteliğindeki bu iki bölümü takiben Bezen Balamir Coşkun'un süreç izleme yöntemi ve Fulya Hisarlıoğlu'nun söylemsel pratikler ve post-yapısalcı yaklaşımlar üzerine yazdıkları araştırmacılar için referans olacak nitelikte çalışmalar. Okuyucular Hisarlıoğlu'nun bölümü ile kitabın sonraki vaka çalışmaları ya da uygulama bölümlerinde Çiğdem Üstün'ün Türkiye'nin Batı ile ilişkilerini siyasal söylem üzerinden inceleyen ve Habibe Özdal'ın "İnşacılık Perspektifinden Rus Dış Politikasında Gürcistan Savaşı" başlıklı çalışmaları arasında yöntemsel yakınlıkları gözlemleyeceklerdir.

Balamir Coşkun ve Rüma'nın derledikleri *Dış Politika Analizi* kitabı, katkıda bulunanların bu alanın bazı eksikliklerine de değinmesi anlamında da önemli bir çalışma. İnan Rüma'nın siyasal iktisat ve Burcu Özdemir Sarıgil'in kadınlar ve dış politika üzerine yazmış oldukları bölümler bu anlamda öne çıkıyor. 2000'li yıllarda küresel ekonominin geçirdiği krizler ve uluslararası iktisat politikalarının önemi İnan Rüma'nın yazdıklarını pek çok okuyucu için dikkat çekici hale getirecektir. Yine, dünya genelinde giderek daha fazla kadın politikacının lider pozisyonuna gelmesi ve dolayısıyla dış politika yapıcıları olarak da etkili oldukları düşünüldüğünde, Burcu Özdemir Sarıgil'in bu kitaptaki önemli katkısı ortaya çıkacaktır. Ancak kitaptaki diğer bölümlere nazaran bu bölümde daha az Türkçe çalışmaya referans verilmiştir. Bu durum Özdemir Sarıgil'in tercihinden ziyade dış politikada kadın ve toplumsal cinsiyetin Türkiye'de görece az çalışılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu gerçek okuyucuları düşünmeye ve araştırmacıları bu konuya yönelmeye teşvik edebilir.

Bununla beraber, kitabın son iki bölümünde ele alınan göç (Nefise Ela Gökalp Aras) ve din (Filiz Çoban Oran) konuları, dış politika çalışmalarında yine görece az yer teşkil etmeleri ancak güncellikleri ile göze çarpıyor. Gökalp Aras'ın göç konusunu hem Avrupa Birliği-Suriye-Irak hem de geniş bir coğrafya üzerinden birçok örnekle ele aldığı bölüm, dış politikanın devlet ötesinde ve disiplinlerarası bir çerçevede nasıl düşünebileceğine yardımcı olması sebebiyle de öne çıkıyor. Kitabın son bölümü, Filiz Çoban Oran'ın kaleme aldığı "Türkiye-ABD İlişkilerinde Din ve Dış Politika İlişkisi: Rahip Brunson Krizi Örneği" hem az çalışılan bir konuyu -din- hem de belki de istisnasız her Türk dış politikası kitabının bir alt başlığını -Türkiye-ABD ilişkileri- bir araya getirmesi nedeniyle ayrı bir öneme sahip. Çoban Oran'ın dış politikada bir etken olarak din tartışması, okuyuculara Amerikan dış politikasını anlamak için farklı bir perspektif sunuyor. Çoban Oran'ın bölümü üzerinden özellikle de Orta Doğu coğrafyasında Türk dış politikasını benzer sorular ile düşünmek mümkün olacaktır.

Türkiye'nin coğrafi konumu ve toplumsal özellikleri göz önüne alındığında kitabın son iki bölümünün -ve diğer bölümlerin de- aslında editörlerin bu derlemeyi bir araya getirirken hedefledikleri genel okuyucuya ulaşmak ve araştırmacılar için bir kaynak hazırlamak amaçlarına hizmet ettiklerini görebiliyoruz. Şöyle ki, genel okuyucu kitleleri için bu bölümler ile gündemde olagelen göç ve din gibi önemli konuların nasıl dış politika kapsamına girebildikleri akademik literatür ile gösteriliyor. Akademik okurlar ise bu bölümlerdeki sunuş üzerinden kendilerinin aşına oldukları Türkiye örneğinde önemli çalışmalara ışık tutulduğunu fark edeceklerdir.

Dış Politika Analizi'nde elbette ki genel olarak Türk dış politikası perspektifi hakim olsa da, Balamir Coşkun ve Rüma'nın derlemesi son tahlilde Türkçe olarak basılmış, konusunda en güçlü kitaplardan birisi olacaktır. Konu üzerine yapılmış olan klasik ve güncel çalışmaların bir bütün olarak, etkili bir şekilde sunulması, yöntemle yapılan vurgu ve referans niteliğinde tanımlanabilecek bölümleri, güncel (Rus dış politikası) ve de güncel olmaya devam edecek (uluslararası göç) olan konular üzerine bölümleri ile *Dış Politika Analizi* genel okuyucu kitlelerine ve akademik okurlara önemli bir kaynak sunuyor. Balamir Coşkun ve Rüma'nın derlemesinin hem lisans hem de lisansüstü programlar için ders kitabı olarak kullanılabilmesi de aşikar.

Sonuç olarak, Balamir Coşkun ve Rüma'nın derlemesi hem "dış politika ile ilgilenen herkes için daha erişilebilir" hem de akademik çalışmalar için kapsamlı ve araştırma yöntemleri hususunda yol gösterecek bir kaynak olabilecek bir derleme olarak öne çıkıyor. *Dış Politika Analizi* kitabı içeriği ile Uluslararası İlişkiler alanında bu uzmanlık üzerine Türkçe yayımlanmış *tour de force* niteliğinde bir çalışma olarak kütüphanelerimizde bulunmayı fazlasıyla hak ediyor.

BİREYSEL ABONE FORMU

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad-Soyad: Meslek / Kurum:
Telefon (ev): Telefon (iş):
Telefon (GSM): Faks:
E-Posta:
Adres:

FATURA VE TESLİMAT BİLGİLERİ

Fatura İsmi (Farklı ise):
Vergi Dairesi / Vergi Numarası:
Teslimat Adresi:

Fatura Adresi (Farklı ise):

ABONELİK BİLGİLERİ

4 Sayı Bireysel Abonelik Fiyatı (Posta Dâhil)	150 TL
---	--------

ÖDEME SEÇENEKLERİ

Abonelik ücretini banka hesabınıza yatırıyorum.
Banka Adı: Ziraat Bankası Şube Adı / Kodu: Çukurambar / 1937
Hesap Adı: Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği İktisadi İşletmesi
Hesap No: 1937-48039641-5025
IBAN: TR 2300 0100 1937 4803 9641 5025

* Şubeye yaptırdığımız, havaale ya da EFT yaptığımız ödemelerin dekontlarını bilgi@uidergisi.com.tr adresine e-posta göndermek suretiyle lütfen bize bildiriniz.

Nakit
 Diğer (Lütfen açıklayınız):

TARİH: ___/___/___

İMZA:

BU BÖLÜMÜ BOŞ BIRAKINIZ

Yeni Abone Abonelik Yenileme
Abonelik Dönemi:
Fatura No:

KURUMSAL ABONE FORMU

KURUMSAL BİLGİLER

Kurum Adı:
Adres:

Telefon:
Faks:
E-Posta:

YETKİLİ KİŞİ BİLGİLERİ

Ad-Soyad:
Ünvan:
Telefon:
Faks:
E-Posta:

FATURA VE TESLİMAT BİLGİLERİ

Fatura İsmi:
Vergi Dairesi / Vergi Numarası:
Teslimat Adresi:
Fatura Adresi (farklı ise):

ÖDEME BİLGİLERİ

- * Yılda 4 sayısı yayınlanan Uluslararası İlişkiler Dergisi kurumsal abonelik bedeli 2022 yılı için veya herhangi 4 sayı için 750 TL'dir.
* Şubeye yaptırdığınız, havale ya da EFT yaptığınız ödemelerin dekontlarını bilgi@uidergisi.com.tr adresine e-posta göndermek suretiyle lütfen bize bildiriniz.

- Kurumsal Abonelik ücreti banka hesabına transfer edilecektir.
Banka Adı: Ziraat Bankası **Şube Adı / Kodu: Çukurambar / 1937**
Hesap Adı: Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği İktisadi İşletmesi
Hesap No: 1937-48039641-5025
IBAN: TR 2300 0100 1937 4803 9641 5025

- Diğer (Lütfen açıklayınız)

TARİH: ___/___/___

YETKİLİ İMZA :

BU BÖLÜMÜ BOŞ BIRAKINIZ

- Yeni Abone Abonelik Yenileme
Abonelik Dönemi:
Fatura No:

Uluslararası İlişkiler Dergisi Yayın İlkeleri

1. Uluslararası İlişkiler dergisine gönderilecek yazılar, işlediği konuya yeni bir boyut getirecek şekilde özgün ve daha önce hiçbir yaygın organında yayımlanmamış veya aynı anda değerlendirilmek üzere gönderilmemiş olmalıdır.
2. Dergiye sunulan ve yayımlanması uygun görülen çalışmaların tüm yayın, yayım ve dağıtım hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği'ne aittir. Yayımlanan yazılardan alıntı yapılması halinde kaynak belirtilmesi zorunludur. Yazının tamamının kullanılması derginin iznine bağlıdır.
3. Gönderilen çalışmalar en az iki hakemin olumlu değerlendirmesi, ilgili editörün uygun bulması ve Yayın Kurulu'nun olumlu kararından sonra yayımlanır. Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazılardaki görüşler dergiye mal edilemez.
4. Dergiye sunulan çalışmalar, yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmezler.
5. Sadece dergi İnternet sayfasındaki "Makale Yolla" menüsünden (<http://uidergisi.com.tr/makale-gonder>) ilgili form doldurularak gönderilen yazı ve kitap incelemeleri değerlendirmeye alınır; Editörler ve/veya Yayın Kurulu üyelerine doğrudan gönderilen çalışmalar dikkate alınmaz.
6. Yazarların çalışmalarını teslim etmeden önce telif sözleşmesini okumaları gerekmektedir.
7. Makaleler, her şey (dipnotlar, özetler, kaynakça vb.) dâhil en az 6.000 en fazla 8.000 kelime olmalıdır. Belirtilen kelime sınırlarının %15 üzerinde veya altında olan çalışmalar değerlendirilmeden yazar(lar)ına iade edilir.
8. Kitap incelemeleri 1200 kelimeyi geçmemelidir. Yazın incelemesi şeklindeki çalışmalar 3000-5000 kelime arasında olmalıdır. Belirtilen kelime sınırlarının üzerinde veya altında olan çalışmalar değerlendirilmeden yazar(lar)ına iade edilir.
9. Makalelere Türkçe ve İngilizce özet ve anahtar kelimeler eklenmelidir. Özetlerin her biri ortalama 100'er kelime olmalı, Türkçe ve İngilizce anahtar kelimeler 5'er adedi geçmemelidir.
10. Dergide yayımlanacak makalelerde etik kurul izini ve/veya yasal/özel izin alınmasının gerekip gerekmediği belirtilmiş olmalıdır. Eğer bu izinlerin alınması gerekli ise, izinin hangi kurumdan, hangi tarihte ve hangi karar veya sayı numarası ile alındığı açıkça sunulmalıdır.

**TRANSATLANTIC
POLICY QUARTERLY**
Vol. 21 No. 1 Spring 2022

The Future of the Europe

To Subscribe Online:
www.transatlanticpolicy.com

facebook.com/transatlanticpolicy

twitter.com/TransatlanticPQ

The Premium Corporate Sponsor of this Issue:

The TPQ Spring 2022 issue is available
at D&R, Pandora, and Remzi Bookstores.

